ANUL XXXII
1
(1 391)
Sîmbătă
7 ianuarie
1989
8 pagini
4 lei

SALA DE LECTURA

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

MESAJUL DE ANUL NOU

adresat întregului nostru popor, la posturile de radio și televiziune, de

TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU

Dragi tovarăși și prieteni.
Cetățeni ai Republicii Socialiste România,

Încheiem anul 1988 cu importante realizări în dezvoltarea forțelor de producție și ridicarea gradului general de civilizație al patriei noastre socialiste.

Și în acest an poporul român, sub conducerea glorioasului nostru partid comunist, a obținut mai realizări însemnate în dezvoltarea economico-socială, în creșterea producției industriale, agricole, a venitului național, a avuției generale a patriei noastre.

S-au obținut succese importante în dezvoltarea științei, învățămîntului și culturii — factori fundamentali ai progresului economic și social.

În anul pe care îl încheiem s-a realizat un volum important de investiții în industrie, agricultură, în alte sectoare ale economiei naționale, precum și în domeniul construcțiilor de locuințe și altor așezăminte social-culturale.

În concordanță cu politica generală a partidului și statului nostru de ridicare continuă a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor, în acest an a început majorarea retribuțiilor și pensiilor, de care au beneficiat, în ultima parte a anului, circa 4 milioane de oameni ai muncii.

În același timp, s-a desfășurat o largă acțiune de perfecționare și organizare a activității economico-sociale, a conducerii și planificării tuturor sectoarelor de activitate, a activității statului și organismelor democrației muncitorești-revoluționare.

Marea dezbatere, în partid și în întreaga societate, pe baza Tezelor din aprilie, cu privire la problemele fundamentale și stadiul actual al construcției socialiste în patria noastră, a evidențiat cu putere marile realizări obținute de poporul român în construcția socialismului.

Totodată, în cadrul marelui forum democratic de la sfîrșitul lunii noiembrie, pornindu-se de la stadiul actual al societății socialiste românești, s-au trasat obiectivele dezvoltării în deceniul următor, pînă în anul 2000, și în unele domenii și în primul deceniu al celui de-al 3-lea mileniu, care vor asigura dezvoltarea puternică a tuturor sectoarelor de activitate, înfăptuirea neabătută a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și crearea condițiilor pentru înaintarea României spre noi

culmi de progres și civilizație, spre visul de aur al omenirii — spre comunism !

Trebuie să spunem — ca adevărați revoluționari, în spiritul deplinei răspunderi în fața partidului și poporului — și acum, la încheierea anului, că nu toate planurile și programele de dezvoltare economico-socială s-au realizat în cele mai bune condiții. Pe ansamblu însă, trebuie să subliniem că, sub conducerea partidului nostru comunist, în strînsă unitate, poporul român a obținut însemnate realizări, care au ridicat nivelul general de dezvoltare a patriei, de bunăstare a întregii națiuni.

Pentru toate mărețele realizări obținute și în acest an, adresez, din toată inima, eroicei noastre clase muncitoare, țărănimii, intelectualității, tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, întregii națiuni, cele mai calde felicitări și urări de noi succese în întreaga activitate de ridicare a patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație, de creștere a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor, de întărire continuă a independenței și suveranității României !

Dragi tovarăși și prieteni,

În marele forum democratic de la sfîrșitul lunii noiembrie, în celelalte organisme democratice și în Marea Adunare Națională s-au adoptat planurile și programele de dezvoltare economico-socială pe anul 1989, al 4-lea an al celui de-al 8-lea cincinal, an hotărîtor pentru înfăptuirea obiectivelor strategice privind dezvoltarea intensivă a întregii economii — pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii —, pentru realizarea unei noi calități a muncii și vieții și trecerea la un nou stadiu de dezvoltare a patriei noastre.

Sînt bine cunoscute planurile și programele de dezvoltare pentru 1989. Ele au fost larg dezbătute și aprobate în deplină unanimitate de toate organismele democrației noastre muncitorești-revoluționare, de toți oamenii muncii din toate sectoarele de activitate, de întregul nostru popor.

Ele asigură ca, în anul viitor, să se obțină o dezvoltare importantă a industriei, agriculturii și celorlalte ramuri de activitate, ridicarea continuă a nivelului de trai, material și spiritual al poporului.

Acum hotărîtor este să trecem cu toate forțele — din prima zi a noului an — la realizarea în viață a obiectivelor pentru anul viitor.

Este necesar să înfăptuim neabătut planurile și programele din toate domeniile de activitate, să acționăm cu toată fermitatea pentru realizarea programelor de organizare și modernizare a tuturor sectoarelor, să perfecționăm activitatea științei, învățămîntului, culturii, să organizăm întreaga noastră activitate pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale noii revoluții agrare.

Să facem astfel încît în 1989 — anul cînd se împlinesc 45 de ani de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă și va avea loc cel de-al XIV-lea Congres al partidului — să obținem cele mai bune rezultate în industrie, cea mai mare producție agricolă, să realizăm în bune condiții investițiile și progresul tuturor sectoarelor de activitate.

În anul viitor vom încheia — pînă în luna august — majorarea retribuțiilor și pensiilor tuturor oamenilor muncii, realizîndu-se astfel o creștere importantă a veniturilor generale, ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporului.

Este necesar să acționăm cu toată hotărîrea, din prima zi a noului an, pentru asigurarea bunei aprovizionări tehnico-materiale și desfășurarea ritmică a producției industriale, pentru creșterea productivității muncii, ridicarea calității și nivelului tehnic al producției, reducerea cheltuielilor de producție și materiale, pentru creșterea, pe această cale, a eficienței economice și rentabilității, în toate sectoarele de activitate.

În același timp, va trebui să acordăm o atenție deosebită dezvoltării schimburilor economice și cooperării în producție, realizării în cele mai bune condiții a producției de export, participării și înfăptuirii programelor de colaborare cu țările C.A.E.R., cu alte țări socialiste, cu țările în curs de dezvoltare și țările capitaliste dezvoltate ; să ne angajăm cu mai multă hotărîre și să participăm activ la cooperarea internațională, la diviziunea internațională a muncii — ca o parte a politicii de făurire a socialismului în patria noastră, a politicii de prietenie cu toate popoarele lumii, de pace în întreaga lume.

Să acționăm cu toată hotărîrea pentru perfecționarea întregii noastre activități, pentru înfăptuirea neabătută a principiilor autoconducerii și autogestiunii, pentru buna funcționare a organismelor democrației muncitorești-revoluționare.

Să asigurăm creșterea și mai puternică a rolului politic conducător al partidului în toate domeniile de activitate.

Să întărim tot mai puternic unitatea întregului nostru popor în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, condiție hotărîtoare pentru înfăptuirea tuturor programelor și planurilor noastre de dezvoltare economico-socială, de ridicare a bunăstării materiale și spirituale a întregii națiuni.

Dragi tovarăși și prieteni,
Cetățeni ai Republicii Socialiste România,

În anul 1988 au avut loc importante evenimente în viața politică, economică și socială, precum și importante schimbări în raportul general de forțe pe plan mondial.

Se poate aprecia că s-a menținut și se menține echilibrul relativ de forțe între cele două tendințe fundamentale din viața internațională.

Pe ansamblu, se poate spune că situația internațională continuă, și la sfîrșitul acestui an, să rămînă complexă, contradictorie și gravă.

După semnarea Tratatului dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite ale Americii, din 1987, cu privire la eliminarea rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune, și în acest an au continuat tratativele în vederea unor noi acorduri privind armele nucleare și începerea negocierilor pentru reducerea armelor convenționale și eliminarea celor chimice, dar anul se încheie fără rezultate concrete, fără nici un rezultat real.

S-au realizat unii pași importanți în direcția încetării unor conflicte militare și încheierea unor acorduri privind soluționarea unor conflicte, fără a se ajunge, însă, la soluționarea deplină a acestora.

Continuare în pag. a 3-a

CALD OMAGIU

Este în firea poporului de a sărbători și omagia pe cei care, prin vocație, prin neobosita lor muncă, prin gîndire și acțiune practică, novatoare, îl slujesc cu devotament și abnegație, militînd pentru înfăptuirea aspirațiilor și intereselor sale fundamentale. Într-o epocă de mare avînt constructiv cum este epoca noastră, acest aport se resimte atît în planul ideilor, al convingerilor, cît și în acela al realității, al proceselor revoluționare, după programe și obiective care fac linia de orizont a viitorului, calea de asigurare mai rapidă, și în condiții optime cît mai relevante, a progresului și civilizației. De o asemenea caldă apreciere se bucură și într-o asemenea dimensiune a respectului și recunoștinței este privită activitatea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, remarcabilă personalitate a vieții politice și sociale românești, savant de largă recunoaștere internațională.

În anii care au urmat Congresului al IX-lea al partidului, știința și cercetarea românească, învățămîntul și cultura au cunoscut, cum de altfel toate domeniile existenței, o dezvoltare impetuoasă, în strînsă, indisolubilă legătură cu problematica vastă și concretă a edificării noii societăți. De la ramurile de bază, industria și agricultura, și pînă la cele mai diverse domenii și sectoare de activitate, știința a fost implicată atît în ceea ce privește latura cercetării fundamentale cît și în aceea a aplicării rezultatelor, a implementării lor în sfera producției, a sporirii zestrei de bunuri materiale și spirituale. Este aceasta una din trăsăturile dominante ale strategiei făuririi noii societăți, una din acele calități de fond prin care gîndirea și activitatea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au dobîndit și dobîndesc o tot mai clară configurație de operă politică și socială, care stă la baza tuturor marilor noastre înfăptuiri.

Știința, în actuala etapă, este nemijlocit legată de programele dezvoltării economice intensive, de o nouă calitate a muncii și vieții

Luceafărul

Continuare în pag. a 5-a

Tablou de Cornelia Ionescu

În marea lumină

Foșnesc păduri, veșnic alunecate-n vis
Atîta vrajă și nuanțe aurese
Marea lumină, dulcele-amarul scris
În cerul sufletului omenesc.

Crește alt orizont? Sau tot ca-n vis
Ființele cu-armonia se întîlnesc?
Multe-nțelegeri ale spiritului s-au deschis.
O, fluviul timpului, cît adevăr îl însoțesc!

Foșnesc gîndirile povestea lumii mare.
Destunecă pămînt, purifică și cere
Pururi mulți ani privirii de blîndă mîngîiere,
Mulți ani științei și duratei frumuseții ce nu piere..
La mulți ani artei de a fi aleasă sărbătoare,
Aleasa țării strălucind prin luptă și valoare.

Violeta Zamfirescu

Prețuirea științei

a devenit un fapt de acum obișnuit, o constantă a progresului și civilizației : ori de cîte ori lansăm noi programe de dezvoltare, ori de cîte ori, de la o etapă la alta, proiectăm în linii generale prezentul și viitorul, facem cu necesitate apel la știință, la cunoaștere, la cercetare. Iar în ultimii ani aceasta se întîmplă cu o frecvență mai mult decît matematică, este chiar modul de gîndire și elaborare, încă din faza de proiect, a oricărui plan care privește existența noastră materială și spirituală, situarea noastră în contemporaneitate și, mai mult decît atît, în unele domenii, situarea noastră chiar în linia de vîrf, în

A.I. Zăinescu

Continuare în pag. a 5-a

Ceas de sărbătoare

Congresul al IX-lea al partidului deschidea dezvoltării socialiste a patriei orizonturi nebănuite. Un program complex, un proiect îndrăznet și lucid ce se contopea cu marile idealuri dintotdeauna ale națiunii române — unire, libertate, independență, progres și pace — care au devenit în anii pe care-i numim cu mîndrie Epoca Nicolae Ceaușescu, realitate vie. Frumusețe deplină a patriei, frumusețe de gînd și de faptă, cronică a devenirii socialiste prin popor și pentru popor.

În acest spațiu, în care s-au consemnat transformări radicale în toate domeniile de activitate, știința, învățămîntul, cultura s-au aflat permanent sub semnul înnoirii, al căutării creatoare, generatoare de valori. Școala deschisă spre viață, spre problemele construcției multilaterale a țării, formînd promoții de tineri cu o înaltă pregătire profesională și politică, știința valorificînd uriașul potențial al inteligenței românești prin descoperiri și soluții tehnologice competitive la nivel mondial, cultura asumîndu-și lecția tradiției, a fondului de aur al civilizației noastre și adăugînd valori noi, reprezentative acestui tezaur.

În marele salt înregistrat de aceste sectoare care țin în primul rînd de domeniul construcției spirituale, de conștiință și angajare, recunoaștem contribuția decisivă a eminentului militant comunist care le-a îndrumat și le îndrumă în mod nemijlocit, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu. Cu pasiune revoluționară, cu înaltă competență și dăruire, cu generozitatea profundă a savantului patriot care face din iubirea patriei și slujirea ei, cauză supremă de viață, de luptă, de muncă.

În acest ceas sărbătoresc de ianuarie, cînd aniversarea zilei de naștere a tovarășei Elena Ceaușescu este sărbătoare aleasă în calendarul de suflet al națiunii române, îi aducem omagiul nostru împreună cu urarea de mulți ani fericire și putere de muncă, pentru împlinirea destinelor de progres, prosperitate și pace ale României socialiste prin nobila sa activitate revoluționară, patriotică, alături de Marele Bărbat al istoriei noastre, cititorul patriei contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu !

Nicolae Dan Fruntelată

8716

BILANȚURI LITERARE, 1988

O propunere

● Un an al poeziei?
● Condiția și starea poeziei

Desigur, a decide apodictic că un an editorial obișnuit este dominat (și devine caracteristic) de/și prin poezie, roman sau oricare alt gen sau specie literare, rămîne o acțiune critică riscantă și plină de vulnerabilitate. Procesualitatea emisiunii editoriale chiar structurată pe o secvență temporală relativizează top-urile și nu intră în domeniul istoriei literare decît mult mai tîrziu. Variabilitatea producției editoriale ca și instabilitatea axiologică a creației la nivelul autorilor lasă o deschidere imprevizibilă asupra apariției volumelor. Oricît pragmatism editorial s-ar consuma, nimic nu poate fi programat și planificat valoric, ci numai tematic și problematic.

Așadar, a hotărî că 1988 a fost un an al poeziei rămîne mai mult o opțiune a criticului care nu exclude alte atitudini — și ele verificabile prin realitatea editorială.

Desigur, numai o literatură care are la un moment dat mari creatori din toate generațiile poate produce cărți mari, chiar dacă într-un an sorții, conjunctura sau conjuncția favorabilă a astrelor au favorizat ori supraevoluat un gen sau altul.

Desigur, unii autori debutează, alții se afirmă, alții confirmă și încă mai puțini sparg topurile și ierarhiile constituite. Dar literatura e un fenomen viu și cu deschidere spre probabilitatea rațională a tuturor posibilităților. Unii cresc, alții scad, alții se mențin, alții sar mai multe trepte deodată. În ultimele două decenii s-au consemnat ani ai poeziei, ai romanului, ai criticii, ai eseului; nu a intrat în discuție — și ar fi fost necesar — un an al dramaturgiei (al creației teatrale ca text), cu atît mai puțin, un an al schiței sau un altul al epigramei. Desigur, într-un tronson de timp mai larg — să zicem perioada interbelică 1918-1945 — se poate remarca un echilibru între marile cărți și marii creatori; poeții Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia, sînt contrabalansați de prozatorii Sadoveanu, Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu ca și de dramaturgi foarte valoroși (și ar interveni unele nume deja citate). Dar se pot decide și ani mai larg benefici unui gen sau altul (1933 — an al romanului, 1938 — an al poeziei).

INTRE SINTAGMĂ ȘI CRONOLOGIE

Analizînd fie și numai un eșantion editorial de un singur an am avut revelația tabloului sintetic-tipologic, configurația generală a poeziei actuale. Tabloul lui Mendeleev este complet : puține căsuțe neocupate dar chiar și modulele goale care reclamă substanță, neîndoielnic că o vor primi.

Două terminale de marcă : Mihai Cruceanu de 100 de ani și Mihai Beniuc de peste 80 de ani au intrat în posteritatea poeziei. Au existat și debuturi relevante, mai ales din provincie (vom reveni).

Astfel, structurarea poeziei actuale, constelația lirică imediată se păstrează în tronsonul temporal admis. Au tipărit cărți poeți din toate generațiile, de toate formulele și întreg evantaiul problematic : și tradiționaliști (nuanțați printr-un ecologism de atitudine) și retorici-elegiaci retorizanți, și intimiști și neoromantici și clasicizanți și, bine înțeles, textualiști de ultimă formulă experimentalistă. Poate prin această diversitate în secțiune se eternizează în istoria poeziei românești „clipa 1988".

Chiar și simpla analiză a unui singur an de poezie poate dovedi imposibilitatea — de la un moment dat al evoluției genului — de a elucida progresiunea estetică, imprevizibila polarizare și evantaliere tipologică, dilatarea mereu orizontală, expansiunea sintagmatică a modalităților lirice. Pentru că poezia nu evoluează, ci se multiplică pluriform, creează variante epigonice și invariante arhetipale cu numele marilor poeți români.

CONSTELAȚIA LIRICĂ

Cine ar putea să contabilizeze exact și să spună cîte volume de versuri au apărut în 1988 mai ales că vor mai apărea, cu datele lui, știute încă și în primele luni ale noului an ? La urma urmei, nici nu e fundamental numărul, cît penetrația socială a poeziei ; mai relevant ar fi să știm cîți au citit un singur exemplar de volum de versuri și cîte volume au rămas prăfuite în librării sau cîte au devenit mobilier în biblioteci.

Anul care a trecut a schimbat fața constelației lirice, a impus nume noi, a produs modificări spectaculoase în tonul poetic ? Probabil că nu, dar a subliniat și mai mult ideea că funcționează ierarhii anchilozate de prejudecăți, că sînt supralicitări și subevaluări, că unele speranțe n-au devenit certitudini, că anumiți poeți de pluton și-au salvat poziția, avansînd spre vîrfurile sigure. Cred că aici se impune zona de intervenție a criticii. Topul mai trebuie modificat sau măcar completat cu rocade inevitabile și sacrificii de piese grele în favoarea pionilor (așa-zișii). O trecere în revistă a principalelor cărți de poezie dintr-un an rămîne fatalmente parțială și relativ uniformizatoare prin saturarea funcțiilor receptive ale unui singur lector iar ordinea este pur aleatorie.

Unele omisiuni sînt inerente, altele au fost subînțelese, altele pot fi pur și simplu scăpări acuzabile într-un asa de complex spațiu de supraveghere.

Generația matură confirmă cu structurile reputate, afirmînd chiar, serialitatea, ciclicitatea formulelor poetice.

Marin Sorescu, la a IV-a carte din La Lilieci (Editura „Scrisul românesc") continuă poezia epică, de acțiune și tipologie, țărănești, în care, chiar înainte de orice, relevant rămîne spectacolul onomastic. E greu să admiți că în această organizare textuală se află poezie, dar pare imposibil să nu recunoști valoarea de unicat, ineditul deconcertant. Parcă îți vine să recunoști uzura instrumentarului canonic de percepție și apreciere critică, dar acum **La lilieci** căpătînd semnificație și valoare, a intrat în zona referințelor pentru prozatori (Romulus Cojocaru, Jean Bălieșteanu).

Mircea Ivănescu, Poezie. Versuri vechi, noui, („Albatros") propune o experiență intelectualistă prin realitatea actului scriptural. Ironia și calofilia se neutralizează reciproc pentru o nouă profunzime a versului fără demarcație precisă între viață și literatură. Discreția, gracialitatea, interiorizarea au fost distincții continue pentru **Cezar Baltag** și rămîn și în această ultimă carte (**Euridice și umbra**, Editura „Eminescu") de viziune dantescă. Dragostea spiritualizată pentru o Absență fuzionează într-o filozofie și un program, poetice, diferite de ipostaza anterioară în care un acompaniament ludic și o transparență ermetică îl integrau în rîndul barbienilor. Mereu numit între liderii generației '60, postlabisiene, Cezar Baltag se afla la a treia metamorfoză care poate să-l așeze definitiv între marii poeți contemporani.

Adrian Păunescu cu Într-adevăr (Editura „Albatros") continuă serialitatea lirică a ultimei sale structuri de intimism revendicativ și eficizant (pornind de la titlu). Volum de regularitate, la dimensiuni inhibitorii pentru autorii de plachete și volumașe perpetuează condiția de poetizare a unei biografii în permanentă probabilitate de cristalizare existențială. După ce a rupt toate zăgazurile și meandraticele maluri, fluviul nu e la domol spre cîmpie, ci parcă ar căuta alte indiguiri (dar la Adrian Păunescu constrîngerea e o autoconvenție) și se îndreaptă spre înălțimi ca să niveleze cotropitor colinele și să macine munții în canioane extraordinare, impunînd starea de revărsare ca mod de ființare.

La al șaptelea volum de versuri se află **Petre Got (Steiele strigă**, Editura „Eminescu") consecvent și el unui gen de poezie ceremonioasă, cu vibrație culturală și morală, centrată pe metafora botanică și o înțelepciune naturală. E un poet care merită mai mult ca și **Florentin Popescu** (la al paisprezecelea volum) ceva mai tînăr, care revitalizează cu bune rezultate vechea poezie de concepție (**Peregrin la Ninive**, Editura „Dacia").

Florin Mugur cu Firea lucrurilor (Editura „Cartea Românească") dezvoltă un romantism al bibliotecii. **Gheorghe Tomozei** cu o autoantologie **Catalogul corăbiilor** (Editura „Eminescu"), autor de acumulări încete a ajuns la finalitatea mașinăriei romantice și a sculpturii în filigran a versului. Un poet elegiac al relației lume/cuvînt și al ființării prin actul poetic a rămas **Constantin Abăluță** cu **Singurătatea elegiatului** iar **Sergiu Adam** cultivă grațiozități ironice și „patimi bacoviene" în bună tradiție a școlii poetice băcăuane în **Peisaj cu Prințesă.**

Una din cele mai bune cărți de poezie ale anului rămîne **Păsări apocrife**, Editura „Eminescu" de **Nicolae Oancea.** Sub semnul bacovianismului antisentimental poezia racordează spectacolul lumii la stările de ideație și contemplație. Calma tristețe se întîlnește cu ironia bonomă pînă la trasarea unei diagrame existențiale.

Poet tradiționalist, fără imagini rurale, **Vasile Zamfir** vine cu poezie exclusiv erotică (**Tainele iubirii**, Editura „Albatros"). Un autentic poet al satului românesc, **Petru Anghel** cu **Fascinația ierbii**, Editura „Eminescu", dedică un imn plin de vibrație Transilvaniei cu tot ce înseamnă acest spațiu arhetipal al specificului național.

La Mihai Negulescu, de la imnul patetic, la elegia eroică (**Un spațiu al iubirii**, Editura „Cartea Românească"), registrul liric a căpătat gravitate și o conotație nouă (a înțelepciunii) devenită nu doar o distincție a vîrstei biologice, ci și o trăsătură tipologică. Poetul e mai romantic acum, cînd descoperă soluții tranșante pentru existență, decît în tinerețea risipitoare și senină. Deci poetul a trecut prin vîrstele creației în sensul invers al clasicizării.

Tot spiritul arhitectonic rămîne dominant la **Ioan Alexandru (Imnele Maramureșului**, Editura „Cartea Românească"), pentru că demersul liric își apropie și consubstanțiază valori istorice, etnologice, lingvistice, filozofice. Laude austere, elegii litanice, desfășurări imnice participă deopotrivă la configurarea solemnă a unui spațiu originar a unei matrici ritualice a poporului nostru, a ficțiunii logosului, întrupat în realitate și istorie.

Nicolae Stoian cu Tînăr în țara tinereții, Editura „Militară", rămîne același „spirit iacobin" în poezie deschis și ferm angajat, pe cînd **Nicolae Dragoș cu Fintîna din oglinzi** (Editura „Eminescu") se definește prin discursul discret modulat, interiorizat și reflexiv. Iubirea de patrie se pune sub semnul simpatetic al apropierii de oameni și tocmai prin aceste uriașe disponibilități nu lipsesc accentele polemice, de pamfletară viziune argheziană. Sub zodie benefică, **Viorel Cozma** publică la Editura „Eminescu" cel mai bun — al patrulea — volum al său, **Amiaza unui cintec.**

Poet foarte fecund, **Ioanid Romanescu cu Zamolxis**, Editura „Cartea Românească" poetizează sub regimul emoțional al mitologiei autohtone împrumutînd arhetipurile, tonul oracular, tensiunea extatică din poezia postumă a lui Eminescu.

„Sigiliul" poeziei lui **Nicolae Dan Fruntelată (Viața în limba română ,II**, Editura „Cartea Românească") se acoperă cu însemnele spațiului matricial al Micii Valahii. Poetul nu este, totuși, un tradiționalist ci un constructor al amintirii în spațiul copilăriei din cîmpia sudică, reformulat ca fabulație, ca lume adăugată lumii prin puterea ficțiunii. Chiar și poezia politică care generează implicările, militantismul, sensul angajărilor — univoce, pe cont propriu — trebuie descoperită în zona aceleiași agresiuni coercitive a memoriei.

Al șaptelea volum al lui **Mircea Florin Șandru (Pași pe acoperișul fierbinte**, Editura „Eminescu") — tot o autoantologie —, instaurează citadinismul programatic ca mod de existență. Dar orașul imaginar de aici în care personajele definitorii sînt poetul pragmatic și gunoierul visător rămîne „satul universal" al lui Marshall Mac Luhan.

Din aceeași promoție '70, **Cornel Brahaș cu Sfîrșit de vinătoare**, Editura „Cartea Românească", se destăinuie, integrîndu-se în familia scepticilor ironici pentru care impetuozitățile ca și grațiozitatea stilistică trebuie înțelese ca forme de integrație asupra lumii și propriei identități. **Gheorghe Daraiu cu Glas albastru de stea**, Editura „Facla", scrie poezie în partidă dublă : patriotică și erotică.

Generația vîrstnică a fost puțin productivă în 1988.

După mai bine de două decenii de tăcere revine în actualitate un reprezentant al „generației pierdute", a războiului, **Mircea Popovici (Poezii. Contrapunct, Tempera, Mișcare inocentă.** Editura „Cartea Românească"), poet persiflant, auto-ironic, congener cu Geo Dumitrescu, dar mai ancorat încă în practicile poetice simboliste.

George Macovescu, din aceeași generație, clasicizează însă în tiparele sonetului (**Trecînde anotimpuri**, Editura „Eminescu").

În schimb, generația tinereții mature confirmă.

Traversarea marcată (Editura „Cartea Românească") de **Domnița Petri** realizează intrarea în vîrsta maturității dar fără acalmie, dimpotrivă, cu o vitalitate distonantă, tensionată. Versuri tranșante, sintagme eliptice definesc o lirică, în esență, antifeministă.

Deși structural un poet retoric, **Eugen Evu în Ram cu oglinzi** (Editura „Facla"), în desfășurările epic-baladești nu ocolește imagistica și podoabele mărunte, trasate cu vîrful acului.

Un poet livresc de mare inteligență parodică este **Calistrat Costin** cu **Scrisorile** (Editura „Eminescu") ca și **George Stanca** în **Excursie cu liftul** (Editura „Albatros"). Amîndoi „joacă" stîngăcia, afectează inocența, primitivitatea Văcăreștilor, a lui Costache Conachi și a lui Grigore Alexandrescu printr-un ricoseu al extremei constientizări a actului liric. Deși echinoxist, mai activ în paralel cu optzeciștii, este **Ion Cristofor** în **Cina pe mare** (Editura „Dacia"), un reflexiv melancolic, cu accente gnomic sarcastice.

În **Podul cu fin, Dan David** scrie o poezie depoetizantă a revoltei obediente împotriva domesticității.

DEBUTURI ȘI DEBUTANȚI

Condiția debutantului e foarte precară pentru că greu se scoate un înainte de 30 de ani (în provincie și mai tîrziu). Pînă atunci, rămîn manifestarea creației — care nu poate fi reprimată — în cenaclu, la concursurile și festivalurile — numeroase — de poezie.

În ceea ce privește debutanții trebuie numiți : **Luca Onul**, excelent poet tradiționalist individualizat prin „reluarea" stilistică modernă-cosbuciană (volumul **Zăpezi de aprilie**, Editura „Dacia"). În context bistritean și năsăudean **Emil Dreptate** confirmă și el în al treilea volum. Un debut remarcabil și la fel de matur consemnăm în **Tatiana Rădulescu (Liniștea sernului**, Editura „Cartea Românească") cu o poezie gravă de elaborare intelectuală, autoarea fiind cunoscută din presă prin temeinice studii critice despre autori străini. Cînd a citit în cenaclul **Confluențe, Cristian Popescu** pentru **Cuvînt înainte** (Editura „Cartea Românească"), a fost criticat pentru : solipnism, urmuzianism, experimentalism în sensul avangardei istorice, (tranvaismul lui Ilarie Voronca, prozo-poemele lui Saşa Pană). Cînd i-a apărut volumul la Editura „Cartea Românească", Nicolae Manolescu a remarcat tot aceste distincții punînd în față însă semnul plus și sfîrșind cu elogii. Rămîne să mai discutăm, și e bine că vom mai discuta condiția debutului întîrziat.

Interesante sînt și **poemele în alb-negru** — neoromantice — apărute la Editura „Junimea" **ale lui Adrian Alui Gheorghe** din Piatra Neamț, ca și volumele lui **Virgil Dumitrescu din Slatina, Mai mult decît cuprinde ochiul** (Editura „Scrisul românesc") sau **Ion Vădan**, din Satu Mare (**Izvor regăsit**, Editura „Albatros"), tradiționaliști sau **Marcel Tolcea (Ochiul inimii**, Editura „Facla") — depoetizant, ca și **Paul Daian, Poeme aurorale**, (Editura „Cartea Românească") iar **Daniel Corbu în Plimbare prin flăcări**, cultivă o poezie de gestualitate neo-expresionistă. În schimb, **Lucian Vișan, cu Existența iubirii**, Editura „Militară" este declamativ și retoric. Cel mai tînăr debutant — licean la vremea debutului — pare a fi **Ionuț Cirjan, Imbilnizitorul de oglinzi**, Editura „Litera".

Și pentru că veni vorba de „Litera" care a tipărit vreo 30 de cărți de poezie — fără climax-urile de anul trecut — se cuvine să semnalăm largul evantai stilistic la care aceed debutanții : poezie reflexivă, autoreferențială prin **Dumitru Păcuraru — Miere de viespi**, și **George Vulturescu — Frontiera dintre cuvinte**, poezie de „concepție filozofică și moralizantă, prin **Constantin Păunescu — Labirintul crinilor** sau poezie corect prozodică de orizont naturist prin **Ion Roșioru — La țărmul grînelor.**

POEZIA FĂRĂ VOLUM

Sigur, într-un an de poezie trebuie numite și cenaclurile de poezie care abundă de creatori adevărați, aproape de perfecțiune, nici mai buni, nici mai răi decît aceia care scot volume în virtutea unor titluri, unor funcții și unor impulsuri inerțiale căroga nici critica nu le mai poate face față.

S-a dus vremea poetului abia alfabetizat, plin de elan extra-estetic care așteaptă de la redactor „îndreptarea" și gramaticalizarea textelor, publicarea ca acțiune socială. Există un mimetism superior, o contaminare — sigur, benefică — a avînturilor spre exprimare care crează o extraordinară emulație și nu de prost gust —, ba chiar de nivel mediu ridicat care trebuie să fie luată în seamă.

Foarte greu poeții cenaciști reușesc să aceată volume și acestea foarte întîrziate — multumindu-se cu sedințe sleatorii, manifestări și concursuri, unde dovedesc, cu strălucire însă, că sînt chiar buni. Vom descoperi pe întinsul țării poeți care au fost premiați la 30—40 de festivaluri literare, dar au fost publicați foarte puțin iar despre volum nici nu poate fi vorba. În general, ei sînt aceiași și la Sighetu Marmației și la Tulcea, și la Tîrgoviște și la Botoșani.

Probabil, că mondial, sîntem țara cu cei mai mulți poeți la o mie de locuitori — și aceasta nu în virtutea faptului că „românul s-a născut poet", pentru că, mai nou, se naște sau critic sau dramaturg — ceea ce ar trebui să amplifice nu demersul critic, ci sociologia poeziei de masă în beneficiul izolării exacte a unei idei despre specificul național. Acest lucru nu este nici rău, nici bine, ci saturează o evidență care trebuie analizată neutru, fără teamă și repros pentru că, în fond, cenaclul rămîne forma generalizată de dialog social a poeziei.

Fără volum sînt și cei debutanți în... volume colective. Pînă acum edițiile „Eminescu" (13 poeți) și „Scrisul românesc" (Zboruri lirice) au scos plachetele rezumative pentru respectivele concursuri. Ca o trăsătură comună poeții au vîrsta între 30 și 40 de ani și scriu la nivelul mediu — în toate chipurile posibile. Remarcabili de pe acum mi se par Paul Androne, Claudiu Bazalt, Octavian Berindei și Gheorghe Dinică din prima antologie și Constantin Oprică, Dan Diaconescu, Elena Cruceru și Paul Arețu din a doua, care lasă de o parte pudoarea vîrstei și a preocupărilor autorilor. În antologia de la „Eminescu" este cineva care a mai apărut exact cu zece ani în urmă în **Caietul debutanților de la Albatros — ceea ce confirmă ideea că cenaciștii consecvenți rămîn eterni debutanți.**

N-ar fi rea ideea ca marile festivaluri concurs „Porni Luceafărul", „Nicolae Labiș", „Tudor Arghezi", „Lucian Blaga", „G. Coșbuc" să fie afiliate editurilor regionale iar cîștigătorii de la „Mostenirea Văcărești" sau „Panait Cerna" la casele de tipărituri bucurestene. De la „poșta redactiei" pînă la un concurs național publicarea rămîne forma compensatorie pentru extraordinara emulație poetică existentă ce merită, ba mai mult, reclamă o reconsiderare sociologică.

Egal cu sine în ceea ce privește desfășurările axiologice ale genurilor, anul 1988 poate fi în egală măsură al poeziei, al prozei scurte, sau al romanului (al prozei autorilor între 30 și 40 de ani sau al poeziei autorilor de la 40 de ani înainte).

Orice opțiune — înțeleasă ca demers al obiectivității — devine pretextul partizanatului pentru o anume formulă literară.

Aurelia Goci

Adresa literaturii

Avem încă prejudecata că literatura pentru copii ar trebui să fie terenul cel mai potrivit pentru experiment și invenție, locul de desfășurare al celei mai spectaculoase fantezii imaginative. Ea poate fi joc, poate fi imaginație excentrică, ea ar trebui să fie cea mai frumoasă expresie a ignorării șabloanelor așa-zis literare.

Aș începe cu **Căiuțul cosmic** de Mihaela Monoranu, roman pentru copii de frapantă originalitate. Prozatoare cu simț al construcției, o imaginație vie în care surprinzătorul se împletește cu firescul, Mihaela Monoranu povestește cu vocație, închipuind narațiuni din stirpea unui atractios realism magic. Subiectul din **Căiuțul cosmic** (la fel ca în romane anterioare ca **Scrinciobul verde** și **Poveste de iarnă**) implică un soi de fabulos care își are declinul într-o schemă plauzibilă. Tot romanul e un dans grațios, viol, pe linia real-ireal, posibil-fantastic uzînd copios de un dialog verosimil și atractios dar și de fermecătoare insule de poezie emoționantă. Autoarea dă în această carte măsura întregului ei talent : un talent care a construit cale de mai bine de treizeci de ani o operă dedicată exclusiv publicului copilăresc, cu o răbdare, o tenacitate și o curiozitate a înoirii mijloacelor, demne de toată atenția. O altă carte de proză interesantă și proaspătă este cea a lui Dumitru Toma, **Trei zile anapoda** (Editura Ion Creangă) un micro-roman, o alegorie gîndită cu haz și inspirație de un autor care își anunță prin fiecare nouă carte o evoluție interesantă, preocupat de înnoirea tematicii și a mijloacelor de expresie. George Sovu, autor iubit de publicul tînăr, a publicat de curînd **Ochii timpului** în care, cu aceeași delicatețe a observației și rememorării (ca în anterioara carte, **Jarul din palmă**), povestește cu farmec, uneori cu accente de indulgare, amintiri mai vechi și mai noi, întîmplări cărora le deslușește simburele limpede de adevăr. Proza lui G. Sovu, cu accente educative, scrisă cu evidentă plăcere a povestirii, respiră un aer de verosimilitate. Un fel de proză poetică, inegală dar dovedind o certă încercare novatoare a publicat Sahin Opreanu la Editura Facla : **Poznașe întîmplări cu un greieraș albastru**, carte cu scriitură alertă, cu unele întîmplări hazlii și reușite sugestii de proză rimată. Autorul cochetează cu binecunoscutele niveluri de receptare (dintotdeauna) a literaturii pentru copii : publicul căruia îi este dedicată cartea și adulții ; proza abundă în ironii și autopersiflări încît decorul pare, pe alocuri, butaforie. Există o diversitate a genului de povestire, de la novatorul Dumitru Toma și Sanda Radian (**Locuitorii planetei albastre**) la tradiționalele povești și legende publicate la Editura Junimea de Anghel Trandafir (**Fata Bistriței**) dar, fără nici o îndoială, proza dedicată copiilor străbate o evidentă vreme a inerției, în care autorii ies cu greu din niște șabloane, dintr-o adevărată somație a banalității, imaginează cu parcimonie, cedează în fața unor imperative, greșit înțelese, estetizante moralizatoare. Poate că e timpul ca înversunații adepți ai pedagogilor accidentale să afle că un copil poate fi educat cu o minimă subtilitate. În condițiile unei evidente scăderi calitative a producției literare, publicul (copiii) optează pentru facilitate (vezi banda desenată). Din pricina acestei facilități există literatură ale lumii în care genul „pentru copii" e pe cale de dispariție.

Poezia pentru copii a acestui an poate fi clasificată în două categorii : genul tradițional, din care au apărut cîteva cărți plăcute, scrise cu o anumită limpezime : **Poezii în zori de Văleriu Bârgău, Nopți senine pentru tine** de Carmen Firan, **Scrisoare către cei dragi** de Ioana Daza Nicolae, **Versuri mici din grupa mare** de Ana Ruse și acel gen de poezie, mai „inventionată", cu un simbure de surpriză intrinsul, care poate stimula imaginația cititorului : **Zebra și algebra** de Grete Tartler și **Magazinul fermecat** de Silvia Chitimia. Aceste două cărți (prin care cele două poete își continuă discursul început în **Albinița sau fetița care sfuma deasupra orașului** și **Scoala de muzică**) sînt farmecătoare „povești-cărți poeticești", dense, pline de asociații de idei, aluzii livrești, haz, rime, ritm interior bine dozat care creează o amosferă de-un anume farmec. Poemele din **Magazinul fermecat** sînt punctate de replici care nu-și refuză orgoliul substratului filozofard, induc cititorului o stare de fremătătoare melancolie. E o atmosferă în care judicul capătă o totală autoritate.

Pentru literatura pentru copii (dincolo de exemple și excepții) anul editorial 1988 a dovedit faptul că în absența unei preocupări constante din partea criticii, a editurilor, redactililor specializate, a oricărei forme de public, în absența unei efervescențe (sau măcar preocupări constante), a oricărei posibilități de-a face dintr-o carte pentru copii un eveniment, ea, cartea pentru copii, „preferă" să nu existe. E un lanț (vicios) de indiferență din care cea mai dureroasă (să recunoaștem) este cea a scriitorilor. Din acest lanț, din această inerție păcătoasă au de suferit mai cu seamă copiii. Dar ei sînt cititorii (de mîine) ai întregii literaturi. De felul în care îi „educăm", îi formăm și îi obișnuim să citească, să prețuiască, să folosească, să iubească o carte „pentru copii" depinde publicul cărților viitoare. Din toate genurile.

Cleopatra Lorințiu

DIN CĂRȚILE ANULUI 1988

Discurs despre metodă

Rapidul 24 spre iubire, ultima carte a lui Alex. Rudeanu, este o meditație despre însingurare, un jurnal al despărțirilor ; personajul principal se caută pe sine însuși refăcînd „părțile" din care îi este alcătuită viața și constată că, în afară de liantul ce lega acele „părți", nu este mai nimic, rămîne un singur-neconsistent, un singur-singurel ca să zicem așa. Viața este o funcție a relațiilor de iubire ; are sens atîta timp cît există forța, dynamis-ul, care leagă : tinerețea năvalnică, încrederea în frumosul uman, disprețul față de timp — pe scurt, încrederea în sine însuși. „Nu ești bătrîn !" — este o maximă care verifică această stare... scriind despre cartea lui Alex. Rudeanu sînt mereu tentat să citez — fie descrierea unui tablou (nud în oglindă) ca probă de mari virtuți stilistice, fie un pasaj despre visa ca manifest al artei poietice — fie o meditație precum aceasta care-mi depășește tentația : „Fiindcă ce alcteva e memoria oamenilor, îmi spuneam dezolat, dacă nu uriașa și abominabila groapă comună în care-și găsesc sfîrșitul, chiar înainte de a muri, atîția nenumărați muritori, și viețuitoare, și locuri, și lucruri, și evenimente — începînd cu Facerea Lumii și sfîrșind cu Apocalipsa ? Lumea însăși și-a găsit cel mai harnic și destoinic gropar în persoana Memoriei ; și poate că ei i se potrivește mai mult decît oricui zicătoarea «cine sapă groapa altuia — cade singur în ea !» Săpînd groapa comună a omenirii, Memoria sfîrșește prin a se înhuma și ea..." (p. 224).

O lume care se rănește pe sine, se devorează și se rescoarbe în ea însăși — mingiindu-se cu gîndul că un personaj, o zeiță precum Mnemosyne îndeplinește gestul după care și ea își așterne liniștită umbra peste cenușă. Arta este o facere a amintirii (amintirilor) sub impulsul acestui fals contrariu (fals, pentru că Memoria este, doar, parte inseparabilă din lume, de nesingularizat !). „Chinul" celui care o izvodește stă în lupta dintre **amintire și memorie** — abia acestea două, concepte operaționale. Lupta, așadar, dintre aducerea în minte și păstrarea în conștient, dintre ceea ce poate învia și ceea ce-l ține viu fără a fi controlabil. Amintirea „scormonește" cu uneltele prezentului (urmărind coincidențele, semnele obsesive, situațiile care se repetă) — pînă ce, ajungînd la rădăcini ori istovindu-se (obosind) se tencuiește în memorie, renunță implicînd în renunțarea ei Lumea. Modelul presupune numeroase punți cu tărîmul psihanalizei — dar autorul nu le trece, mult mai interesantă i se pare discuția preliminară : așa stînd lucrurile, pare a ne spune el, și anume, amintirea trecînd în memorie și aceasta fiind groparul lumii (a lumii individului, mai degrabă decît a celei mari) — pînă la ce punct, etic vorbind, ne este îngăduită amintirea, pînă unde ea nu ne rănește, devorează, distruge etc ?

De aici, retractilitatea celui care povestește (a personajului), abordarea lucrurilor într-un halou de sugestii, cu prudență și delicatețe chiar — abandonarea bruscă a lor, revenirea cu mai multă precauție — în fine, găsirea și explicarea modelului ca atare. În centrul vieții personajului stau scenarii mitice, probe de lașitate, chiar conștiința vinei pentru o crimă (comisă cu complicitatea lui morală), trădări, vicii, rupturi — și, pe de altă parte, ca într-un regim al compensațiilor, suferințe, acte de voință personală, dăruire gratuită etc. Este un om „izbăvit" care, încercînd să vadă dincolo, se sperie de ce a fost și se păstrează cu ultimile resurse vitale în zona izbăvirii sale. Lumea — ca viață — trebuie să învingă memoria, să nu-i permită a săpa „groapa comună". Un asemenea personaj torturat de cumplite drame existențiale își găsește scăparea numai în anonimat, atomizîndu-se și răspîndindu-se în proza vieții, căutînd cu plăcerea epidermei comicul, „comicăriile" chiar, stresul cotidian amorf. Însingurarea înseamnă pentru el moartea afectivă și morală, căderea în vegetal ; și-o zărește la capătul fiecărei „despărțiri" — dar și-o neagă instinctiv, fuge în căutarea vieții.

Rapidul 24 spre iubire nu este o carte de povestit ; se citește absorbindu-te, se impune prin dorul de viață al personajelor și propune o „cheie" de descifrare a vieții afective capabilă de a păstra afectele în om, a le proteja și a le propune ca mod de viață. Alex. Rudeanu ne dovedește încă o dată, cu această nouă carte a sa, cît de mult iubește omenia și... iubirea oamenilor.

Nicolae Georgescu

Viața e totul

Frisonat de realitate, iubind descripția reportericească, Daniel Drăgan s-a implicat pasional în literatură, trecînd definitiv în spațiul ficțional. Trăitul, autenticul (covîrșitoare altădată) fac loc rememorării ; vocația dialogului (scurt, repezit, mereu sub „presiunea timpului") se estompează cedînd spațiul epic monologului. Această „nouă formulă" (cum o numea cineva) consfințește instalarea lui Daniel Drăgan „în literatură" ; e o victorie certă. Scrisul său concentrat, urmărind prin „transferul" realității **tema destinului** (A.I. Brumaru) cîștigă prin sugestie simbolică și puternica infuzie de lirism și fantezie. Navetînd între lumi paralele, Daniel Drăgan a trecut de la evocare la implicare, oferind un nou centru de greutate epicii sale.

Scris, părelnic, în prelungirea anterioarelor romane, **Tare ca piatra** (1986) inventaria de fapt obsesiile acestei lumi romanești, reintroducînd în scenă personaje cunoscute. Ne reintîlnim cu „fantoma" Mariei Suru în acei primi ani ai Revoluției, urmărindu-i „mărirea și decăderea". Copii de pripas în casa Caliopilor, „Mița cea proastă" devine un brav soldat al Revoluției ; se desprinde de albul fetid al descompunerii instăpînit acolo pentru a se angaja cu entuziasm în furtuna fierbinte, fascinată de începutul Lumii. Se desparte deci de lumea hidoasă a bîlciului de la Leordeni (cum o va sancționa ulterior) pentru a se angaja cu fanatism politic pe altarul cauzei. Ambiția de reușită o mină fără istov. Sabia judecății cade fără șovăire. De o corectitudine dezarmantă, găsind că elasticitatea unui revoluționar îi probează inconsecvența, cu sete de putere și influență, cu zel înnăscut, Maria Suru își dăruiește revoluției anii cei buni. Ființă bănuitoare, îmbrăcînd cămașa revoluției ea devine — ca șefă de cabinet a directorului general Vasile Bică — o forță : vor urma picaje, va reurca pe culmi, se va stinge neașteptat fără a se dezice însă de crezul ei sfînt, sigilînd o generație de sacrificiu : **revoluția e patos.**

Daniel Drăgan rescrie cu indiscutabil har această perioadă încandescentă. Scriitorul a aflat în Maria Suru **personajul exponențial** : o femeie care a călărît pe creasta valului sacrificîndu-și sentimentele personale, o verigă în lanț, o rotiță a angrenajului traversînd toate încercările cu **voluptatea identificării.** Maria Suru s-a aliniat rîndurilor indivizibile, n-a simțit ispita, n-avea timp să se privească în oglindă, convinsă fiind de originea vinovată a plăcerilor. Pentru eroina lui Daniel Drăgan, închisă între zidurile principiilor, departe de frematul vieții, amorul era o realitate (ceva natural, „așa ca piatra") dar nu o necesitate. Maria Suru crede în „mecanismul perfect proiectat", precizia îi definește drumul vieții, nici o dezordine nu are cum pătrunde în acest scenariu impecabil programat.

Roman al unei epoci, cartea lui Daniel Drăgan își prelungește raza investigației în contemporaneitate. Scriitorul pare degajat, e departe de crisparea redactării, are un ton bonom, dă pagini colorate, suculente, atent fiind la limbajul străzii (vezi internarea lui Lică Gurici la Spitalul uzinal, aventura Norei la Ghilodeni, g.a.) ; sau își probează disponibilitatea în irizările fabulosului (a se vedea prezența medicinistului Augustus Marchidan în jungla de apă și stuf a Deltei, întîlnirea cu tătarca, etc.) Confirmîndu-i ascensiunea, ultimele romane ale lui Daniel Drăgan dau seama — la modul spectaculos — de traiectoria unui scriitor, decantînd inițial faptul brut cu ochiul multifațetat al reporterului și developîndu-și acum virtuțile în spațiul fantasticului.

Seria sa romanescă întreruptă în 1984 cu **Mărgele roșii**, un volum adunînd proze scurte și anunțînd virajul) lua probe din imediata noastră apropiere. Iată, **Doi ani doi** (1978) se vroia o carte despre „dinamica socială". Prozatorul explora secvențial viața uzinală, sonda mediile de impact (expuse hibridării culturale), investiga „uzina-caracatiță" și armata travestiților. În prelungirea acestor preocupări, în **Oceanul** (1980) Daniel Drăgan afirma net : „uzina e un ocean" (p. 72). Același Mița, cu destinul ei „ricoșat" căprărește, același director Bică cu vocația deciziei (apărînd necesitatea) folosește „cricul mincinului" ; lîngă ei, foiala personajelor pitorești (Radu Nicolae — Kent, Ghiță — Contra, Rilă, Sic g.a.) într-un caleidoscop care promitea romanul-sinteză, absorbind — pe linilile de forță anunțate — acest copleșitor material epic.

Ursa Mică (1985) încercuia printr-o lungă rememorare viața constructorilor nomazi. Daniel Drăgan pune sub lupă seismele sufletești, timpul critic al „ciocnirii" lumilor, întreprinde excavații de epocă, descrie marile eșecuri. Viața ca angrenaj perfect (așa cum o concepea, am văzut, Maria Suru, cea fără „o lacrimă de umor") ascunde, de fapt, fisuri, crize de încredere, cheamă capitalul secret de sentimente. Constructorii barajului, cotropiți de patima meseriei, retrăiesc anii cei tineri și fierbinți ; o parte din ei rămîne acolo, în pieptul barajului. Minoromanul lui Daniel Drăgan reface abisul unei vîrste, plonjează în spațiul memoriei, amestecă invazia amintirilor în plasma fierbinte a imaginației. Ziaristul Sorin Petreanu, cu fibră de viător, revede locurile trăind în așteptarea lui Vintilă : „te-am creat — se mărturisește el — pentru că aveam nevoie de tine". Anelul memoriei, retrăind vîrsta unei copilării alungate, aducînd în scenă chipul învățătorului Nanu Pandele, ne aruncă într-un hățiș epic. Dar poveștile sunt legate ; nici o poveste — ne asigură Daniel Drăgan — nu vine singură. Sorin Petreanu se prezintă la această bancă a timpului, vrea ca adevărul să nu moară. Sunus cîndva unor demascări (inscenări), refuză toboganul mincinos, vrea să nu devină „sicriul adevărurilor pe care le-a adunat".

Dacă **Tare ca piatra** era o carte recapitula-

Adrian Dinu Rachieru

Continuare în pag. a 4-a

Un clopot scufundat

De la experiența noului roman, nimeni nu mai poate fi surprins de varietatea formelor romanești, de extraordinara proliferare și labilitate a formulelor lui. N-am fost de aceea mirați că un bun cunoscător al acestor forme, ca timișoreanul Livius Ciocârlie, ne-a propus acum cîțiva ani un adevărat experiment în acest domeniu, romanul-„interloc" **Un Bergtheater provincial**, în care tehnica reconstituirii istoriei unui oraș se împletea în mod insolit cu ex

MESAJUL DE ANUL NOU

adresat întregului nostru popor, la posturile de radio şi televiziune, de

TOVARĂŞUL NICOLAE CEAUŞESCU

Urmare din pag. 1

Iată de ce se poate afirma că speranţele popoarelor ca, în anul 1988, să se obţină noi paşi importanţi pe calea dezarmării nucleare şi convenţionale, pe calea destinderii şi colaborării, nu au fost împlinite.

Se poate afirma cu deplin temei că se menţine pericolul unui nou război mondial, care s-ar transforma inevitabil într-un război nuclear, ar duce la distrugerea însăşi a vieţii pe planeta noastră.

Au continuat şi continuă experienţele nucleare. S-au produs noi arme nucleare. N.A.T.O. a discutat şi adoptat hotăriri cu privire la modernizarea unor serii întregi de arme nucleare. Continuă militarizarea Cosmosului.

In aceste condiţii, este greu de afirmat că s-a produs o schimbare radicală în viaţa internaţională. Dimpotrivă, subliniez încă o dată, şi trebuie să spunem cu toată claritatea — în spiritul înaltei răspunderi în faţa poporului nostru, a tuturor popoarelor — că situaţia mondială continuă să fie gravă. Este necesar ca acum, la începutul noului an 1989, să afirmăm cu deplină claritate că se impune intensificarea luptei şi acţiunilor hotărîte ale tuturor forţelor realiste, progresiste, antiimperialiste, ale tuturor popoarelor pentru a determina o schimbare fundamentală în viaţa politică internaţională.

Să facem astfel încît în anul 1989 să se realizeze noi acorduri şi înţelegeri în problemele dezarmării ; să acţionăm cu toată hotărîrea pentru încheierea tratatului dintre Uniunea Sovietică şi Statele Unite ale Americii privind reducerea cu 50 la sută a armelor nucleare strategice.

Să acţionăm, cu toată fermitatea, pentru oprirea oricăror experienţe nucleare şi a modernizării armelor nucleare care mai rămîn, pentru încetarea oricăror acţiuni de militarizare a Cosmosului.

Să acţionăm pentru folosirea Cosmosului numai şi numai în scopuri paşnice !

Să acţionăm pentru realizarea unor acorduri generale cu privire la eliminarea totală, în mai multe etape, a armelor nucleare, să facem totul pentru încheierea, în anul 1989, a tratativelor privind reducerea substanţială a armelor convenţionale, pentru realizarea unor acorduri privind eliminarea armelor chimice, pentru reducerea radicală a cheltuielilor militare.

România consideră că este necesar să se încheie, cu rezultate cît mai bune, în prima parte a anului, Conferinţa pentru colaborare, securitate şi dezarmare de la Viena, prin adoptarea unor asemenea hotăriri care să deschidă calea unei largi colaborări economice, tehnico-ştiinţifice şi culturale între toate popoarele continentului nostru.

Hotărîrile şi documentele ce vor fi adoptate să pornească de la realităţile epocii noastre, de la noile cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, ale cunoaşterii umane, în general.

Ne pronunţăm pentru o Europă a colaborării egale între toate naţiunile, pentru o Europă a ştiinţei, culturii şi progresului economic şi social, a bunăstării şi fericirii fiecărei naţiuni, o Europă unită în diversitatea orînduirilor sociale, a naţiunilor libere şi independente.

România se pronunţă pentru realizarea, în anul viitor, a unor noi paşi importanţi pentru colaborarea în Balcani şi realizarea unei zone fără arme nucleare şi chimice, fără baze militare străine.

Să facem astfel ca, în anul 1989, să se realizeze acordurile şi înţelegerile existente privind soluţionarea unor conflicte pe cale paşnică şi să se treacă la lichidarea tuturor conflictelor pe calea tratativelor, să înceapă conferinţa internaţională pentru Orientul Mijlociu, să se asigure realizarea năzuinţelor poporului palestinian de a trăi în statul său propriu, în strînsă colaborare şi pace cu toţi vecinii săi.

Ţinînd seama de agravarea şi în anul 1988 a situaţiei ţărilor în curs de dezvoltare, de creştere a datoriei lor externe, România se pronunţă pentru o soluţionare globală — în cadrul unei conferinţe internaţionale, sub egida Organizaţiei Naţiunilor Unite — a problemelor subdezvoltării, a realizării noii ordini economice mondiale.

Este necesar să facem totul pentru participarea activă la soluţionarea problemelor internaţionale a tuturor statelor şi, în primul rînd a ţărilor mici şi mijlocii, a ţărilor nealiniate, a ţărilor în curs de dezvoltare.

Considerăm că este necesar să se acţioneze cu toată hotărîrea pentru creşterea rolului Organizaţiei Naţiunilor Unite, al altor organisme internaţionale, în soluţionarea democratică a problemelor complexe şi grave ale vieţii internaţionale.

România socialistă este hotărîtă să acţioneze cu toate forţele sale pentru dezvoltarea largă a colaborării cu ţările socialiste, cu ţările în curs de dezvoltare, cu ţările capitaliste dezvoltate, cu toate statele şi popoarele lumii, pe baza principiilor deplinei egalităţi în drepturi, ale independenţei, suveranităţii, neamestecului în treburile interne şi respectării dreptului fiecărui popor de a-şi alege calea dezvoltării în mod liber, fără nici un amestec din afară.

Să facem astfel încît anul viitor să ducă la realizarea unor noi gîndiri şi concepţii politice, a unor noi acţiuni şi unei politici noi în viaţa internaţională.

Acum, la începutul noului an 1989, în numele poporului român, adresăm tuturor statelor şi popoarelor lumii chemarea pentru întărirea colaborării în vederea realizării dezarmării şi asigurării păcii, pentru încheierea secolului al XX-lea cu înlăturarea definitivă a multor probleme grave şi complexe care preocupă omenirea, pentru a intra în mileniul al 3-lea cu o perspectivă mai bună, fără teama dezastrului nuclear, din care să fie lichidată împărţirea lumii în bogaţi şi săraci şi care să asigure o deplină egalitate şi conlucrare între toate popoarele, în scopul progresului lor economico-social, al făuririi unei vieţi demne, civilizate, pentru toate naţiunile.

Dragi tovarăşi şi prieteni,
Cetăţeni ai Republicii Socialiste România,

Intrăm în noul an cu încrederea deplină în forţele poporului nostru, în capacitatea sa creatoare.

Pe baza realizărilor de pînă acum, privim cu încredere deplină în realizarea programelor de dezvoltare economico-socială, în victoria socialismului şi comunismului în patria noastră.

Să ne angajăm că vom acţiona, fiecare, în spiritul concepţiei ştiinţifice despre lume şi viaţă, a principiilor socialismului ştiinţific, ca adevăraţi revoluţionari, pentru creşterea răspunderii în muncă, întărirea ordinii şi disciplinei, a respectării hotărîrilor de partid şi a legilor ţării, că vom face totul pentru înfăptuirea neabătută a planurilor pe anul 1989 şi perfecţionarea activităţii din toate domeniile vieţii economico-sociale.

Fie ca Anul Nou pe care îl începem să aducă poporului nostru noi şi măreţe împliniri în toate domeniile de activitate, să asigure ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres şi civilizaţie, de bunăstare şi fericire a poporului, pe cele mai înalte culmi ale civilizaţiei socialiste şi comuniste, să ducă la întărirea şi mai puternică a forţei materiale şi spirituale, a independenţei şi suveranităţii României !

Fie ca anul 1989 să aducă popoarelor noi cuceriri pe calea dezarmării, pe calea păcii, a colaborării, a realizării unei lumi mai drepte şi mai bune pentru toate naţiunile lumii !

Cu prilejul Noului An, vă adresez, dragi compatrioţi, cele mai calde urări revoluţionare de noi şi importante realizări pe calea înfloririi continue a României socialiste, a colaborării şi prieteniei cu toate naţiunile lumii !

Vă doresc, dragi tovarăşi, din toată inima împlinirea tuturor năzuinţelor de mai bine, satisfacţii depline în muncă şi viaţă, multă sănătate şi fericire !

LA MULŢI ANI !

TOVARĂŞEI ELENA CEAUŞESCU, URARE CALDĂ DIN INIMA ŢĂRII

Exemplu luminos

Prin neobosita sa activitate, tovarăşa Elena Ceauşescu constituie un model de afirmare a energiei creatoare a femeii din România socialistă de azi, un strălucit exemplu de dăruire a aleselor sale calităţi umane, politice şi intelectuale, poporului căruia îi aparţine, naţiunii noastre socialiste.

Savant patriot, eminent actrvist pe tărîm social-politic, luptător activ pentru pace, pentru o lume mai bună şi mai dreaptă, afirmat în conştiinţa naţională şi a lumii pe calea muncii neobosite şi a marilor realizări, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu reprezintă, pentru cei ce muncesc pe tărîmul ştiinţei şi tehnologiei, personalitatea de maximă valoare, de referinţă, spre care ne îndreptăm cele mai alese gînduri şi sentimente de profund respect şi gratitudine pentru tot ceea ce face alături de conducătorul iubit al naţiunii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, spre folosul şi binele ţării.

Sub îndrumarea nemijlocită a secretarului general al partidului a fost formulată o politică coerentă şi consecventă a ştiinţei şi tehnologiei, întemeiată pe noi principii de orientare şi criterii de apreciere a eficienţei, între care creşterea aportului cercetării şi ingineriei naţionale la îndeplinirea sarcinilor economice şi sociale. Un accent deosebit s-a pus pe capacitatea cercetării şi ingineriei proprii, de a reduce importul de produse şi de înteligenţă străine, precum şi de a lărgi posibilităţile de export, de participare a ţării la diviziunea internaţională a muncii şi schimbul mondial de valori.

Astăzi, în lumina Directivelor Congresului al XII-lea al partidului şi a Tezelor aprobate de recenta şedinţă comună a Plenarei C.C. al P.C.R., a organismelor democratice şi a organizaţiilor de masă şi obşteşti, ale programului ştiinţei şi tehnologiei naţionale pe perioada 1986—1990 şi în perspectiva anului 2000, dispunem de o viziune clară, de mare amplitudine în domeniul cercetării ştiinţifice ce exprimă înalta grijă a partidului nostru pentru sincronizarea intensei propăşiri a patriei spre noi culmi ale civilizaţiei socialiste cu cele mai noi cuceriri ale geniului uman.

Afirmîndu-se ca un cercetător de mare valoare pe tărîmul chimiei şi ingineriei chimice, şi totodată ca un factor activ de transpunere în viaţă a orientării partidului nostru, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu s-a angajat cu toate forţele în realizarea unui proiect care a dobîndit o valoare exemplară pentru întreaga concepţie de organizare a cercetării româneşti. Această concepţie constă în integrarea organică a cercetării şi ingineriei chimice precum şi a învăţămîntului superior din chimie cu dezvoltarea industriei chimice naţionale.

Înfiinţarea Institutului Central de Chimie, din iniţiativa şi sub îndrumarea directă a tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu, care reuneşte toate unităţile de cercetare din chimie, reprezintă un autentic focar de progres al întregii ramuri, asigurînd o coordonare unitară a cercetării ştiinţifice în acest domeniu, în corelare cu programele de dezvoltare industrială, institut care a cuprins ulterior şi unităţile de inginerie tehnologică şi proiectare. Acest principiu de organizare care şi-a demonstrat eficienţa a fost extins în toate ramurile economiei naţionale.

În prezent, Institutul Central de Chimie cuprinde, pentru toate specialităţile, unităţi de cercetare, proiectare şi compartimente de cercetare organizate judicios, cu amplasament în cea mai mare parte pe lîngă marile platforme industriale, realizîndu-se şi integrarea cu învăţămîntul superior de profil, făcîndu-se astfel legătura între cercetarea fundamentală şi cercetarea aplicativă. Acest proces de organizare şi dezvoltare a activităţii, coordonat şi orientat de Comitetul Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, personal de tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu, a condus la formarea unui puternic detaşament de cercetători, proiectanţi şi specialişti în toate domeniile actuale ale chimiei, care şi-a adus şi va aduce în continuare contribuţia la dinamica ascendentă a industriei chimice.

Primul Congres al Ştiinţei şi Învăţămîntului din noiembrie 1985, care a ales-o pe tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu în funcţia de Preşedinte al Consiliului Naţional al Ştiinţei şi Învăţămîntului, a reprezentat o nouă şi strălucită atestare a contribuţiei de excepţie, pentru afirmarea puternică a cercetării ştiinţifice şi tehnologice, pentru perfecţionarea continuă a învăţămîntului, a întregii activităţi de pregătire profesională şi politică a oamenilor muncii şi în primul rînd a tinerei generaţii.

Importantele rezultate obţinute de tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu pe tărîmul cercetării ştiinţifice şi ingineriei chimice şi în special în domeniul compuşilor macromoleculari şi-au găsit expresia într-o operă ştiinţifică impresionantă, care îmbogăţeşte literatura de specialitate şi sporeşte prestigiul internaţional al ştiinţei româneşti.

Sute de lucrări ştiinţifice publicate de prestigioase edituri, comunicate în reviste de profil de înaltă autoritate profesională sau la simpozioane şi congrese naţionale şi internaţionale, precum şi un număr însemnat de brevete de invenţii, materializate în tehnologii şi produse industriale, au adus tovarăşei Elena Ceauşescu respectul şi aprecierea lumii ştiinţifice.

Memorabilele expuneri făcute de tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu de la înalta tribună a Congreselor partidului, la plenare ale Comitetului Central al partidului, la Congresele Naţionale de Chimie, alcătuiesc o imagine grăitoare a activistului angajat în mod exemplar pe tărîmul politicii, ştiinţei, promotor neobosit al celor mai avansate şi eficiente direcţii ale cercetării ştiinţifice şi progresului tehnic din ţara noastră.

Prin cuvintele rostite în faţa unor prestigioase reuniuni academice din diverse ţări, se desprind noi idei şi accente ce întregesc cuprinderea dimensiunilor acestei personalităţi de înalt renume al vieţii ştiinţifice mondiale, strălucit exponent al angajării politice a ştiinţei româneşti în dezvoltarea multilaterala a ţării, în soluţionarea problemelor lumii contemporane.

În expunerea programatică a scopurilor şi sarcinilor Comitetului Naţional Român „Oamenii de ştiinţă şi pacea" al cărui fondator şi preşedinte este, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu a înfăţişat pe larg concepţia călăuzitoare a luptătorului neobosit pentru afirmarea ştiinţei ca factor de dialog şi conlucrare, de înţelegere şi sporire a încrederii dintre popoare pentru făurirea unei noi ordini economice internaţionale într-o lume a păcii, mai bună şi mai dreaptă.

În ampla cuvîntare rostită la cel de-al III-lea

Ing. Viorica Fieroiu
preşedinte al Consiliului Ştiinţific ICECHIM

Continuare în pag. a 5-a

„Zi de sărbătoare" — tablou de Vasile Pop Negreşteanu

În slujba progresului

Chimia macromoleculelor s-a afirmat în cea de a doua jumătate a secolului nostru ca unul dintre cele mai dinamice domenii ale chimiei, atît în ceea ce priveşte cercetarea ştiinţifică fundamentală, cît şi ramurile corespunzătoare ale tehnologiei şi ingineriei. Materiale avînd la bază polimeri naturali şi, mai ales, sintetici au intervenit amplu în ultimele decenii în majoritatea sectoarelor tehnologice, provocînd mutaţii spectaculoase în astfel de aspecte importante, cum ar fi parţiala înlocuire a metalelor, au avut contribuţii esenţiale în realizări ale unor ramuri de vîrf ale tehnicii contemporane, precum construcţia avioanelor şi a vehicolelor destinate zborului cosmic, în obţinerea unor cantităţi indestulătoare de fire, fibre şi elastomeri sintetici, în construcţia diferitelor proteze utilizate în intervenţii chirurgicale etc.

Tematica cercetărilor efectuate de tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu are ca obiect polimerii sintetici, abordarea fiind făcută interdisciplinar ; împreună cu colaboratorii, a iniţiat şi pus la punct metode de sinteză chimică pentru o serie de polimeri, a urmărit caracterizarea lor fizico-chimică, au fost elaborate tehnologii de obţinere a acestora la scară industrială, urmărindu-se totodată stabilirea parametrilor necesari, în ingineria chimică, la transpunerea proceselor de laborator la condiţiile producţiei.

În cadrul acestor studii s-a urmărit obţinerea de polimeri prin reacţii de polimerizare stereospecifică şi în emulsie precum şi prin procese de policondensare. De asemenea, a fost studiat efectul catalitic al unor complecşi, care constituie un factor important în reglarea cineticii respectivelor procese dinamice, precum şi proceselor de obţinere a unor polimeri modificaţi prin reacţii de izomerizare, substituţie şi degradare. Pentru caracterizarea compuşilor sintetizaţi au fost determinaţi unii parametri structurali şi au fost cercetate relaţii dintre structura moleculară şi proprietăţi fizico-chimice.

Numeroase lucrări au ca obiect studiul polimerizării stereospecifice a izoprenului, proces chimic care a permis sinteza cauciucului cis 1,4 — poliizoprenic, cu proprietăţi asemănătoare cauciucului natural, şi de aceea larg utilizat în industria de anvelope şi de articole tehnice. Cercetările cu caracter fundamental s-au referit la cinetica şi mecanismul proceselor chimice care duc la sinteza polimerilor, la relaţiile dintre structura şi proprietăţile lor etc., iar cele aplicative au privit optimizarea parametrilor de bază ai procesului tehnologic. În acest fel s-a elaborat tehnologia de obţinere industrială, în ţara noastră, a cauciucului sintetic cis 1,4 poliizoprenic, probîndu-se încă o dată că, în ştiinţă, practica constituie criteriul adevărului.

Studiul diferitelor tipuri de răşini de hidrocarburi constituie un alt domeniu de cercetare, urmărindu-se sinteza acestui tip de răşini, mecanisme de polimerizare ale hidrocarburilor, procese de modificare ale răşinilor etc.

Rezultatele acestor cercetări au constituit fie obiectul a numeroase brevete — unele aplicate la scară industrială în ţara noastră — fie au văzut lumina tiparului în periodice ştiinţifice din ţară şi de peste hotare, cît şi în 5 volume care au cunoscut şi numeroase

Prof. dr. docent Victor Em. Sahini,
membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România

Continuare în pag. a 5-a

Mîndrie

Femeie mîndră, suflet românesc
Tovarăşă de luptă, flăcără vie
În tot ce e frumos şi omenesc
Şi-n al ştiinţei drum înalt — făclie,

Vă ştim din ani de luptă şi restrişti
Cînd vă gîndeaţi la epoca ce vine,
La anii cînd popor de comunişti
Vor stăpîni ogoare şi uzine!

Azi iată-ne: Vă spunem la mulţi ani
Tovarăşă de luptă şi de vise!
Ţară de muncitori şi de ţărani
Liberi urcăm spre zările deschise!

Tot ce-aţi gîndit alături de-un erou
Înfăptuim muncind în libertate!
Întru mulţi ani în evul nostru nou
Ţesut pe tricolor şi pe dreptate!

În semn de preţuire vă dorim
De ziua dumneavoastră, fericirea
Spre care din adînc viitorim,
Spre care din străbuni ne e menirea!

Dar mai presus de toate — o ceea ce creaţi
Şi făptuim cu toţii — partidul şi poporul :
De-a fi întotdeauna înalt peste Carpaţi
Şi curcubeul mîndru ne fie Tricolorul!

Rusalin Mureşan

Nemărginită dragoste

Comorile ştiinţei şi-ale firii
În nemărginită dragoste, în nemărginit
Destin.

Prea plinul inimii şi al iubirii
Spre laudă a tot ce s-a-mplinit
Şi împlinim

De la fiinţa patriei
Fiinţa limpede-a gîndirii
Şi totul în nemărginită dragoste
Şi totul în nemărginit destin.

Stela Anchidin

Ianuarie de aur

În ianuarie, ninsorile dalbesc pragul anilor şi-n preacurata lor lumină se ivesc, întotdeauna, semnele de bine-prevestitoare.

În calendarul de patrie română, ianuarie se scrie cu litere de aur ales din lumina aceea menită să dăinuie în istorie, aceasta fiindcă într-un ianuarie ni s-a născut conducătorul, aceasta fiindcă într-un ianuarie ni s-a născut cea care-i stă alături în fruntea ţării, în fruntea partidului.

An după an, aurul lui ianuarie sporeşte în strălucire, prin puterea gîndului lor. An după an, aurul din ianuarie sporeşte în greutate pe măsura faptelor acestor aleşi dintre aleşi.

Şi, iată, acum, cînd ajuns-am la o nouă cumpănă de ani, după străbună datină, cuvine-se să aducem cinstită urare, izvorită din curatul unei fîntîni de dor românesc.

Fiindcă auzit-am, şi depun mărturie cu glas ce l-aş vroi cît mai limpede şi mai puternic, pentru a răzbate pretutindeni, auzit-am, deci, şi repet :

...glasul copiilor patriei care, cum niciodată, sorb, însetaţi de febra cunoaşterii, înţelepciune, în lăcaşuri de învăţămînt mereu înmulţite, mereu crescute-n puterea lor de iluminare, fiindcă aşa a gîndit Ea, împărtăşindu-le tuturor iubire egală ;

...glasul mamelor patriei care, cum niciodată, au putinţa de a vedea cum cresc, viguros şi frumos, mlădiţele lor dragi, pentru că şi aceasta a fost grija Ei ;

...glasul tinerilor patriei care, cum niciodată, pot visa îndrăzneţ şi, mai cu seamă, pot cuteza spre înalte înfăptuiri, fiindcă pildă le-a fost tinereţea Ei, şi pildă le este tinereţea lucrării Ei de azi, lucrare spre folosul zilei de mîine, însufleţită de spirit revoluţionar şi întărită prin dăruire comunistă ;

...glasul oamenilor care pătrund tainele ştiinţei, învăţaţi de toate vîrstele care, cum nici-

Florin Bănescu

Continuare în pag. a 5-a

Poem de înaltă sărbătoare

Poporul îşi sărbătoreşte munţii cu tot
avutul ţării, cu istoria de dincolo de timp
şi loc.
Iar dacă oamenii poporului sînt eroi,
cum şi istoria-i la fel, însăşi Carpaţii
României sînt eroi.
Ci, iată cu mîndrie şi omenesc avut de
hărnicie şi de rod,
la noi începe timpul de ianuarie cu
sărbătoarea vieţii Dumneavoastră —
suflet înalt şi nobil — eroic, brav destin —
tovarăşă Elena Ceauşescu, frunte-frumos
gîndind
şi devenind, astfel, fiinţa de renume
mondial.
Lumina cu ştiinţa se îmbrăţişează,
devin coloană nesfîrşită într-un timp
de aur,
cînd înşişi munţii sînt eroi,
ca oamenii acestui timp de la al IX-lea
Congres încoace;
cînd înseşi riurile României, rodul ei
întreg,
clipă şi oră, zi şi an, decenii —
suflare din suflarea ţării sînt,
în pace demnă şi în libertate demnă
citirizînd acest pămînt;
suflare din suflarea, demnitate din
înalta demnitate
a Partidului Comunist Român şi-a
marelui său conducător
erou — tovarăşul Nicolae Ceauşescu, sînt:
lumină şi înaltă dăruire
din însăşi viaţa Dumneavoastră,
tovarăşă Elena Ceauşescu, sînt!

Destin lîngă destinul României :
destin lîngă destinul întregului popor
şi-al devenirii sale;
destin lîngă destinul marelui întemeietor
Nicolae Ceauşescu,
v-ati dăruit şi inimă şi cuget,
viaţă şi putere, deceniu cu deceniu,
încă din copilărie
spre devenirea anilor înalţi
din epoca de azi.

Ion Cringuleanu

Se vor petrece toate

Se vor petrece toate
Şi lanuri şi livezi
Pietrele riului poate
Şi pilcul acela de iezi

Umbrele serii şi paşil
Celina rămasă sub ani
Va urca sub un fulger
Pînă sus în castani

Numai un murmur
Curat şi pierdut
Te va face să bănui
Pădurea ce nu s-a născut

Aud în geam

Aud în geam cum bate toamna
Cu degete subţiri de vînt
De şoaptă mi se face teamă
Să nu se schimbe în cuvînt

O, ar putea răni rostirea
Numelui tău un zbor un gînd
De funiile ploii atîrnind
Îşi duce vara ultimul ei strigăt

În care stea

În care stea e-amurg şi-n care
Va veni ora să apui
Împătimit ca o-ntrebare
Din tot ce e din tot ce nu-i

Că-n locul urmei va rămîne
Nedefinită o tăcere
Durerea lacrimii din ochiul
Ce nimănui nimic nu cere

Ca o mătase

Ca o mătase fără foşnet
Trecu umbra ta peste gînduri
Cu mîinile uşoare
Ca un murmur
Căutam orizontul din care veneai
Ori poate vîntul acela
Cu stolurile lui
Împinse spre colină

Şi nu mai întrebam.

Întrebările ca un singe străin
Colorau zilele
Anii

Emil Dreptate

Trece Poetul

Prin satul —
Lacrimă fără samn,
Trece Poetul
Şi veşnicia
Îi salută tăcerile.
Pe lespezi de vatră
Se-aşează
Şi-n rădăcini,
În taină — părinţi
Singerează.
Semn de-ntrebare rămîne
Peste lumina
Verii de noiembrie.
Stea arsă de „marea trecere".
În necuvînt se coboară
Curcubeu
Lebădă-n patria de cuvinte.

Dă-mi mîna

Dă-mi mina pînă cînd
din clepsidră
mai picură aşteptare
şi nu devin frunză
în toamna noastră.

Dă-mi mina pînă cînd
nu mă pierd în tăcere
lîngă privirea ta,
nu îmbrac
hainele nopţii
şi în numele meu
nu se face tîrziu,
mult prea tîrziu.

Pînă cînd în clepsidră
mai sînt cuvinte,
dă-mi mina, IUBIRE !

Ion Radu Zăgreanu

Dorinţă

Doream să scriu un poem
care să mă privească zîmbind
cu ochi mari şi limpezi,
un poem fericit că mă vede
să-mi întindă mîinile
un poem care să plîngă
dacă nu sînt lîngă el
şi căruia să-i fie dor de mine ;
un poem să gîngurească
şi-apoi să păşească nesigur
strigîndu-mă, strigîndu-mă...

ÎNTÎLNIRILE «LUCEAFĂRULUI»
BISTRIŢA NĂSĂUD

Un gînd frumos

Prezenţi ca şi altădată în locuri unde concursul naţional de poezie „George Coşbuc" a avut ca momente de referinţă invocarea limbii române şi rostirea tradiţiei atît de puternice şi tulburătoare în tot ceea ce exprimă ea, pe meleagurile năsăudene, la Bistriţa şi în alte împrejurimi, membrii cercurilor şi cenaclurilor literare din această zonă a ţării se încredinţează azi, din nou, paginei revistei noastre. Unii dintre ei sînt abia la început de drum, alţii au acest **început** fixat undeva cu mulţi ani în urmă, sînt prezenţi în publicaţiile literare, au cărţi sau se află în pragul debutului editorial. Un climat aparte, de sinceră şi firească preocupare pentru frumos, pentru creaţie îi alătură dincolo de profesii şi preocupări. De fapt, profesia lor, cum le place uneori să mărturisească, este aceea de iubitori de literatură. Nu, nu este doar modestie aici, sau dacă ar fi să fie doar modestie, aceasta este probabil puţin polemică, este distanţa pe care şi-o iau în primul rînd faţă de ei înşişi, ferindu-se de capcanele unor orgolii şi vanităţi care, în materie de creaţie, s-a văzut de atîtea ori, pot să ducă şi duc cel mai adesea la abolirea onestităţii şi a caracterului. Ei, aceşti oameni, scriu dintr-o mare dragoste faţă de scris, faţă de limba română. Cu mijloacele şi înzestrarea pe care o au dar care nu poate fi confundată şi nici contrafăcută pentru că ei sînt ei, au un sentiment aparte al istoriei, al locurilor în care vieţuiesc. Scriu, scriu probabil mult, şi încearcă să publice. Nu-i curtează revistele, deşi ar avea de ce. Emil Dreptate, Luca Onul, Gavril Moldovan, Al. Cristian Miloş, Olimpiu Nuşfelean, Ion Moise, Ioan Borşa sînt nume în jurul cărora a început să se constituie deja o biografie. Le urmează Traian Săsărman, Ion Radu Zăgreanu, Doina Trandafir, Rodica Pop, Al. Dura. Şi vor veni, desigur, şi alţii. Cîţi vor veni, cîţi vor rămîne, asta rămîne în răspunderea cenaclului şi nu numai a lui. Rămîne, în primul rînd, în răspunderea fiecărula, în răspunderea propriei vocaţii, a propriei chemări. Un cenaclu poate individualiza destinele numai în măsura în care acestea au o sinceră şi evidentă chemare spre creaţie. Dar, dincolo de toate acestea, el poate fi o şcoală, o adevărată şcoală în care se poate preda lecţia iubirii faţă de literatură, a iubirii faţă de cultură. La Bistriţa-Năsăud sînt toate semnele acestei atît de generoase şi mereu necesare profesii. Să-i ascultăm, în această pagină, pe cîţiva dintre cei ce se dăruie acestei pasiuni şi să le trimitem, acum, la început de an, un gînd frumos.

A.I.Z.

Nedumerire

De ce plouă în mine culori
ce mi se-aprind frenetice în suflet !
de ce mă absoarbe ceaţa
simţirilor trezite şi flăminde !

e ca şi cum e forţă supremă
a decretat pentru sufletul meu
stare specială de iubire

Rodica Boşca-Pop

Infinit

E-un univers nostalgic în fiece dorinţă
Şi-n fiecare clipă-i un vis nedesluşit,
Natura mai păstrează ceva nebănuit
În marea-i risipire din veşnica-i fiinţă.

Privind nemărginirea ne adîncim nesaţiul
Cu simfonii de stele din galaxii gigante,
Dar Osiris nu este şi nu mai e nici Dante
Şi-n infinit chiar timpul s-a contopit
cu spaţiul.

Rîvnita semivirstă pe rînd noi o gustăm
Sublim ne pare cerul deşi-l nedefinit
Şi-această reverie ne face să uităm,

Că starea noastră-i jocul ce soarbe din senin
Iar universul straniu ce-n suflet îl purtăm
Spirală infinită-i zburînd spre infinit.

Vioara

Prin trupul meu copile, tu treci ca un mister
Şi îmi aduci în taină mereu descătuşarea
Din care creşte nimbul zăpezilor şi marea
Cu simfonii eterne ce sufletul mi-l cer.

Suavă şi blajină, tu poţi să stingi dureri
Şi să deschizi spre viaţă comorile iubirii
Cu armonii ce mişcă întreagă lege-a firii,
De n-ai fi tu pe lume, nu ştiu
de-ar fi plăceri.

O vrajă necuprinsă îmi farmecă simţirea
Şi-adîncurile mele vibrează nesfîrşit
Cînd îmi atingi auzul şi sufletul mi-l furi,

Cu cîntecele tale mi-am răsfăţat iubirea
Şi căutînd misterul, în tine-am regăsit
Ascuns ceva din dorul imenselor păduri.

Ioan Borşa

Fîntînă-n patrie, adîncă

Transilvanie, mama mea cea bună,
Vremea-i de-a-ndemna pădurile-n cetate
S-asculte-n zori şi pe sub lună
Clepsidra Unirii care bate.

Maramureşul şi-a scris în dar
Raiuri de mireasă din fîntînă
Peste munţii tăi să zămislească iar
Pruncii din Unire care-er să rămînă.

De pe Mureş, de pe Someş şi de Sus
De la Rodna curg în nemurire
Tumultuoase fluvii fără de apus
Toţi munţii şi copacii-s la ostire.

Transilvanie, maica mea dintîi
Lumea de-o să crape-n colţi de stîncă
Sfîntă pentru noi Tu mai rămîi
Şi fîntînă-n patrie, adîncă.

Colind

Fluiera lui Iancu ninge peste ţară
Iar, ca o străveche datină din nai,
Fluiera lui Iancu amiroase-a vară
Peste lutul ţării mingiie cu plai.

Fluiera lui Iancu stă de-a veşnicia
Cumpănă de vise pe pămînt natal,
Îi sorbim cu toţii apa sfîntă, vie.
Fluiera suspină şi-amiroase-a val.

Fluiera lui Iancu cîntă în istorii
Flacăra dreptăţii deşertată-n noi
Şi ţăranul plînii şi rotundul hotar
Scrie despre pace în preasfînta foi.

Fluiera lui Iancu ninge peste ţară
Iar, ca o străveche dragoste-n cuvînt,
Fluiera lui Iancu amiroase-a vară
Şi se-aud albastre stele pe pămînt.

Traian Săsărman

Vas de Cucuteni

În pămînt de milenii
supravieţuind tăcut

al cloburilor duh se-alcătuia
răsădind viaţă-n trupu-i sfînt

generaţia de generaţie din răsputeri
alipirea cloburilor lipsă
ne dureau spaciile de-atîta efort

luam o lună un deal
le lipeam la loc una de alta
prin goluri largi ploua şi se zăreau noi lupte
săgeţi şi călăreţi umplînd pămîntul

abia puneam la loc o apă un munte
că iar năvăla dau în hoarde
şi nedreptăţi şi patimi şi amurg

prin văi tutunul se scumpea de tot
adunam cu mîna picurii de ploaie
încercînd naturii să-i găsim un rost

neantul se zărea prin cloburile lipsă

şi totuşi vasul reţinea
duhul lui prin văi cobora
cu al culorilor trecut

alb roşu şi spirala închipuind
o nesfîrşire

columnă infinită
din neam izvorînd
din izvor izvorînd

pînă azi.

Arînd în ţara toată

Ţarina cu care în acea zi trăiam
avea pămîntul reavăn şi bălan
cîndva fusese fund adînc de mare
ce se-arcuia între Carpaţii nenăscuţi
şi mare

pămînt care urma să fie-al meu
fiinţă dragă lut şi minereu
viitoarea haldă tresărea
în bobul ce murind năştea

aliei rob apoi stăpîn i-am fost
un trup de stea ce-i ştiu şi pe de rost
tărîm zvonind a pîine şi dreptate
încă din vremuri mult îndepărtate

negre păsări în văzduh pîndeau
pe unde valurile cu mii de ani în urmă
foşneau

să aruncăm sămînţa milenară
arînd cu tata ctitoream o ţară

florile cîmpului ca jarul luminau
aram şi semănam aram şi semănam
pe un tăpşan ce din istorii vechi
ni-l presimţeam al nostru-n veci de veci

aram cu-aratru ţarina ţărani
cu boi despotcoviţi cu boi plăvani
în miezul erei ne cădea manada
sămînţa-nvrednicea în timp plămada

şi Transilvania vuia de pluguri
stăpîni nu mai aveau ce prinde-n juguri
la Alba se-arăta sonor un gînd
ce şi l-au pus strămoşii tind pe rînd.

Gavril Moldovan

Oraşul

În oraşul cu o mie de turle
haina hulubilor o îmbraci întinerind
ai vrea să prinzi lumina în căuşul palmei
ai vrea muzica sferelor
să o aduni într-o picătură de rouă
cum sufletul
în pulul păpădiilor
niciodată mai galbene nu au fost
zilele ca acum
vitraliii cu Van Gogh
viaţa
ca un arc vibrînd
în curînd poetul înzăpezit în capca frunzei
de acolo îşi rostaşte crezul
în curînd
oraşul cu aorta deschisă
şi ochii
cum fîntînile arteziene

Urnire

Cine eşti tu
Naussica
ziua cînd înfig cuţitul
în stîlpul casei
ţărmul mării
infinitul meu viitor
trezesc clocîrliile din cîmpiile verzi
ale oraşului
pînă la tîmplă stau
şi-n ochi
nimic nu-i mai vizibil
decît umbra ta

Radu Lucaci

Întîlnirea cu fluviul

O, ne-a fost dat şi nouă să întîlnim
De multe ori fluviul acela amar
Întorcîndu-se apoi în bucurie.
Aceeaşi senzaţie s-a fi avut atunci
pe Cîmpia Cetăţii
Călător al timpului printre feţe dîrze
şi cămăşi albe
Zburînd aici de pe Columnă.
Azi cînd iau în mînă bătrîna pînză tricoloră
Un vîscol de mii de inimi începe a-mi vorbi.
Ninsoarea înverzeşte
Cuvintele de ieri, de mîine.
O, ne-a fost dat şi nouă să întîlnim
Fluviul acela amar scăpat de sub roţile
istoriei
Roata căruţei blîndă a fost roata de carne
a lui Horea
Şi cîte alte pustiiri pe malul lui.
Pe-adîncul apei
Soarele rostogolindu-se
În straie miaritice,
Şi el ne-a fost dat nouă.
Ninsoarea înverzeşte
Cuvintele de ieri, de mîine.
Din ceruri Zamolxis ne priveşte,
Înţelepciunea lui ascunsă în părul alb
Şi-n florile dumbrăvii
Preface bătrînii aceia în copii
Ca într-un mare joc al Viitorului.

Pînzele sus, Limbii Române!

Pînzele sus, Limbii Române !
Cuvintelor ce înverzesc copacii şi pui
păsării,
Şi taie cum cuţitul pîinea de grîu, bogată.
Acolo în ţăria ei senină
Să ne rămînă chipul şi piatra
de construcţii,
Săgeata şi iia înfloriră.
Oglindă-a timpului şi-a cărţii.
Pînzele sus, Limbii Române !
Botezătoare slove arzînd în iarba
de mioare,
Sărutul dat mîinii de învăţător şi munţilor.
Focul. O, focul !
Şi respiraţia-i de zeu cum nemureşte gura...
Sus pînzele ! Sus visele ! Vocalele-n înalt !
În Dunăre cai roşii, galbeni şi albaştri
Ne scriu povestea.
Pruncii înalţă şcoli de miere şi răsărit,
Ratirea anotimpurilor şi cruci de cimitire.
Pînzele sus, Limbii Române ! Limbă
a soarelui, a grelerilor,
A busuiocului...
Curajului, tristeţii ei, locului său în Babilon.
De luptător armurii şi de rege
ce ne numeşte.
Mamă veghindu-ne, aer romantic,
Cer şi pămînt statornic într-o nuntă,
Călătorind,
Călătorind în corabia Luceafărului !

Alexandru Cristian-Miloş

Ca o magnolie

Şi ai venit ca o magnolie
Cu primăvara plouîndu-ţi prin păr
Ai trecut pragul casei noastre sărace
Aducînd cu tine parfumul din cîmpuri

Singurătatea mea s-a luminat
Ca o ţarină la plecarea iernii
Pereţii m-au slobozit din chingile pietrei
Şi cărţile s-au retras în rafturi

— E primăvară, ai spus. Vor veni
iar umbrele,
Vechile umbre care mă tulbură
— Nu-ţi fie frică. Vor înflori castanii
După mesele vom citi în parc

Seara vom asculta Patetica
(Plînsul) plînsul pînă la bătrîneţe
Sonata Lunii (Zborul albastru)
Nu-ţi fie frică. Vom supravieţui umbrelor.

Victor Ştir

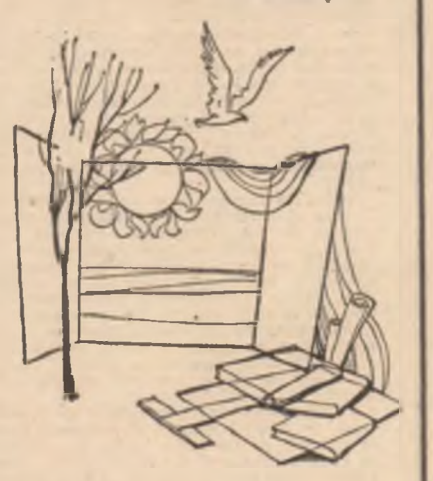

Desene de Ilie Florin

Cumînţenia cuvîntului

În poemul „Brâncuşi", Luca Onul are o strofă ce ar putea fi o emblemă a poeziei sale din volumul **Zăpezi de sprijin** apărut recent la Editura Dacia, Cluj-Napoca. Cele patru versuri ale strofei în cauză : „Pietrele, pietrele, / În palma-i fierbinte / Erau încantaţii / Fierbinţi de cuvinte" sînt un esantion relevant ce conturează acest univers de gîndire şi simţire adîncă, într-o poezie a încantaţiilor duioase ori a misterului solemn. Primul ciclu al cărţii, intitulat **Zăpezi de sprijin**, debutează cu poezia „Remember", finalizînd cu o strofă concludentă în sensul celor spuse mai sus : „Să ne-amintim prin ierburi de părinţi / Cînd ne-am muta-n lucerna şi trifoi ; / Iar fiii noştri zilnic vor asterne / Un fin brumat de linişti peste noi". Într-un „Sonet" este percepută „O ninsoare ca un dor de ţară : / Pe care EMINESCU ne-o trimite !" Într-un loc, poetul foloseşte asocieri de cuvinte cu totul insolite : „Să recunoaştem, totuşi, în cazemata florii / Se vor întoarce cruciade de copii" iar în altul atrage atenţia unui lector imaginar că „Un poem despre fragi, / Zmeură sau despre melci, / Îţi poate adora numele / Pînă la incinerare, / Cînd mierea este / Un fel de spasm al luminii" ultima imagine fiind excepţională prin plasticitatea comparaţiei. În textul intitulat „Poem", Luca Onul îşi vede pe rînd preschimbaţi bunicul într-un „braţ de fin sub pomii din livadă", tatăl într-un „braţ de fin sub piersicii de aur", iar mama e ca „un braţ de-otavă sub caişi de spumă," pentru ca în final să conchidă : „Un braţ de fin şi unul de otavă, / Un altul de lucernă sau trifoi ; / Aceştia sînt strămoşii noştri care / De două mii de ani inspică-n noi..." Consider că această ipostază a poeziei sale este numai un campament valabil doar un anotimp. În majoritatea celor aproape 60 de poeme ale cărţii sale, concepute în manieră clasică, Luca Onul pendulează între amploare şi concizie. Între gestica largă a retoricii şi delicateţea unei şoapte. Primul aspect e ilustrat de cel mai lung poem al cărţii, intitulat „Imn către Eminescu", unde este foarte vizibilă o anume căzere în ambuscada vorbelor mari. Voi lua ca exemplu o strofă, la întîmplare, din cele 22 ale poemului, spre a dovedi că nu se poate justifica estetic : „Iar fiinţa Ta ce doarme pe vulcani / E muzica în care-aud cerescul / Şi sacrul grai ce tună peste ani : / «Deschideţi raiul, intră Eminescu-l»". Al doilea aspect, din fericire predominînd asupra primului, dă măsura talentului, atît cît e, prin care Luca Onul ştie să-şi adjudece poezia.

Poemul titular al cărţii, pe care îl voi cita integral, ne oferă singur prin valoarea sa estetică deosebită, dovada autenticului filon al poetului : „E cald în catedrale de ceară. / Cînd ninge-n mănăstirile de vişin, / Iar prin supapa ierbii poţi să ieşi, / Spre marginea zăpezilor de sprijin. // Cînd sună cornu-a lungă vînătoare / Prin anotimpuri care se divid, / Tu tragi cu muguri după căprioare / Rănind zăpezile ce ard în vid." Al doilea ciclu al cărţii se intitulează **Întrebări puse vîntului** şi este cel mai extins conţinînd destule poeme în care Luca Onul este în măsură să confere funcţii expresive noi cuvintelor ca orice poet adevărat care ştie că poezia nu este doar un mijloc de transport în comun al cuvintelor.

Fie că adoptă ritmuri populare specifice folclorului ca în „Doină", fie că impune viziuni integratoare ca în „Aventura Rugului" sau „Orga nopţii" în momentele sale faste, Luca Onul este poet de aleasă simţire, memorabil, surprinzător de nou, chiar dacă arsenalul mijloacelor sale poetice este de factură clasică. Dacă Platon spunea despre poezie că ar fi „**acel ceva plăpînd, înaripat şi sacru**", atunci pot spune că poezia pe care o scrie acum Luca Onul, prin caracteristicile ei de bază, se poate încadra perfect în această definiţie, cu observaţia că aceste caracteristici se apropie mai mult de poezia lui Serghei Esenin decît de cea a lui Mihai Eminescu. De fapt poetul însuşi o spune indirect într-o strofă : „Ştii, Ana, a murit Esenin şi de atunci în frac de gală / Statui de gheaţă se tot plimbă prin trupul meu fără motiv. / Blazonul lor e ros de vînturi şi de-o tristeţe ancestrală, / Cînd mă copilăresc prin burgul în care ard definitiv." Poemul „Aventura rugului", citat deja, se încheie cu o strofă definitorie pentru arta poetică la care a ajuns pînă acum Luca Onul : „Să nu spui că mi-e gura sipet cu giuvaere, / Şi c-acest fel de-a plînge chiar eu îl inventez. / Cît timp înţelepciunea de a visli-n tăcere / Prin ruguri de cuvinte, e singurul meu crez." Pentru noi nu poate fi altă cale decît să încuviinţăm crezul poetului.

Vasile Bardan

Viaţa e totul

Urmare din pag. a 2-a

tivă, mixînd teme reluate, luminate din alte unghiuri, veritabilele obsesii ale lui Daniel Drăgan ţinesc în **Ursa Mare** (1968), o carte a întrebărilor tulburătoare. O carte obsesivă, o evocare recunoscută ca atare, populată de statuile memoriei, purtînd spre noi ecouri livreşti. Prozatorul adună în chenarul unei epoci o ploaie de întîmplări, montura în context vădind o permanentă alternanţă a planurilor, interes pentru „mica istorie" şi, în egală măsură, pentru „cazierul" epocii. Se confirmă apetenţa pentru fantastic, pătrundem în latura mitico-magică a imaginarului, dincolo de „învelişul comun al lucrurilor", pipăind căile cunoaşterii. Arania este un loc magic, o „gură de rai flămîndă". Ciudata **Ursa Mare** cultivă ambiguizarea, suspendă cronologia, aboleşte distanţele, aburează ecranul narativ ; vorbeşte despre o vreme „tulburătoare şi eroică" chemînd la rampă un eu scindat. Prozatorul rîvneşte nu cronologia cît înţelesul, „mărturisirea înţelesurilor". Saltul peste timp, teroarea amintirilor, vibraţia afectului, supremaţia visului amestecă acest polen epic într-o existenţă divizată, „zărită cu gîndul", în care întîmplările trec din una în alta. Fiindcă fantoma Mariei Suru — celebra eroină traversînd epica lui Daniel Drăgan — bîntuie şi aici, aflîndu-şi replica masculină : Radu Nicanor, „asul", un profesionist al puterii, purtîndu-şi nimbul eroic, excesul său de zei alungînd „întrebările sterile". Iar dacă cei poposiţi în Arania (cercetătorii veniţi să dezlege „cazul Sim") cer „mai puţină poezie", romanul însuşi caută „măsura basmului". Sim vrea să-şi citească sufletul, multe pagini cresc la graniţa literaturii S.F.

În fine cîteva vorbe şi despre **Efractii**, un viitor roman din care prozatorul a publicat numeroase fragmente prin reviste. Aici este folosită aceeaşi „reţetă". Adică, aceleaşi balans epic, slujind ambiguizării, convergenţei „luminilor". Pe un suport monografic (e vorba de mina din Baia de Jos) prozatorul adună destine în conflict, propunînd un erou puternic, plin de neastîmpăr — Vică Dodolocea, „ursul blond". Şi, alături de el, Darina — o femeie de farmec robust, cu filosofie stenică, respectînd „voia stăpînitoare a naturii", luptîndu-se pentru „răscumpărarea" bărbatului (adică a lui Vică), scormonind „adevărul de dedesupt" ; sau căutătoarea de iluzii, o fantasmă în continuă remodelare, un „suflet candriu" oferindu-şi colocvii de taină : Silvia Braniţte, nepoata învăţătorului Braniţte Salvatorul, o fiinţă prismatică, dornică a se afla pe sine. Un roman puternic, deci, care se vrea o jubilaţie a vieţii ; **„viaţa e totul !"** vor spune protagoniştii cărţii, căutînd „bucăţele de adevăr", încercînd „să rupă visul", reinventînd toate gesturile lumii. **Efracţii** pledează (patetic şi tensional) pentru valoarea unică a existenţei ; a trăi este o bucurie sau o datorie ? — iată întrebarea care revine laitmotivic, sigilînd o carte a destinelor risipitoare, vorbind despre poză, impertinenţă, candoare, tandreţe, iubire. O simfonie a vieţii, Daniel Drăgan chemînd în sprijin realul caleidoscopic şi breşele fantasticului, poemul naturist şi radiografia socială. O carte care va confirma ascensiunea unui prozator, urcînd în top-ul criticii; un prozator care nu uită că a debutat cu versuri (v. **Cuvinte despre fericire**, în **Gazeta Literară**, 1954) şi care a rămas poet. Proza sa dovedeşte apetit sociologic dar şi — cum inspirat nota cineva — o mare „sete poetică".

Concursul interjudeţean „TRADEM"

Cetatea Băniei a găzduit cea de a XIV-a ediţie a Concursului interjudeţean de creaţie literară „Tradem", manifestare tradiţională organizată de Societatea literar artistică „Traian Demetrescu" a Centrului de creaţie şi cultură socialistă „Cîntarea României" al municipiului Craiova.

Din suita de manifestări organizate, în acest context, se desprind : dezbaterea intitulată **„Poetica evenimentului"**, pe tema condiţiei poeziei de inspiraţie patriotică, dedicată aniversării a şapte decenii de la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, la care au participat criticul literar Ovidiu Ghidirmic, conf. univ. dr. Ion Pătrascu, poetul Dan Lupescu, redactor la ziarul „Înainte", poetul Florea Miu, redactor la Editura „Scrisul Românesc", poetul George Popescu, redactor la revista „Ramuri", poetul Nicolae Petre-Vrînceanu, instructor la Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Dolj, prozatorul Jean Băileşteanu, de la Biblioteca judeţeană, Ion Budărescu, secretar al Societăţii organizatoare, simpozionul **„Traian Demetrescu — un model de precursor în literatura română"**, care a beneficiat, printre alte participări, de prezenţa prof. univ. dr. doc. Constantin D. Papastate, exegetul lui Tradem, conf. univ. dr. Ion Pătrascu, preşedintele Societăţii, şi criticul literar Ovidiu Ghidirmic, cercetător ştiinţific la Centrul de ştiinţa sociale din Craiova.

Juriul Concursului de creaţie literară a acordat următoarele premii şi menţiuni pentru poezie : Marele premiu — Premiul „Tradem" — Marian Ogescu, Pucioasa, jud. Dîmboviţa ; Premiul Centrului judeţean de îndrumare a creaţiei populare şi a mişcării artistice de masă Dolj — Gheorghe Borovină, Brăila ; Premiul revistei „Ramuri" — Ilie Gîrcoveanu, Corabia, jud. Olt ; Premiul ziarului „Înainte" — Ilie Ştefan Antonie, Craiova ; Premiul special al juriului — Carmen Aurelia Rădulescu, Craiova ; Menţiunea revistei „Ramuri" — Maria Calciu, Slatina ; şi următoarele premii şi menţiuni pentru proză : Marele Premiu — Premiul „Tradem" — Emilian Lupşa, Topliţa, jud. Harghita ; Premiul Editurii „Scrisul Românesc" — Petre Prioteasa, Corabia, jud. Olt ; Premiul Bibliotecii judeţene Dolj — Nelu Tironeac ; Premiul special al juriului — Marin Dragomir, Craiova şi Dumitru Gruia, Craiova, Dumitru Bălă, Virtop, jud. Dolj — menţiunile Societăţii „Tradem".

CTITORIILE ŞCOLII ROMÂNEŞTI

În anii care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, ani inscrişi sub arcul de impliniri măreţe al Epocii Nicolae Ceauşescu, învăţământul românesc a inregistrat un extraordinar salt calitativ, concretizat in inalta pregătire multilaterală a unor pramaţii de tineri capabili să-şi asume un rol decisiv in toate domeniile de activitate. Invăţământ-cercetare-producţie, triada care a generat un climat de emulaţie continuă, a adecvare continuă a cunoştinţelor teoretice la realitatea construcţiei socialiste. In fiecare din evoluţiile şcolii româneşti, in racordarea sa organica la cele mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii mondiale, recunoaştem strălucita contribuţie creatoare a tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu ale cărei orientări au imprimat un curs mereu ascendent calităţii invăţământului de toate gradele. Vorbind astăzi despre incontestabilul prestigiu al şcolii româneşti in lume, despre succesele elevilor români in olimpiadele internaţionale, aducem un inalt omagiu militantului comunist, savantului de anvergură mondială care veghează cu clarviziune şi dăruire destinele invăţământului nostru, tovarăşa Elena Ceauşescu.

S-a intimplat ca in anii din urmă să le fiu aproape in unele din momentele lor cele mai frumoase, cind, printre zimbete fericite, imbrăţişări şi strigeri de mină ale celor dragi — părinţi, profesori, prieteni şi colegi —, sub flamele blitzurilor, asaltaţi de aparate de filmat, reportofoane şi blac-natess-uri aprig minuite de reporteri nerăbdători şi curioşi, cu bratele pline de flori, surizind şovăielnic, răspundeau timizi, nedumeriţi şi parcă speriaţi de valul de entuziasm şi simpatia isceditoare, de incintare şi mindrie ce-i impresura din toate părţile. Privirile tuturor celor aflaţi de fiecare dată cu aceste prilejuri in elegantele spaţii ale Aeroportului Internaţional Otopeni se indreptau curioase spre siluetele lor subţiri, fremătătoare, spre chipurile marcate de oboseala drumului, dar luminate de o mare bucuria läuntrică, pentru a afla (cu o clipă mai devreme, pentru că, in ziua următoare, ziarele, preluind ştirile difuzate de agenţiile de presă din lumea intreagă, vor informa asupra evenimentului, pe larg) că aceşti frumoşi adolescenţi aflaţi in centrul manifestărilor de entuziasm nu sint alţii decit reprezentanţii elevilor români la Olimpiadele Internaţionale de Matematică, Fizică sau Chimie, reintorşi in ţară incununaţi de laurii ce se cuvin invingătorilor.

Nu mai constituie pentru nimeni, cred, a noutate faptul că anii acestui deceniu al nouălea au adus şcolii româneşti de matematică, fizică, chimia un prestigiu internaţional impresionant; că faptul se datorează intr-o foarte mare măsură şi lor, celor mai tineri reprezentanţi ai acestor ştiinţe, elevilor români care, reprezentindu-ne ţara in pasnicile — şi cu atit mai frumoasele şi de dorit — confruntări internaţionale ale inteligenţei şi spiritului creator, cunoscute sub numele de Olimpiade, au reuşit de fiecare dată să se situeze pe primele locuri, realizind, de cele mai multe ori, maximum de punctaj, surclasind intr-o manieră impresionantă pe toţi ceilalţi participanţi, reprezentanţi ai şcolilor din toate colţurile de lume şi stirnind la inceput uimire apoi, prin confirmarea repetată a performanţelor, admiraţie şi respect. In Cehoslovacia sau Austria, Iugoslavia sau Finlanda, Ungaria sau Cipru, Bulgaria sau Cuba, Polonia sau Australia, pentru a ne opri doar la citeva din numeroasele exemple, in intilniri cu sutele de reprezentanţi ai zecilor de ţări participante (din Europa, Asia, Africa şi cele două Americi) aceşti minunaţi adolescenţi ai noştri au impresionat şi uimit, stirnind elogii pentru un popor care are asemenea fii, pentru un sistem de invăţământ care ii formează şi pregăteşte la asemenea inalte cote. S-a vorbit, ca şi in alte astfel de imprejurări, de un adevărat „miracol" românesc, nu puţini fiind aceia care şi-au trimis observatori — reprezentanţi ai ministerelor de invăţământ din intreaga lume — pentru a se impărtăşi din experienţa invăţământului românesc in obţinerea unor asemenea performanţe. Şi nu mică a fost surprinderea acestora să afle că, de fiecare dată, echipelor noastre olimpice (formate din 4—6 elevi) li s-ar fi putut adăuga oricind alte cileva, formate, de asemenea, din elemente de excepţie, practic numărul celor capabili să realizeze performanţe de răsunet fiind de ordinul sutelor şi chiar al miilor! Nu este nici o exagerare. Dovada imediată a constituie faptul că, in fiecare an, cei ce au format loturile noastre olimpice şi, in final, cei selectaţi să ne reprezinte in concurs au fost alţii, proveniţi din toate colţurile ţării. Mereu alte şi alte licee completează prestigioasa listă a „creatorilor de performeri", centrelor de tradiţie, ca Bucureşti, Iaşi, Cluj-Napoca, Timişoara, Craiova, adăugindu-se, iată, cele din Ploieşti, Medgidia, Baia Mare, Piteşti, Brăila, Arad, Făgăraş, Piatra Neamţ, Bistriţa, Drobeta-Turnu Severin, Turnu Măgurele, Galaţi, Braşov, Sibiu, Suceava etc. Explicaţia realizării acestor performanţe este, iarăşi, lesne de inţeles, ea confirmind, in fapt, deosebita atenţie acordată de conducerea noastră superioară de partid şi de stat, dezvoltării şi perfecţionării in cel mai inalt grad a intregului sistem de invăţămint, in contextul perfecţionării şi modernizării intregii noastre societăţi. Şi este firesc ca, in condiţiile acestei atenţii deosebite acordate formării şi afirmării multilaterale a personalităţii tinere, a realizării unei baze materiale de excepţie, destinate intregului proces instructiv-educativ, performanţa şcolară să capete un adevărat caracter de masă. Simpla precizare a faptului că, numai in anul trecut, cele 25 de premii internaţionale obţinute de elevii români incununează, in ţară, eforturile celor 800 000 de participanţi la etapa de masă a concursurilor şcolare, a celor 70 000 ajunşi in etapele judeţene şi a celor aproape 7 000 de concurenţi in etapa naţională, constituie, in acest sens, un argument semnificativ.

S-a intimplat, spuneam, ca, in ultimii ani, să le fiu celor mai buni dintre cei buni mereu aproape. Atit in momentele lor de nelinişte, de pregătire intensă şi incordare din preajma viitoarelor confruntări, cit şi după acestea, cind, incununaţi de laurii succesului, la festivităţi organizate la Ministerul Educaţiei şi Invăţământului sau in propriile licee, erau sărbătoriţi aşa cum se cuvine. Cei mai mulţi dintre ei sint acum studenţi; alţii au terminat studiile superioare, fiind pe deplin integraţi in activitatea economico-socială. Alţii sint incă elevi. Nu sint, in general, vorbăreţi. Rostesc intotdeauna cuvintele cu zgircenie, dar cu un echilibru şi o rigoare semantică de invidiat. „Spun unii — li ispiteam la un moment dat pe Daniel Tătaru, ocupant in '85 al premiului I (punctaj maxim) la Olimpiada Internaţională de Matematică de la Helsinki, acum student la Facultatea de matematică a Universităţii din Bucureşti — că matematica ar fi o lume rece, o «abstracţiunilor necesare», că ar fi lipsită de emoţii şi devoratoare de orice sentiment...". „Afirmaţia falsă, — mi-a răspuns — ce nici măcar nu mai trebuie demonstrată, pentru că exemplele din istoria lumii, incepind cu antichitatea şi pină azi, sint atit de semnificative in această privinţă incit orice copil ar trebui să ştie că la baza intregii organizări a Universului stă numărul, sau cel puţin numai prin număr ne putem reprezenta noi lumea inconjurătoare şi, dacă lumea este in primul rind număr, asta inseamnă că poate fi inscrisă intr-o relaţie matematică, sau in mai multe, cuprinzătoare, insă, cu toate, a tot ce este omenesc, iar omenescul nu poate fi lipsit de emoţii şi sentimente...". „Cum crezi că se dobindeşte o asemenea pasiune?" — il intrebam pe Cătălin Mălureanu care, in '87, la Olimpiada Internaţională de Fizică, a impresionat prin perfecţiunea lucrărilor sale, clasindu-se pe primul loc la mare diferenţă faţă de toţi ceilalţi participanţi — după ce el insuşi adusese in discuţie paslunea. „Ştiu şi eu! mi-a răspuns. Cred că tine de fiecare, poate să fie şi un dat al tău dar cu siguranţă este vorba, cel puţin la inceput, de ceva mai multă curiozitate şi ceva mai multă perseverenţă in aprofundarea acelui domeniu ce, la un moment dat, te-a fascinat. Apoi te trezeşti că fără el nu se poate..."

Tablou de C. Niţescu

Ceea ce impresionează la toţi, dincolo de această mare pasiune a lor pentru una sau alta din ştiinţele fundamentale este extraordinara deschidere spre cunoaştere in general, deosebitul apetit spre construcţia şi desăvirşirea propriei personalităţi in consonanţă cu noile izbinzi ale cunoaşterii universale. Perfect conştienţi de marele privilegiu de a se fi născut acum şi aici, in România celei mai fertile epoci, in perspectiva afirmării depline a personalităţii umane, cu toţi, de fiecare dată, au ţinut să-şi afirme, dincolo de dragostea şi recunoştinţa faţă de proprii părinţi şi profesori, faţă de cei ce le-au indrumat primii paşi, ajutindu-i să-şi descopere adevărata vocaţie, profunda stimă, dragoste şi recunoştinţă faţă de secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, faţă de tovarăşa Elena Ceauşescu, omul politic de aleasă vibraţie patriotică şi revoluţionară, savantul de larg prestigiu internaţional, a căror excepţională activitate in fruntea partidului şi statului nostru constituie un permanent, strălucit şi mobilizator exemplu de gind şi faptă comunistă puse in slujba continuei infloriri a patriei noastre socialiste, a creşterii necontenite a prestigiului său in intreaga lume. „Am privit aprecierile aduse rezultatelor noastre, interesul deosebit acordat sistemului de invăţământ românesc — imi spunea Adrian Vasiu, cişligător al premiului I (punctaj maxim) la Olimpiada Internaţională de Matematică desfăşurată in anul trecut in Australia — ca un omagiu adus mult iubitului şi stimatului nostru părinte şi indrumător, secretarului general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceausescu, tovarăşei Elena Ceausescu, faţă de minunatele condiţii de viaţă şi invăţătură create nouă, tinerilor, in vederea realizării unor asemenea performante. „Iată de ce — ii continua ideea Sabina Andrada Zurac, cişligătoare, tot anul trecut, a premiului I la Olimpiada Internaţională de Chimie desfăşurată in Finlanda — cu deosebită satisfacţie şi mindrie patriotică, sintem fericiţi să adresăm din inimă cele mai alese sentimente de dragoste şi recunoştinţă secretarului general al partidului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, tovarăşei Elena Ceauşescu, pentru aceste minunate condiţii create nouă tuturor. In mod deosebit mi-aş ingădui ca acum, in preajma aniversării zilei de naştere a tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu, eminent om politic şi prestigios savant de largă recunoaştere internaţională, strălucit exemplu de acţiune eroică in slujba implinirii celor mai inalte aspiraţii ale noastre, ale tuturor, să-i adresez din inimă urările mele cele mai fierbinţi de multă sănătate şi putere de muncă, de activitate rodnică spre a ne indruma, alături de mult iubitul şi stimatul secretar general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, spre noi şi măreţe impliniri, pe cele mai inalte culmi ale civilizaţiei şi progresului!". „Ne bucurăm — imi spunea şi Castin Radu Papescu, deţinător al premiului I la ediţia de anul trecut a Olimpiadei Internaţionale de Fizică, destăşurată in Austria — că prin rezultatele noastre am putut demonstra inalta valoare a invăţământului românesc in această cea mai bogată in impliniri epocă din istoria patriei. Aş vrea să-mi ingăduiţi, de asemenea, ca acum, in preajma fericitei aniversări a zilei de naştere a tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu, strălucit om politic şi model de activitate ştiinţifică, revoluţionară, de cea mai inaltă ţinuta, pentru noi toţi, să-i urez, cu cele mai profunde sentimente de stimă şi recunoştinţă, tradiţionala urare «La mulţi ani!», multă sănătate şi putere de muncă in nobila activitate de ridicare a intregii noastre societăţi pe noi trepte de glorie şi măreţie."

Cuvinte-simbol, cuvinte-angajament, cuvinte-certitudini, exprimind o profundă vibraţie interioară, argumente, in fapt, ale unui mod de a gindi şi infăptui la scara celor mai inalte exigenţe pe care le implică statutul de elev al României socialiste contemporane. Argumente ale modului in care impresionanta sintagmă-indemn a secretarului general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, din Expunerea din 28 noiembrie 1988, „Să devenim o puternică forţă a ştiinţei şi culturii!" capătă, iată, şi prin rezultatele acestor elevi, a tot mai consistentă implinire.

Gabriel Năstase

Strălucitoare inimă

Floare de azur, lumină in cetate
Pe românescul patriei meleag,
Desfereci dimineţi netulburate
Şi purpură de steag in prag.

Inaripezi un drum ce va rămine
Cu piscuri mari, fără de seamăn,
De la ştiinţa patriei române,
Ştiinţa dragostei de mamă.

Din inimă, spre culmea ce ne-aşteaptă,
Cind primăvara se-oglindeşte vie
Ţi-aducem cald buchet de gind şi faptă
Spre gloria de mindră Românie!

Marilena Moldovan

Aniversare

E griul infrăţit, lujerii implinirilor
Ilumină increderea primăverilor,
Aici in glia dorului curg miresme de seară
Urcind in piscuri, Patria e in pază,
Raze de Luceafăr lumină a ţară!
Văd in zi şi an un simbol
Peceţe ce străluce.

Cintă munţii, Dunărea şi riurile
Covoare de primule se-aştern
Rodesc izvoarele, buciumele cintă pe coline
Văzduh innobilat de ştiinţă la orice pas
Patria e pămint strălucitor
Luminat in acest ianuarie plin de soare şi griu.

Veniţi cu toţii de la izvoare la Dunăre şi Mare
Să cinstim zorii zilei, tezaur al ţării;
La mulţi ani, cu soare roşu, galben, albastru
La o caldă aniversare.

Elisabeta Băbeanu

La ceas aniversar

Prin tot ce face, ţara işi inclină
Intru recunoştinţă ochiul ei de jar —
Eu cu lumină scriu pentru lumină
Şi mă aşez străjer cu viaţa la hotar.

Solemne clipe ceasul ne vesteşte
Zvicnind prin noi ca aurU-n cimpii.
Sub cerul frunţii azi, zăpada inflorește
Cum inflorește visul la porţile dintii.

Eu cu lumină scriu pentru lumină
Şi mă aşez străjer cu viaţa la hotar;
Mă-nclin in ziua de aniversare plină
Mulţi ani să ne trăiţi, la ceas aniversar!

Costel Bunoaica

Florile recunoştinţei

In ianuarie
Cu zăpezi
Ca prima iubire
Mugurii
Işi aud sufletul.
Neastenită
Lumina ştiinţei
Vă aureolează
Timpla
Revărsind
Izvor de frumuseţe
Cintec şi iubire.

Purtăm in inimi
Şi-n mîini
Cuvintele flori
Verticala
Acestui timp nepereche
Reverberind
Ca un ecou
Ne adună
Ca rîurile-n mare
Ştiindu-vă alături
De al Patriei Erou.

Geo Călugăru

Geta Mermeze: „Şantier"

Ianuarie de aur

Urmare din pag. a 3-a

odată, au la indemină toate mijloacele pentru a invinge graniţele ce stăvilesc putinţa de cunoaştere, cîştigind intruna noi teritorii prin lumina ştiinţei, fiindcă aşa a făcut şi Ea, deschizind, totodată, nebănuite pină acum căi de urmat, dind aripi largi cercetării ştiinţifice;

...glasul oamenilor muncii din vechile şi noile cetăţi — oraşele noastre, din străvechile sate şi din preschimbatele sate care-n muntele-tată, in cimpia-mumă, ori lingă riul-frate şi sub ocrotirea pădurii-aurori, infloresc năzuind, atitea, la dobindirea falei celor dintîi, oameni cinstiţi şi truditori paşnici, adică, avind, cum niciodată, timp prielnic sărbătoririi rodului muncii lor, fiindcă Ea, in dreapta bărbatului celui mai de seamă de la noi, veghează continuu la preabinele ţării, ţării căreia El i-au dăruit o epocă pe deplin strălucitoare;

...glasul celor dăruiţi artelor care, cum niciodată, se bucură de libertatea creaţiei, innobilindu-şi gindurile stelare, fiindcă Ea, la rindu-i, a innobilat arta, ingrijindu-se şi de spiritul ţării, chemindu-i pe toţi sub insemnele umanismului socialist;

...glasul ţării intregi care, cum niciodată, işi inalţă zidirile sub seninul de pace, fiindcă Ea, neobosită, lingă neobositul bărbat ce ne conduce destinul, veghează la starea de pace;

...glasuri venite din lumea cea mare care, cum niciodată, ne cunoaşte şi ne recunoaşte, şi prin cinstirea Ei, savant şi om politic de primă mărime, deschizindu-i-se porţile academiilor, societăţilor ştiinţifice şi instituţiilor de invăţămint superior, incununindu-i-se opera cu distincţii, ordine şi medalii, prin strălucirea acestora sporind şi strălucirea României.

In ianuarie, aşadar, intr-unul inscris cu litere de aur in calendarul de patrie, sărbătorim şi şcoala românească, ştiinţa românească, cultura română. Implinirile acestora sint puse sub pecetea duratei, şi in aceste lucrări trebuie să identificăm, cu admiraţie şi recunoştinţă, imensa contribuţie a militantului comunist, a savantului de reputaţie internaţională, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu.

„La mulţi ani!", să spunem, cu toţii, acum, celor care, unindu-şi destinele, le conduc pe ale noastre, sărbătoriţilor dintr-un ianuarie de aur, celor care stau in fruntea partidului şi a ţării, lumină lingă lumină!

CALD OMAGIU

Urmare din pag. 1

in toate domeniile de activitate. Atingerea unui nou stadiu, acela de ţară socialistă mediu dezvoltată, are in ştiinţă, aşa cum deseori s-a subliniat, un teren de o indiscutabilă şi amplă susţinere. Valorile muncii sint azi in mod organic legate de ştiinţă şi cercetare, intr-o interferenţă continuă şi cu un efect stimulator de cea mai mare importanţă pentru activitatea creatoare, pentru organizarea ştiinţifică a producţiei şi transformarea rezultatelor acesteia in substanţiale mijloace ale ridicării nivelului de trai material şi spiritual.

Prestigiul operei ştiinţifice a tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu se imbină cu acela al omului politic cu inalte responsabilităţi in activitatea de partid şi de stat. Largi confirmări internaţionale vin să intărească acest prestigiu şi să-i sublinieze importanţa, mai ales in acel sens umanist in care ştiinţa şi viaţa, ştiinţa şi munca, ştiinţa şi politica se armonizează atit de concret şi atit de distinct.

Această triadă: **invăţămint-cercetare-producţie** explică poate in modul cel mai clar universul de preocupări şi cerinţe prin care pregătirea, formarea şi afirmarea tinerelor generaţii beneficiază de un statut moral şi politic deosebit. In acest perimetru al virstei tinere, al descoperirii talentelor şi vocaţiei şi, de bună seamă, al indrumării şi instruirii lor pentru muncă şi viaţă se resimte contribuţia de excepţie a tovarăşei Elena Ceauşescu. Tineretul, aşa cum se spune in Programul partidului, reprezintă viitorul insuşi al naţiunii; prin ştiinţă, prin muncă, prin cultură, el este chemat să se afirme ca un factor puternic al progresului şi civilizaţiei şi totodată ca participant activ la infăptuirea propriei sale condiţii. Intelegerea aceasta şi sub un asemenea raport al determinării viitorului constituie, de asemenea, o trăsătură dominantă a activităţii politice şi ştiinţifice pe care, alături de marele bărbat al ţării, Erou intre Eroii neamului, tovarăşa Elena Ceauşescu o desfăşoară cu o exemplară şi luminoasă contribuţie la cauza propăşirii socialiste a patriei, a poporului.

Cu sentimente alese, in preţuirea şi stima intregii naţiuni, urările calde, sărbătoreşti, incunună un drum rodnic şi luminos, fiind in firea noastră, a tuturor, de a-i cinsti astfel munca şi viaţa, nobila activitate in care vedem un inalt exemplu de patriotism. La mulţi ani!

Preţuirea ştiinţei

Urmare din pag. 1

avanposturile cercetării şi aplicării in producţie a noului, a valorilor ştiinţei şi tehnicii. Este adevărat, beneficiem de o mare tradiţie in acest sens, dar tot la fel de adevărat este că pină in anii marcaţi de Congresul al IX-lea al partidului, această tradiţie a avut mai mult reverberaţii teoretice, economia românească fiind in insuficientă posibilitate de a recepta şi aplica valorile gindirii şi cercetării ştiinţifice. Transformarea cu adevărat a ştiinţei, a culturii in general, intr-o puternică şi omniprezentă forţă de producţie s-a petrecut abia in anii noştri. Argumentul la vedere ni-l procură insăşi schimbarea in relief economic şi social a ţării, valorile muncii din industrie şi agricultură care sint inseparabile cercetării ştiinţifice şi se intemeiază tocmai pe valorile spiritului creator. Se datorează toate acestea unei politici bine edificate in raport cu cerinţele progresului şi atitudinea faţă de ştiinţă, faţă de invăţămint, faţă de cultură şi nu este lipsit de semnificaţie să ne reamintim că, de fapt, intregul Program al partidului de făurire a societăţii socialiste şi comuniste este intemeiat pe o largă şi edificatoare platformă ştiinţifică, pe un vast şi edificator evantal de condiţii şi probleme specifice puse in ecuaţie cu legităţi mai generale. Preţuirea ştiinţei ca şi avintul deosebit pe care l-a cunoscut şi-l cunoaşte aceasta, in legătură cu invăţămintul, cu şcoala, cu creşterea şi afirmarea noilor generaţii de specialişti, cu producţia de bunuri materiale şi spirituale şi participarea nemijlocită a României la schimbul internaţional de valori au insă şi o motivaţie principală, teoretică şi practică aparte. Este faptul că, reunind calităţi de remarcabil om politic şi savant, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu se ocupă, in conducerea partidului şi statului, de ştiinţă, invăţămint şi cultură, realizind o strinsă unitate intre cerinţele insesi ale dezvoltării, ale progresului, şi implicarea in viaţă, in sfera producţiei materiale a rezultatelor cercetării ştiinţifice. Sint programe de largă perspectivă elaborate in acest sens cu contribuţia directă a tovarăşei Elena Ceauşescu. Invăţămintul, ştiinţa şi cultura au cunoscut şi cunosc de aceea o atenţie căreia i-am putea spune specială, o grijă şi un interes de cea mai mare importanţă sub semnul cărora se cuprind şi talentul, şi abnegaţia dar şi stăruinţa aparte care vine din convingerea că ştiinţa şi tehnica, noile tehnologii, noile cuceriri ale cunoaşterii umane trebuie să folosească binelui ţării, prosperităţii, cauzei păcii, progresului, civilizaţiei. Şi mai este acest devotament pe care-l regăsim pe planul umanist al creaţiei ştiinţifice şi tehnice, o latură azi inseparabilă politicii de făurire a unei lumi mai bune şi mai drepte pe planeta noastră, este marea incredere in capacitatea creatoare a poporului român de a se afirma prin ştiinţă, prin cultură, ocupind un loc tot mai demn şi mai respectat in rindul poporelor lumii. Preţuirea ştiinţei şi a omului de ştiinţă, a omului de cultură este preţuirea insăşi a muncii şi talentului, fiind cu deosebire o laudă a poporului şi-a patriei. Intr-o zi aniversară, cu ginduri de mulţumire şi urări sărbătoreşti.

Exemplu luminos

Urmare din pag. a 3-a

Congres Naţional de Chimie din septembrie 1986, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu a prezentat cu claritate sarcinile care revin cercetării ştiinţifice in perioada imediat următoare şi in perspectivă pină in anul 2000, menite să contribuie efectiv la infăptuirea programelor de valorificare a materiilor prime, realizarea de noi materiale şi tehnologii cu caracteristici superioare pentru asigurarea parametrilor funcţionali şi calitativi ai produselor. In continuare, cercetarea va fi orientată pentru realizarea de noi sortimente superioare de materiale plastice, cauciucuri, fire şi fibre sintetice, medicamente, coloranţi şi va trebui să se acţioneze mai energic şi mai eficient pentru modernizarea industriei anorganice şi de ingrăşăminte, pentru reducerea in general a consumurilor energetice, de materii prime, valorificarea şi creşterea gradului de recuperare a tuturor produselor refolosibile.

Problematica Institutului Central de Chimie este in totalitate concentrată pe direcţiile jalonate cu claritate atit prin directivele Congresului al XIII-lea, ale Congresului Ştiinţei şi Invăţămintului, ale celui de-al III-lea Congres Naţional de Chimie şi ale tezelor aprobate de şedinţa comună a plenarei C.C. al P.C.R., a organismelor democratice şi a organizaţiilor de masă şi obşteşti şi cu prilejul stabilirii sarcinilor de plan pentru 1989 in care cercetarea ştiinţifică se regăseşte ca factor activ pentru introducerea progresului tehnic.

La aniversarea zilei de naştere a tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu, oamenii muncii de la Institutul de Cercetări Chimice ICECHIM-Bucureşti, insufleţiţi de calde sentimente de stimă, preţuire şi respect, alături de toţi cetăţenii patriei noastre, se angajează ferm de a depune toate eforturile şi capacitatea de creaţie pentru infăptuirea sarcinilor ce le revin, dorindu-i tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu multă sănătate, putere de muncă, mereu mai multe şi mai mari succese, pentru transpunerea in viaţă a politicii interne şi externe a partidului şi statului, de ridicare pe o nouă treaptă de dezvoltare a României socialiste, şi il adresează din adincul inimii tradiţionala urare „LA MULŢI ANI!".

În slujba progresului

Urmare din pag. a 3-a

traduceri, avind titlurile: **„Cercetări in domeniul sintezei şi caracterizării compuşilor macromoleculari"**, **„Polimerizarea stereospecifică a izoprenului"**, **„Noi cercetări in sinteza şi caracterizarea compuşilor macromoleculari"**, **„Cercetări in chimia şi tehnologia polimerilor"**, **„Răşini de hidrocarburi"**. Totodată, tovarăşa Elena Ceauşescu, conduce lucrările de elaborare a amplei **Enciclopedii de chimie**, in curs de apariţie. Deosebitele merite ştiinţifice ale tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu au condus la alegerea sa ca membru titular al Academiei Republicii Socialiste România, al numeroase altor academii, societăţi ştiinţifice şi instituţii de invăţămint superior de peste hotare, precum şi la acordarea unor importante distincţii, ordine şi medalii româneşti şi străine.

Ion Grigore: „Flori"

Sărbătorind Ziua de naştere a tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu, ii adresăm, cu deosebită stimă, respectuoase urări de viaţă lungă, deplină sănătate, fericire, rodnică activitate, noi şi prestigioase realizări pe toate planurile in multiplele sale preocupări.

Laudă cărţii

O carte unică*) prin frumuseţe şi prin apropierea de idealul lucrului bine făcut, având în plus o deosebită semnificaţie culturală, ne-a oferit nu demult poeta, traducătoarea şi eseista Grete Tartler. Ea combină şi satisface exigenţele unei cercetări autentice şi complexe (ar fi greu de imaginat o mai mare densitate de informaţie pe pagina de studiu), cu bucuria lipsită de îngrădiri pe care o convoacă arta. Prin structură (antologie, studii, aparat critic), cum şi prin delimitare (texte literare cu caracter preponderent reflexiv), volumul se apropie de cele apărute în seria **Arte poetice** a Editurii Univers (iniţiată în 1971), părînd a completa mai ales **Arte poetice. Renaşterea** (1986) prin comparaţiile la care incită între spaţiul european propriu-zis şi acela al culturii arabe. Încît, dincolo de viziunea cuprinzătoare şi sistematică asupra literaturii arabe clasice, selectată pe latura sapienţială, primul merit al acestei cărţi este acela de a oferi repere pentru completarea (şi redimensionarea) imaginii noastre despre spiritualitatea umană la confluenţa mileniilor I/II, perioadă suficient de obscură pentru spaţiul european, dar ajunsă la maximă efervescenţă şi înflorire în lumea arabă. Textele, traduse aproape în exclusivitate pentru prima oară în limba română (iar unele pentru prima oară într-o limbă europeană !), sînt în majoritatea lor capodopere ale literaturii universale la care nu numai cititorul obişnuit, dar nici diversele categorii de specialişti ai culturii, cu excepţia arabiştilor, n-ar fi avut altfel acces. Importanţa acestui fapt este greu de subestimat dacă ne gîndim că o epocă majoră din evoluţia spiritului şi culturii europene, Renaşterea, n-ar fi fost posibilă (sau ar fi avut cu totul altă coloratură) fără influenţa şi laborioasa redescoperire şi asimilare, de către arabi, a surselor antichităţii greco-latine. Chiar fără să o ştim, literatura arabă şi spiritul căruia i se îndatorează au devenit în timp, prin diverse filiere şi filtre, materii fertilizante şi părţi constitutive ale culturilor şi, implicit, ale formaţiei noastre individuale ; aducerea **de visu** în orizontul nostru a acestui domeniu exotic pentru cei mai mulţi poate avea, aşadar, rostul înalt al fertilizării dialogului cu noi-înşine.

Antologia de texte ca atare nu este însă decît corola, jerba multicoloră de flori crescînd dintr-un sol şi într-un climat greu de rădăcini şi interconditionări. În acest sens, Grete Tartler reuşeşte un tur de forţă fără echivalent, după părerea noastră. Studiile care introduc cele cinci capitole alcătuiesc împreună o veritabilă enciclopedie a culturii şi civilizaţiei arabe, văzute progresiv dinspre origini şi pînă spre jumătatea mileniului nostru ; dar nu este vorba numai despre informaţia care atinge, analizează şi sintetizează mai toate domeniile ce constituie complexitatea unei culturi, ci despre modul special în care acestea sînt aduse şi puse în relaţie, încît să evidenţieze dinamica şi specificul epocilor de înflorire spirituală. Ştiinţa, pasiunea şi talentul autoarei fuzionează cu obiectul cercetării pînă la a i se substitui şi a creşte împreună cu el. În acest miracol al identificării este atras progresiv şi cititorul, supus unui savant proces de iniţiere. Astfel, studiul la cap. I, **Gahiliyya** (nume dat perioadei preislamice : „epoca ignoranţei", în sens de „necunoaştere a mesajului divin") conţine descrierea geografică cu sugerarea matricii stilistice, situaţia politică şi religioasă, informaţii despre polidemonism, divinaţie, cultul astral etc. cu scopul de a se dezvălui aspectele „gîndirii mitice, latente". — subliniindu-se faptul că, dacă pentru perioada veche (sec. IX î.e.n. — sec. VI e.n.) informaţiile provin mai ales din inscripţiile păstrate pe statui, temple, obiecte din bronz, alabastru şi marmură, pentru perioada preislamică singurul „document", singura arhivă care permite reconstituirea vieţii în ansamblul, cum şi în detaliul ei, îl constituie **poezia arabă veche**, prilej pentru o pasionată discuţie privind rolul poetului şi al poeziei în constituirea, susţinerea şi perpetuarea codului moral specific („**Lauda tribului sau lauda de sine izvoran din aceeaşi mîndrie pentru vitejia, cavalerismul, dărnicia, nobleţea arabă — virtuţi pe care poetul simţea că trebuie să le stimuleze printre ai săi, identificîndu-se el însuşi cu idealul**" — p. 20), cum şi pentru analiza tematică şi formală a poeziei beduinilor. Un amplu subcapitol este dedicat limbii arabe (istoric, răspîndire, caracteristici, informaţii despre lexic, metaforism), opoziţia comunicare/nearticulare fiind resimţită categoric încă din faza ei de început, de unde marea preţuire acordată elocinţei („**Încă din epoca Gahiliyyei, eufonia limbii arabe a ridicat arta potrivirii cuvintelor la mare rang. Erau dispreţuiţi cei care -bîiguiau- cuvintele, puşi în rînd cu animalele, iar elocinţa devenea astfel criteriu fundamental de apreciere**", p. 27). Selecţia din poezia preislamică pune în evidenţă primele semne ale unei filosofii în sensul arab clasic, textele fiind grupate pe capitole : meditaţii pe tema destinului, a ateotpăcniciei timpului, a morţii, a dualităţii bine/rău, informaţii despre viaţa beduinilor, codul onoarei, sfaturi pentru urmaşi, virtuţi individuale şi sociale, rolul poetului şi al poeziei, lauda înţelepciunii. Comentariile din subsol aduc preţioase informaţii filologice, etnologice, mitologice, citind şi comparînd surse (într-un splendid spectacol al erudiţiei, al cărui sens este cuprinderea cît mai globală, şi totodată concretă, a nivelelor de civilizaţie), indicînd variante, identificînd metafore-cheie ce se vor perpetua şi asimila în limba comună ; de semnalat, tot aici, o preţioasă contribuţie ştiinţifică, şi anume identificarea, în „qasida răzbunării" a lui Ta' abbata Sarran, a unui poem citat de Goethe în **West-Östlicher Diwan** şi căruia acesta nu-i cunoştea autorul ; prilej pentru a se trece în revistă relaţiile lui

Desene de Simona Popovici

Goethe cu poezia preislamică (p. 65). Traducerile, făcute în păstrarea convenţiilor formale ale poeziei arabe (monorima) şi a unor turnuri sintactice specifice, recreează în limba română poeme de un perfect firesc şi de o mare frumuseţe, la realizarea cărora contribuie tocmai complexitatea şi mobilitatea formală, lexicul bogat şi sugestiv, supleţea rimelor (iată cîteva serii : **se-nroşeaşi / şuvoaie / le-ogoaie / pleoape / de paie / vai, e ? / sînătăţe / a ta e / cruzuvoie / se taie / greoaie / al meu grai e / văpaie / un rai e / pe faţă... ; fuse / catrafuse / sus e... ; a-ndestula-mă / vamă / cheamă / biesteamă / lamă / blană / te-nhamă / ntr-o ramă / dă iamă...**, nu de puţine ori punîndu-se în evidenţă posibilităţi formale neutilizate pînă acum de poezia noastră în vers clasic).

Extraordinare sînt, în studiul la capitolul II, **Începuturile gîndirii islamice**, paginile de analiză consacrate Coranului (rolul lui în transformarea mentalităţilor, în ridicarea orizontului cunoaşterii arabe „**de la a căutare primitivă de date materiale la statecunoaşterea capabilă a transcende vizibilul**", p. 106 ; diminuarea rolului poetului, modificarea conceptelor, atitudinilor şi simbolurilor arhaice, revalorizarea vieţii terestre, noul conţinut al „responsabilităţii", insistîndu-se mai ales pe calităţile estetice, poetice, emoţionale ale Coranului, cît şi pe intraductibilitatea — licenţele nefiind permise — şi deci inaccesibilitatea, pentru non-arabizanţi, a misterului), cît şi entuziastul elogiu al limbii („**altminteri, ce altă limbă ar putea reda muzicalitatea fără seamăn, succesiunile interminabile de jocuri de cuvinte, lanţurile de rime interioare hazate pe structura morfologică a arabei, fără a le altera ?**" — p. 116), prin care îmi explic în sfîrşit pasiunea pentru arabă a poetei şi cunoscătoarei de muzică Grete Tartler. Mai remarc în acest capitol ingenioasa idee a prezentării vieţii lui Muhammad şi a evoluţiei doctrinei din perspectiva poeţilor, meşteşugita împletire de planuri, tehnica inteligentă, şi savuroasă din punct de vedere literar, a introducerii de informaţii. Capitolul III, **Literatura marilor dogme, literatura ştiinţifică şi istoriografică**, trece în revistă mai întîi cadrul sociopolitic şi conţinutul cultural al epocii abasside : în cercetare — comentariile coranice, studiile de filologie, istoriografie, medicină, ştiinţe naturale, impactul gîndirii greceşti (traducerea şi comentarea lui Platon, Plotin, Aristotel) ; în literatură — diversificarea şi explozia genurilor, cu sublinierea faptului că gînditorii arabi, deopotrivă scriitori, oameni de ştiinţă şi de acţiune, au inaugurat în cercetare indoiala metodică şi experimentul, încrederea în concordanţa raţiunii cu credinţa, exigenţa morală, modelul de personalitate care înfloreşte în centrele vieţii intelectuale ale orientului musulman în secolele IX—X reprezentînd o versiune specifică şi timpurie a omului „renascentist". Secţiunea este ilustrată cu fragmente din **Cartea cuprinsului** a lui An-Nadim, conţinînd zece **maqalat** (discursuri) pe diverse teme, **Cartea cîmpiilor de aur şi a minelor de nestemaţ** de Al-Mas'udi, în proză şi versuri, din care, în traducere, se remarcă în mod deosebit delicioasele poeme pe teme gastronomice ; în sfîrşit, **Cartea colierelor de aur** a lui Zamahşari, despre care autoarea ne spune într-o notă : „**Forma concisă, rimată şi ritmată, a acestor alocuţiuni morale, stilul elevat, impodobit cu expresii rare, cu aluzii la poezia clasică şi la tradiţii, la proverbele curente, perfecţiunea frazelor balansate, a paronomaselor şi asonanţelor au făcut din Colliere unul din cele mai studiate şi recitate -manuale- de etică**" (p. 220), traducerea însăşi fiind, în întregul ei, o rară probă de virtuozitate.

Literaturii propriu-zise a epocii abasside i se consacră capitolul IV, împărţit în **adab** instructiv (**cărţile de învăţătură**, cu **Micul tratat de „adab"** şi **Marele tratat de „adab"** ale lui Al-Muqaffa (724—759), modelul prozei rimate şi ritmate, oferind informaţii enciclopedice în scopul perfecţionării vieţii spirituale, şi **Cartea doctrinei unice de urmărit de către un rege fericit** a lui An-Nasibi ; **genul epistolar**, cu celebra **Epistolă a iertării** a lui Al-Ma'arri (m. 1057), capodoperă în care multe exegeze ştiinţaliştii văd modelul scenariului **Divinei Comedii** a lui Dante ; **retorica**, ilustrată cu **Tratatul de retorică şi elocvenţă** al lui Al-Gahiz, a cărui „laudă a cărţii" ne aminteşte cunoscutul elogiu al elocinţei din scrisoarea către Tommaso da Messina a lui Petrarca ; **paremiologia** şi **adab distractiv (maqamat şi fabule)**. În sfîrşit, capitolul V, consacrat **Filosofiei parabolice**, insistă pe prezentarea personalităţii renascentiste a lui Ibn Tufayl, al cărui roman filosofic **Hayy ibn Yaqzan** („Cel viu, fiul celui treaz"), romanul realizării **Sinelui**, ar merita el însuşi o întreagă exegeză intuită, preluînd prin filieră persană un motiv de origine indică, tratat şi de Avicenna, va influenţa în sec. al XVII-lea, prin traducerea latină, pe Spinoza, iar prin traducerea engleză, pe Defoe.

Prin felul în care este alcătuită, cartea Gretei Tartler (pentru că de o carte „de autor" este vorba, de la concepţie şi pînă la pecetea stilistică a detaliilor, pasiunea şi competenţa fuzionînd într-un splendid edificiu estetic) convinge că modul specific arab al înţelepciunii este totodată un **model** : depăşind orice dogmă prin viziunea integratoare a omului în colectivitate şi cosmos, şi care nu poate fi conceput în afara frumuseţii formei, a exigenţei morale şi a talentului, nici în afara minuirii perfecte a limbii (în infernul din **Epistola iertării**, unii mari poeţi sînt damnaţi pentru cîte o vocalizare greşită ori vreo interpretare echivocă).

La încheierea acestei lecturi călăuzitoare ne rămîne întregă, bucuria aflării, în orizontul nostru cultural imediat, a unei performanţe intelectual-creatoare de excepţie, datorate unei personalităţi de excepţie.

Gabriela Negreanu

*) „**Înţelepciunea arabă în poezia şi proza secolelor V—XIV**". **Antologie, studii introductive, traducere, note şi comentarii, indice de nume proprii de Grete Tartler. Editura „Univers" 1988.**

Spiritul criticii literare

Să pericliteze oare „infuzia" de impresionism capacitatea de cunoaştere a criticii ? Există o diferenţă atît de mare între cunoaşterea artistică şi cea ştiinţifică pentru ca ultima să-şi permită luxul de a se dispensa radical de imaginaţie ? Celebrele formulări plastice ale lui G. Călinescu, să zicem, au doar o frumuseţe exterioară, seducătoare ? Sînt ele lipsite de **adevăr ?** Nu-i vorbă, proliferează în paginile revistelor noastre numeroase probe de impresionism facil, de cel mai prost gust, la graniţa kitsch-lui, dar asemenea mostre se autocondamnă din faşă. Aşadar, eliberîndu-ne de un asemenea criticism pseudopoetic şi apelînd la textele criticilor de geniu, avem surpriza că intuiţiile formulate „plastic" sînt „frumoase" nu prin exterioritate, ci prin profunzimea lor, avînd — de aceea — un ascendent faţă de „adevărurile" aride ale criticilor ostentativ ştiinţifici. Există riscul ca severitatea faţă de impresionism să degenereze într-un atac deghizat la adresa **imaginarului,** reziduu al dispreţului scientist pentru gîndirea poetică. Or, cunoaşterea poetică nu este rivala de moarte a cunoaşterii ştiinţifice, ci ambele sînt cazuri particulare ale idealului de cunoaştere umană. Baudelaire a înţeles bine situaţia cînd a afirmat : „Imaginaţia este darul **cel mai ştiinţific** (s.n.) dintre toate forţele spiritului". Tează capitală pentru revoluţionarea gnoseologiei moderne. Cînd G. Călinescu scria despre stilul lui Rebreanu că „Frazele, considerate singure, sunt incolore ca apa de mare ţinută în palmă, cîteva sute de pagini au tonalitatea neagră-verde şi urletul mării", marele critic dezvăluia ceea ce nici o analiză stilistică n-ar fi putut spune, anume că stilul este mai mult decît **limbajul** utilizat de autorul **Răscoalei.** Ne aflăm, probabil, în miezul **devierii** ca model al „ruperii de simetrie" în teritoriul artelor. Rebreanu nu pare a se supune vreunei „devieri" de la limbajul comun. Frazele, izolate (aşa cum e silită a le lua analiza stilistică), nu dovedesc nici o abatere de la **gradul zero** (sînt „incolore"). Geniul lui Călinescu e de a fi înţeles că „devierea" începe dincolo de fraze, la nivelul sinergic al întregului, după cum viaţa începe dincolo de organele cunoscute prin disecţie la ora de anatomie. Aici trebuie căutată eroarea vechiului ecartism dominat de o concepţie anatomică, sumativă, antisinergică, trădînd însăşi raţiunea de a fi a structuralismului.

Ni se va replica, desigur, că Rebreanu este un prozator şi nu intră în vederile poeticii matematice. În acest sens, Radu Bagdasar vine cu o teorie, într-adevăr, originală. Dacă proza nu e o artă a limbajului, fireşte, intuiţia lui Călinescu cade de la sine în gratuitate şi rămîne un simplu joc impresionist de imagini. Atunci lectura lui Călinescu este inadecvată, criticul citindu-l pe Rebreanu nu ca pe un prozator, ci ca pe un poet, confundînd planurile. Cu atît mai deplasată ne va apărea etichetarea romanului **Ion** ca „poem epic".

Să ne lămurim : Radu Bagdasar susţine că tabela celor 60 de devieri ale limbajului poetic de la **gradul zero** (limbajul ştiinţific) duce cu necesitate la concluzia revizuirii conceptiei tradiţionale a literaturii. Numai poezia poate fi numită artă a limbajului. În domeniul esteticului, există două tipuri de structuri : **micro-** şi **macrostructuri.** Poezia e microstructură, iar proza macrostructură, împreună cu cinematografia, dansul, pictura etc., intrucît, în cazul ultimelor, efectul artistic se produce la nivel supralingvistic, praxiologic : **„Discursul artistic verbal şi discursul artistic praxiologic sînt** realităţi culturale diferite". (p. 190). Clasificarea datorată lui Bagdasar se produce după criteriul celor două sisteme de semnalizare : epica şi celelalte arte aparţin primului sistem de semnalizare, iar poezia şi ştiinţa, celui de al doilea sistem de semnalizare. De aici paradoxul lui Solomon Marcus că despre **stil** se poate vorbi începînd cu ştiinţa. Consecinţa : o poetică nu e posibilă decît cu referire la poezie. De acord, în măsura în care poezia pune probleme particulare esteticii, dar ne întrebăm dacă nu se ajunge la o nouă „schismă" — alungarea prozei din sfera artei limbajului. Acceptînd referenţialul lui Bagdasar, ne este acum limpede cît de eronată era lectura lui G. Călinescu. Dar dacă cercetăm materialul imens oferit de literatură, se impune totuşi evidenţa că nu există o graniţă tranşantă între epic şi liric şi că puritatea genurilor a fost una dintre iluziile estetice clasice. Iar dacă ne întoarcem la exemplul luat din Călinescu, constatăm că, într-adevăr, criticul demonstra cum că stilul lui Rebreanu e **supralingvistic.** Deci opiniile lui Bagdasar şi Călinescu sînt omologabile prin coincidenţă. Proza fiind supralingvistică **(discurs artistic praxiologic),** se apropie de primul sistem de semnalizare. Teoria lui Bagdasar triumfă în chiar această clipă. Dar mai rămîne totuşi ceva : **tocmai afirmînd caracterul ei supralingvistic, Călinescu apropia proza de poezie.** Numai dincolo de frazele incolore **Ion** şi **Răscoala** sînt grandioase „poeme". Cînd lucrurile ni se păreau mai limpezi, iată-ne într-o altă înfundătură. Cele 60 de opoziţii atestau doar că poezia este o **artă verbală.** Pe cîtă vreme analiza pasajului călinescian pare să pledeze că poezia e supralingvistică, deşi materialul structurant este limba şi cu toate că n-o afirmă explicit. Dimpotrivă, la nivel teoretic, Călinescu e de aceeaşi părere cu întreaga poetică modernă. Surprinzător, Călinescu a mers către esenţa poeziei nu la nivelul ştiinţificului pur, al teoreticului, ci la acela al impresionismului critic. Imaginaţia criticului s-a dovedit „mai ştiinţifică" decît ştiinţa despre poezie. Dar poate că iarăşi ne-am grăbit. Aşa e, am vrut să spunem că nici **poezia nu este o artă a limbajului,** în pofida structurii sale verbale. Cu aceasta, trebuie să contrazicem întreaga schelărie teoretică a poeticii moderne. Cu cîtă înţelepciune şi rafinament n-a răspuns Mallarmé lui Degas : dragul meu Degas, poezia nu se face cu sentimente, ci cu cuvinte. Înţelepciune care străbate ştiinţa despre poezie a secolului nostru de la formaliştii ruşi şi pînă la Dámaso Alonso, citat undeva chiar de Bagdasar, cu afirmaţia că valoarea poetică se află exclusiv la nivelul limbajului, care „este unica realitate literară". Niciodată concepţia anatomistă nu a triumfat mai sigur ca în subtila teorie a **poeziei-limbaj-în-sine.** Dar n-a fost decît una dintre marile iluzii ale ştiinţei clasice pe care poeţii de geniu au contrazis-o permanent în actul creaţiei. E ca şi cum ai afirma că apa e doar o combinaţie de H_2O, cum hotărîse chimia clasică. Ca artă a limbajului, poezia se reduce la combinaţie de cuvinte. Dar apa, au reuşit să vadă savanţii contemporani, este mai mult decît H_2O. Iar poezia este **mai mult decît limbaj.** Combinatoria verbală nu este o cauză, ci un efect creator de nenumărate efecte prin capacitatea **reactualizării** „cauzei". Acel **mai mult decît limbaj** scapă oricărei analize. Există ceva **supralingvistic** în poezie ca şi în orice literatură veritabilă. De aceea a dat faliment analiza semiotică şi oriunde se va ivi ea va eşua veşnic dacă nu va afla că există un ce de dincolo de limbaj, o dimensiune a **profunzimii ca in informateria** lui Mihai Drăgănescu (**Cf. Ştiinţă şi civilizaţie,** Bucureşti, 1984, **Ortofizica,** 1985). Înţelegem încă o dată de ce un Roland Barthes şi-a trădat permanent metoda. Or, cu tot optimismul lecturii semiotice sau computaţionale, oricît de „totală", niciodată nu ni se vor dezvălui profunzimile fără geniul „alchimic" al imaginaţiei impresioniste. Nu pledăm pentru **impresionism,** căci purul impresionism este la fel de precar ca şi scientismul semiologic. Dealtfel, principala nemulţumire a lui Mihail Bahtin faţă de formalismul rus era tocmai euforia scientistă a ecartismului lingvistic. El a fost unul dintre rarii teoreticieni care nu s-au încrezut în conceptul literaturii ca pură artă a cuvîntului. Neîndoielnic, nu există împlinire mai înaltă a limbii decît poezia, dar această împlinire este garantată tocmai de transcenderea cuvîntului. Vorbind despre „estetica cuvîntului", Bahtin a intuit remarcabil acel „mai mult decît cuvîntul", de care vorbeam : „Munca uriaşă depusă de omul de artă urmăreşte în final **depăşirea cuvîntului** (s.n.), întrucît obiectul estetic se formează la graniţa cuvintelor, la graniţa limbajului ca atare". (V. **Poetică, estetică, sociologie,** Ed. Univers, 1979, p. 86). Numai într-un asemenea context vom înţelege noutatea poeticii lui Nichita Stănescu, poetică declarat antimallarmeană şi consonînd, mai degrabă, cu viziunea eminesciană : „Poezia nu rezidă din propriile sale cuvinte. Poezia foloseşte cuvintele din disperare. / Nu se poate vorbi despre poezie ca despre o artă a cuvîntului, pentru că nu putem identifica poezia cu cuvintele din care este compusă. / În poezie putem vorbi despre necuvinte". **(Respirări,** Bucureşti, 1982, p. 173). Sau şi mai precis : „Poezia este meta-lingvistică şi muzica autentică meta-sonoră". (33). De la fetişismul limbii din structuralism se trece la adevărata iubire a cuvîntului. Este poate instructiv că Solomon Marcus, cu deschiderea lui ştiinţifico-umanistă, n-a rămas indiferent la o astfel de opinie : „Cît de departe sîntem de punctul de vedere pe care l-am exprimat în **Poetica matematică,** unde, pe urmele lui Pius Servien, am dezvoltat ideea intraductibilităţii limbajului poetic, a absenţei sinonimiei sale. Sîntem departe şi de viziunea lui Roman Jakobson, privind funcţia poetică orientată asupra mesajului". **(Paradoxul,** Ed. Albatros, 1984, p. 130). Nichita Stănescu îşi numea, la Struga, în 1982, poetica sa o „poetică a rupturii". Cu aceasta, ne reapropiem, poate, de ceea ce anterior numisem „rupere de simetrii", bătaia lungă a gîndului nostru tinzînd nu către demolarea esteticii informaţionale, ci spre întregirea ei cu dimensiunea care îi lipsea — aceea a **profunzimii.** Şi, revenind la clasificarea artelor şi ştiinţei după referenţialul celor două sisteme de semnalizare, ni se impune acum adevărul că, dacă admitem că fiecare artă îşi are limbajul ei (cuvîntul, culoarea, sunetul etc.), arta este artă întrucît îşi depăşeşte propriul material structurant. Cu toate particularităţile diferenţiatoare, poezia şi proza tind spre a fi supralingvistice. Numai aşa e posibilă o estetică generală, deşi, în realitate există numai estetici particulare. Aşadar, arta depăşeşte al doilea sistem de semnalizare şi ne îndoim în faţa tezei lui Radu Bagdasar că ar face-o înspre primul sistem de semnalizare. Arta propune o autonomie complexă, valorificînd posibilităţile ambelor sisteme de semnalizare (dacă ne referim în mod special la literatură, şi nu numai), încît un estetician de talia lui Georg Lukács se vedea îndreptăţit să vorbească de un **al treilea sistem de semnalizare.** Acesta este adevărul fundamental de la care trebuie să pornească orice reflecţie asupra artei.

Ştiinţă şi literatură se întîlnesc în sinul celui de al doilea sistem de semnalizare. Şi nu numai ele. Asta, deoarece cuvîntul ocupă un loc privilegiat în cultură, fiind, cum remarca Jean-Joseph Goux, „echivalentul general al tuturor celorlalte semne" (Cf. **Pentru o teorie a textului,** Univers, 1980, p. 198). În acelaşi timp însă, fiecare tinde să evadeze din limitele limbajului — literatura spre un al treilea sistem de semnalizare, iar ştiinţa spre un al patrulea sistem de semnalizare — limbajul matematic. Între poezie şi matematică există o ciudată simetrie întoarsă care n-a scăpat nici poeţilor şi nici matematicienilor. E ca în extremele celor două realităţi fizice — **zero absolut** al temperaturii şi **viteza luminii.** Ştiinţa se vrea un **zero absolut** (adevăratul **grad zero** al limbajului, cum bine a văzut triunghiul Servien-Marcus-Bagdasar), iar arta **luminare.** Dar nici una, nici alta nu ajung vreodată ţinta ultimă şi, în mod fatal, devin **impure.** Aşa se face că jinduitul grad zero al limbajului niciodată nu poate fi atins, după cum omului nu-i stă în putinţă, prin ceea ce dispune, să atingă viteza luminii şi temperatura zero absolut. Exceptîndu-i gîndul, pe care nici un limbaj nu-l va putea măsura vreodată. Şi, astfel, cele 60 de opoziţii, controlabile teoretic, sînt mai puţin funcţionale în realitatea celor două sfere ale cunoaşterii. Prin cuvînt,

stilul se universalizează, devine categoria culturală cea mai cuprinzătoare, de sub spectrul căreia nu scapă nici un tip de manifestare culturală. În **stil,** extremele se ating. Stilul violează tabela celor 60 de legi şi-şi află astfel adevărata raţiune a **devierii.** Să judecăm opoziţia-cheie, care stă, se pare, la baza tuturor celorlalte, opoziţia a 8-a. Este vorba de **univocitatea** limbajului ştiinţific comparativ cu **plurivocitatea** celui poetic. Dihotomia **denotativ-conotativ** stă la baza unei teorii fundamentale a esteticii moderne — **opera aperta.** În realitate, nu există cuvinte privilegiate şi tot ce se constituie într-o structură tinde să devină „ambiguu", adică supralingvistic, fapt de stil. Cu cît o personalitate e mai puternică, mai originală, cu atît e un spor de stil. E o iluzie să rezervi caracterul de „operă deschisă" doar domeniului estetic. **Deschiderea** are alte cauze şi alte semnificaţii decît a hotărît semiotica. Plurivocitate poate avea nu numai un poem, ci şi o formulă matematică, o creaţie filosofică sau ştiinţifică. Bunăoară, celebra ecuaţie a lui Dirac.

Cei ce se pricep afirmă că o astfel de creaţie satisface toate exigenţele esteticii : concizie maximă, motricitate, ascunde bogăţia semantică a 4 ecuaţii, adevărată sinteză a teoriei cuantelor şi relativităţii speciale, descrie toate proprietăţile fundamentale cuantice şi relativiste ale electronului şi pozitronului, are proprietăţi de invarianţă relativistă etc. (V. T. Toro, **Fizică modernă şi filozofie,** Facla, 1973, 37). Mai mult, orice formulă matematică se referă la o infinitate de cazuri. Despre **Critica raţiunii pure** s-au scris mii de studii şi articole, în interpretări multiple. Dar cine poate pretinde că nu mai există laturi enigmatice ale capodoperei kantiene ? Opera lui Kant satisface toate exigenţele operei deschise. În fine, să ne apropiem de un istoric şi teoretician al ştiinţei, o autoritate în materie, autor, între altele, al lucrării de răsunet **Structura revoluţiilor ştiinţifice.** Thomas S. Kuhn n-a dorit decît să fie „obiectiv", precis, să evite ambiguităţile. Dar el mărturiseşte că termenul, pe care l-a vrut cel mai exact, acela de **paradigmă,** tocmai aceluia i s-au descoperit vreo 22 de sensuri, aflîndu-ne, deci, în plină pletoră semantică ! „Am conchis, cu regret, ne spune Kuhn, că succesul cărţii s-a datorat faptului că fiecare a putut găsi în ea ceea ce a dorit să găsească". **(Tensiunea esenţială,** Bucureşti, 1982, p. 334). Este iarăşi instructiv că în ultima etapă a evoluţiei sale intelectuale, chiar unul dintre promotorii modelului structural-cibernetic conchide că deschiderea aparţine tuturor operelor gîndirii umane : „Ca şi operele de artă, operele ştiinţifice nu sînt, ci devin, ele sînt susceptibile de o infinitate de lecturi, pentru că posibilitatea de a le plasa în noi şi noi serii culturale este nelimitată". (Solomon Marcus, **Paradoxul,** op. cit., p. 81).

Condiţia adevărului, spunea Mario Bunge, este accesul tuturor la dialog. Dialogul între ştiinţă şi artă este astăzi mai necesar decît oricînd. Noi n-am urmărit nici o clipă compromiterea sau demolarea modelului structural-matematic, ci doar de a oferi sugestii întru restructurarea lui pe bazele unei mai complete gîndiri interdisciplinare, întru atingerea stării de adevăr, sau cum năzuiau vechii greci — fiinţarea în **aletheia** (v. extraordinara carte a lui Anton Dumitriu, **Aletheia,** Ed. Eminescu, 1984). A refuza dialogul, interdisciplinaritatea înseamnă a perpetua „marea schismă" şi riscul enorm de a deveni tot mai anacronici.

Theodor Codreanu

Intuiţia criticului

1. „Bunul păstor", pe numele său latinesc „bonus pastor", este o imagine foarte veche în cultura mondială. Regii Sumerului se vroiau „buni păstori" ; Paris a fost un „bun păstor" ; o viţă sacră era Apis, al cărui „bun păstor" a fost chiar Egiptul, etc.

În marile religii de origine semită, noţiunea de „pastor" (păstor) a avut o carieră uluitoare de pildă.

Astăzi, iată, un cercetător român, Dan Mănucă, se încumetă să preia modelul „bunului păstor", aplicîndu-l la deceniul 1850—1860. Cartea sa, foarte impropriu intitulată „Lectură şi interpretare"*), merită, aşadar, discutată.

2. Ideea de a analiza, sub aspect romanesc, deceniul 1850—1860, nu-i neobişnuită. Ea re-

Eugen Popa : „Construim cartiere noi"

zultă explicit dintr-o statistică mai veche a lui Paul Cornea, care a identificat de circa trei ori mai multe titluri de romane traduse în acest interval, faţă de epoca imediat anterioară.

Meritul lui Dan Mănucă este proclamarea deceniului drept perioadă a literaturii române, sub aspectul creaţiilor epice. Precum şi proclamarea vigorii, calităţii acestei perioade.

Este un merit care ţine, mai întîi, de curaj.

Căci e dificil de uniformizat intervalul 1850—1860, unde există două secvenţe distincte şi clar definite : 1850—1855 (aşa-zisa „contrarevoluţie") şi 1856—1859 (Unirea). Apoi, eu, cel puţin, n-aş fi putut să ignor total modelele romaneşti occidentale (abundente pe atunci), ori, parţial, modelele autohtone (lansate mai ales de Gh. Asachi şi de paşoptism). Insistenţa cu care Dan Mănucă discută despre originalitatea romanţurilor epocii mi se pare ciudată — mai mult o polemică dusă cu N. Manolescu decît o realitate. Cu această ocazie îi semnalez că, în fond, el polemizează cu toţi cei care s-au ocupat mai serios de respectiva epocă şi de „pionierii romanului românesc". Chestiune care necesită un temei foarte bine fundamentat, nu doar o lăudabilă dorinţă de a-i salva pe clienţii „Beţiei de cuvinte".

3. Prima dificultate, în citirea cărţii lui Dan Mănucă, este de ordin terminologic. El foloseşte termenii fără a-i explica şi numai arareori trimiţînd la sursă. Vrînd să utilizeze „luminile" naratologiei (o altă emanaţie structuralistă), autorul uită că fiecare reprezentant remarcabil în domeniul naratologic şi-a creat propria-i terminologie — diversele limbaje de specialitate inducînd astfel lesne în eroare şi necomunicînd între ele. Din ce în ce am înţeles, aici, Dan Mănucă foloseşte termenii **autor, narator şi personaj** în sensul lui Manolescu (din „Arca lui Noe"), iar termenii fundamentali **poveste, naraţiune** şi **istorie** sînt folosiţi în sensul lui Genette (propun (...) să numim **istorie** semnificatul sau conţinutul narativ (...), **poveste** propriu-zisă semnificantul, enunţul, discursul sau textul narativ el însuşi, şi **naraţiune** actul narativ producător şi, prin extensie, ansamblul situaţiei reale ori fictive unde are loc — traducerea îmi aparţine).

Dacă am dreptate, deci dacă lectura mea este corectă, atunci tot mai avem de-a face cu termeni precum „model", ori „relaţie epică", a căror semnificaţie, în cartea de faţă, continuă să mă intrige.

Paralel, se petrece un lucru straniu : elementarele realităţi ale literaturii nu pot fi definite. De pildă, romanul. Unica încercare de definire se află la pag. 15 : „premisa lucrării de faţă este convingerea că romanul, în general, este fructul confruntării individului cu marile probleme ale existenţei". „Fructul confruntării individului cu marile probleme ale existenţei" a fost dintotdeauna filosofia ; a o numi roman rămîne, totuşi, o exagerare.

Ca atîţia naratologi (adică : structuralişti), Dan Mănucă ajunge — şi el — la psihanaliză. Autorul face o veritabilă fixaţie pentru **narcisism** şi vede aici, în narcisism, foarte multe explicaţii. E momentul să-l asigurăm că orice act de creaţie este un act narcisiac, nu numai în deceniul 1850—1860, ci şi în deceniul 1980—1990. Este iarăşi momentul să-l asigurăm că, într-adevăr, toate romanţurile dintre 1850—1860 se pot psihanaliza — dar tocmai deoarece, în majoritate, ele nu sînt opere de artă, ci pur şi simplu acte de sublimare.

4. O intuiţie de excepţie justifică întreaga lucrare a lui Dan Mănucă. Este vorba despre utilizarea lui „bonus pastor". Adică, în subtext, despre prima exprimare elaborată a specificului naţional.

Autorul nu are conştiinţa adîncimii filonului. El crede că primul reprezentant al lui „bonus pastor" — ca personaj al etniei — este Moţic, din romanţul „Bucur. Istoria fundării Bucureştilor" (stranie opinie, deoarece **Bucur** a fost publicat în volum abia în anul 1858).

Autorul nu e interesat de surse, ori de încadrări genealogice : „bunul păstor" trebuie să fie după autor, o producţie postpaşoptistă. Caracterul biblic şi vergilian al modelului nu este amintit, deşi i se înţelege natura arhetipală (dedusă, practic, din mit).

Nu pot fi, aşadar, de acord cu Dan Mănucă, atunci cînd plasează în deceniul 1850—1860 geneza „bunului păstor". Este însă evident că tocmai atunci acest model a explodat în epică, sub forma purtătoare a valorilor naţionale. Puternic agresaţi de mediul social (perioada cenzurii) şi de invazia de literatură occidentală (romanele franţuzeşti), scriitorii momentului au reacţionat semnificativ în sensul specificului naţional : o reacţie ce se va repeta de-a lungul istoriei, în alte conjuncturi. Vorbind despre literatura cultă, originile acestei atitudini trebuie plasate în perioada domniilor fanariote, mai precis, zicem în vremea lui Mavrogheni.

5. Aidoma autorilor din deceniul 1850—1860, Dan Mănucă vorbeşte mult despre „bonus pastor" înainte de a-l defini. De fapt, nici nu-l defineşte ca „model epic" (în sensul de „clişeu narativ") decît foarte tîrziu, între pp 163—174 (tot textul are 225 pagini), şi atunci doar prin prisma personajului „bonus pastor" (ceea ce nu-i tot una cu „modelul epic").

Domeniul predilect al autorului este paradoxul şi contrariul : tocmai de aceea, din cele 26 de trăsături ale „bunului păstor" pe care le-am extras din text, 23 sînt paradoxale (a 26-a fiind faptul că există). Tot paradoxal e şi faptul că autorul pare să ignore teoria miturilor, deşi afirmă că „bonus pastor" reprezintă un mit (ca regresiune în „vîrsta de aur", dar în esenţă, mai ales, — ca „model epic"). Trimiteri la Greimas ori Cl. Bremond (dacă derea neapărat să se menţină sub zodia structuralismului ; dacă nu, la Mircea Eliade) n-ar fi făcut rău.

6. Strict artistic vorbind, cartea lui Dan Mănucă m-a încîntat. De fapt, autorul este mai mult decît un calofil, este un manierist. El urmăreşte exprimarea memorabilă cu orice preţ, chiar cu preţul sacrificării credibilităţii. Lucru ce îl înscrie, indiscutabil, în tradiţia noii critici franceze. Pe distanţ

POST RESTANT

Sînt întrebări şi întrebări. Sînt întrebări care conţin în ele însele răspunsurile, dar sînt şi întrebări fără răspunsuri. Mai sînt întrebări la care numai unii pot să răspundă, deşi ni se pare tuturor că o putem face. Şi sînt întrebări pe care ni le punem singuri. De exemplu, de ce între atîtea urări de sărbători, în buna tradiţie a iertării umane, a apărut şi o urare, dacă aşa se mai poate numi ea, de la „ură", de rău, de foarte rău ? Există oare atîta ură, încît să poţi dori răul altcuiva tocmai de sărbători ? Există atîta nebunie datorită căreia să atragi asupra-ţi un asemenea stigmat ? Întrebări doar retorice, pentru că de existat a existat o asemenea urare în bogata noastră corespondenţă de sărbători. Or, cine e capabil de o asemenea grozăvie, sigur e incapabil de frumuseţe. Pentru că numai ea, bunătatea aceea care iartă este creatoare de frumuseţe, de emoţie preacurată, de vise şi de iluzii. Sîntem siguri că nu vom fi înţeleşi de toţi cei care ne scriu, vor fi şi unii care vor crede că nu putem ierta un duşman. Dar ce duşman e acela care îţi doreşte sănătate, viaţă îndelungată şi noroc ? Oricum, un duşman plin de originalitate, nu ? Un lup în blană de miel ? Să fim serioşi. Să fim la fel de serioşi ca un copil care întreabă : „de ce se uită floarea la mine ?" Chiar, de ce se uită ? O asemenea întrebare te scuteşte de toate răspunsurile pe care nu ni le-am dat înainte. În apropierea ei păleşte chiar şi o luminiţă.

★

PETRAMI, Sulina : Am făcut o excepţie acceptîndu-vă pseudonimul, la început din curiozitate pentru adresa dv. (Hotel „Sulina"), pe urmă pentru valoarea nuvelei „Bepo". Ca să fim sinceri, nu ştim dacă e traducere (cum insinuaţi în scrisoare) sau o operă originală. Oricum ar fi, nouă ne-a plăcut. Păcat că dimensiunea (40 pagini) e prea mare pentru revistă. Reveniţi neapărat (şi dacă se poate din acelaşi hotel unde e recepţioneră Hortensia) cu ceva mai scurt (tradus, retradus, treaba dv.) sau (vai!) prescurtat. Ca să nu mai vorbim de numele adevărat, de o fotografie şi cîteva date biografice !

NICOLAE RADU, Piteşti : Cînd nu scrieţi „poveşti pentru adormit bătrînii", proze ghiduşe, scrieţi proze romantice. Şi invers. Iată : „Era adevărat. Credinţa în vis se spulberase odată cu întocmirea actelor oficiale, a alergăturii de la ghişeu la ghişeu, a cuvintelor reci lipsite de inflexiune, ale unor funcţionari rutinaţi, obişnuiţi de mult cu oamenii răvăşiţi în durere. Timpul curgea uleios, păcură peste orele lui în prima noapte de singurătate.

Ea rămăsese într-o fotografie suspendată pe peretele copleşitor de alb. Şi zîmbetul îi rămăsese acolo, amintitor a primăvară. O flacără gălbuie o lumina, o flacără de veghe.

„Maria", încercă să-i vorbească, dar numele porni sugrumat. Renunţă. Se gîndi că e iarnă, o iarnă aspră, fără zăpadă, cu pămînt coltos, îngheţat de permanente vînturi rele, geroase. Pentru un moment dori ninsoarea, ar mai înmuia inima gerului, ar bucura ochii cu albul strălucitor al zăpezii. Ar fi plăcută o hîrjoană prin zăpadă, zborul bulgărilor rotunzi — meteoriţi albi ai iernii — apoi ceaiul fierbinte şi vorba domoală... Vorba domoală cu cine ? Cu cine hîrjoana ? Iarna imaginară îşi pierdu frumuseţea.

Se ridică şi aprinse lumina. Bruse oglinda îi descoperi chipul. Neras, ochii înroşiţi de nesomn, colţurile gurii căzute. „Doamne, cît de bătrîn sînt !" şopti frecîndu-şi instinctiv bărbia. Barba aspră îi mucă mîna răutăcios. Se simţea bătrîn şi obosit şi murdar. Îşi dezlipi cu un amestec de milă şi silă privirea de pe chipul răvăşit ce îl oferea oglinda. Se aşeză în fotoliu şi întinse mîna spre cartea pe care o cumpărase în ziua în care Maria...

Deschise la întîmplare.

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

„Era adevărat. Credinţa în vis se spulberase odată cu întocmirea actelor oficiale, a alergăturii de la ghişeu la ghişeu, a cuvintelor reci lipsite de inflexiune, ale unor funcţionari rutinaţi, obişnuiţi demult cu oamenii răvăşiţi în durere...".

DOINA MOLDOVAN, Turda : E de preferat scrisului d-voastră răzleţ litera maşinii de scris. Aşteptăm.

BIGHIU MARIANA, Galaţi : Faptul că îl iubiţi pe Labiş şi că în fiecare decembrie vă amintiţi de el ne-a impresionat, aşa cum desigur aţi sperat. Mai trimiteţi.

MIHAIL VLAD, Tîrgovişte : Reportajul e prea băţos. Pe noi ne interesează reportajul literar, aşa că...

„GÎND ÎNARIPAT", Călăraşi : E un cenaclu de copii care ar interesa revista „Cutezătorii". Trimiteţi poeziile acolo.

ADRIANA POPESCU, Ploieşti : „Revederea" e o farsă foarte bună, dar cu sfîrşit banal. Reveniţi cu o altă revedere.

VIOREL ANGHELESCU, Constanţa. Din scrisoarea dv. nu am înţeles decît că sînteţi un umorist care se respectă. Vă invidiem. Deocamdată.

ANTONIA MUNTE, Bucureşti. Adresaţi-vă revistei „Pentru patrie". Cine ştie ?!

MIRCEA LIVIU OVIDIU, Cluj-Napoca. Iată, am stabilit legătura. Textul e curat, melancolic, plin de bunăvoinţă faţă de bătrînii şi porumbei. Vă aşteptăm în continuare cu ceva dedicat nu numai „tuturor ardelenilor", ci şi „tuturor românilor", nu ?

Iulian Neacşu

Reporterul ca posibil prozator

Adesea, parcurgînd, nu fără un real interes, cărţile de reportaje apărute în ultimii ani, am căutat în paginile lor, între altele, şi acele semne care să ne îndreptăţească speranţa aşteptării unei (sau mai multor) volume de proză beletristică în sensul cel mai exact al termenului, semnate de autorul aflat în spaţiul acestor scrieri considerate de către mulţi „de frontieră". Fiindcă, dacă ne gîndim la un Ştefan Bănulescu, un Traian Coşovei (spre a nu cita decît două din mult mai multele exemple posibile) ori alţii, din diverse generaţii de scriitori care au debutat cu reportaj, o asemenea curiozitate şi aşteptare din partea lectorului se justifică în totalitate.

Am încercat acest gînd de mai multe ori şi citind relativ recenta carte de reportaje a lui Ion Andreiţă, (**Cum se vede ţara la români**, Editura Junimea), unul dintre cei mai prolifici autori din acest domeniu permanent şi prin miţi de fire legat de realitatea imediată a vieţii, a şantierelor, a oraşelor şi satelor ţării, dar şi a celor ce sporesc patrimoniul de valori al ei — oamenii care munceac şi gîndesc după normele cele mai noi — racord direct la mutaţiile socio-economice româneşti de ultimă oră.

Debutînd cu poezie (**Minunea de a trăi**, 1976, titlu intructiva simbolic pentru aderenţa la realitate a autorului în volumele următoarei, Ion Andreiţă a intrat repede, curajos şi fără prejudecăţi în domeniul reportajului, ritmul anapriţiilor lui editoriale (**Drumuri esenţiale**, 1982 ; **Natură vie cu baracă**, 1983 ; **Virsta care nu cunoaşte eclipsa**, 1984) marcînd, într-un fel, nu numai graba de a „imortaliza" momentul devenirii ţării, ci şi anume secvenţe revelatoare din evoluţia, din perfecţionarea şi specializarea oamenilor etc. Nu intimidător într-un subsol al volumului său din 1984 autorul nota : „Datele şi numele din reportajele ce urmează redau realităţi conforme momentului cînd călătoream prin aceste locuri, cînd discutam cu aceşti oameni. S-ar putea ca între timp unele date să se fi schimbat. Nu-i vina reporterului. Aceasta este drama şi măreţia reportajului : ţinînd pasul cu dinamica vieţii de zi cu zi, el ajunge să-şi intersecţi autorul — uneori chiar imaginaţia acestuia. De aceea, dacă veţi căuta la Griviţa, Buzău ori Borzeşti vreun personaj şi nu-l veţi mai găsi muncitor, ci tehnician ori maistru ori inginer, nu secretar al comitetului, ci din nou muncitor ori inginer, ori poate altceva, dacă în locul cutare veţi descoperi o casă nouă, o fabrică ori o plantaţie de piersici, autorul vă roagă să-i acordaţi circumstanţa scurgerii peste aceste însemnări a unui timp, deşi redus calendaristic, rodnic şi innoitor în esenţa sa".

Nu s-ar putea spune că Ion Andreiţă are predilecţie pentru anume subiecte reportericeşti şi că, dimpotrivă, altele nu l-ar stîrni curiozitatea şi n-ar avea şansa de a pătrunde în carnetele lui de însemnări. Evident, experienţa volumului „Natură vie cu baracă", unde eroii întîmplărilor de tot felul erau constructorii de pe şantierul Canalului Dunăre-Marea Neagră, s-a consumat benefic pentru autor şi nu mai poate fi repetată, dar au rămas destule alte „teme" de investigaţie, de reflecţie şi de „elaborare" a reportajelor. Ele sînt, în noua carte : universul unor locuri şi muzee evocatoare ale trecutului (**S-a ridicat spre cer, din Hodivoaia**), spaţiul unor transformări urbanistice fără precedent (**Paşcanii, în amiaza timpului de viaţă ; „Prefixul" de Odorhei ; Drăgăşanii, dincolo de viticultură**), lumea satului (**Grîul de Girla Mare ; Praid — nici o tangentă la sare**), în fine, dar nu în ultimul rînd viaţa din mari colective muncitoreşti („**23 August**", o uzină-simbol) etc. etc. Şi pretutindeni reporterul este dispus să descopere deopotrivă spectaculosul, dar şi firea oamenilor, mutaţiile petrecute în conştiinţe odată cu schimbările mari, fundamentale din însăşi biografia ţării), replica de duh a interlocutorilor, însă, pe de altă parte şi acel ritm necontenit al muncii şi al vieţii, argumentul palpabil şi grăitor al faptelor atunci cînd ne comparăm schimbările cu trecutul nu prea îndepărtat. Debarasîndu-se aproape în întregime de cifre şi date aride (care, în treacăt fie spus, ar îngreuia lectura), Ion Andreiţă are, în schimb, o vădită predispoziţie pentru găsirea „poantei", a acelui „ceva" gazetăresc care să-l individualizeze în contextul cărţilor semnate de alţi confraţi ; însuşi titlul cărţii nu vine de la expresia ca atare, ci a fost găsit prin suprapunerea semantică a termenului de „români" cu cel al onomasticii unei comune oarecare — locul unde se împlinesc destinele contemporane ale membrilor unei familii de ţărani. Faptul în sine, fără să deranjeze cîtuşi de puţin cititorul, este şi poate rămîne pînă la un punct interesant, însă dincolo de el se cere, credem, văzut în ce măsură reportajul ca atare **investighează şi dezvăluie**, oferă argumente şi **propune imagini** pe care le receptează, aşa şi nu altfel, numai ochiul reporterului (şi nu numai de dragul spectaculosului sau al găselniţei). Din acest punct de vedere textele lui Ion Andreiţă rezistă unei analize mai atente şi par — văzute dintr-un alt unghi — adevărate „crochiuri" ale unor tot atîtea posibile povestiri şi schiţe ca ar putea fi circumscrise beletristicii pure, transgresînd condiţia lor de reportaje surprinzînd efemerul. Pentru a se ajunge acolo, adică la o transgresare totală a statutului lor actual şi la pătrunderea în spaţiul prozei autorul mai are, însă, de parcurs drumul, deloc simplu, al adîncirii psihologiei personajelor şi al accentuării mai puternice a sensurilor şi acţiunilor subiacente factologiei receptabilă la prima vedere. Dacă reporterul de azi va alege acest drum rămîne de aşteptat şi de văzut la viitoarele lui apariţii editoriale. În orice caz recentul volum ni se pare a viza şi orizonturile lui.

Florentin Popescu

Un clopot scufundat

Urmare din pag. a 2-a

după opinia mea, tocmai în modul în care surprinde atmosfera de familie, în tutlurile şi obiceiurile îndătinate ale acesteia, în care cultul muncii şi al valorilor tradiţionale, ca şi respectul faţă de semenii de altă naţionalitate, erau fundamentale. Şa poate recompune confortul mic-burghez al existenţei, — ca să nu zic normal, civilizat —, din reţetarul de bucate al acestei familii bănăţene, care reprezintă ei însuşi, în sine, o istorie şi o mentalitate. Aceasta se poate desprinde şi din psihologia retractilă a personajului, migrînd încet, instinctual, din calea zonelor conflictuale : „Cel mai bine seamănă cu un melc. O gelatină încastă şi vulnerabilă într-o materie opacă. Se deplasează lent într-o direcţie, lasă o urmă strălucitor derizorie, la orice atingere se opreşte, zace, şi nu-l poţi deosebi de unul mort". Profesor la o şcoală, simte „derizîunea" ocupaţiei şi doreşte o lume mai puţin asaltată de factori conjuncturali. Graţia mîinii ocrotitoare a tatălui ajunge la muzeu. Aici pare a-şi găsi liniştea căutată, dar e numai o aparenţă, deoarece sub crusta de amorţeală colcăie patimi şi fricţiuni subterane, iar ocupaţiile frizează ridicolul. Umblă cu o expoziţie volantă pe la diferite întreprinderi, face fişe. Pasiunea (inutilă) a inventarelor pare cardinală pentru epocă : ea scuteşte pe toată lumea de orice responsabilitate. Ameninţări de ratare, mai mulţi decît ar fi crezut, el evadează de aici, face pe profesorul de franceză la agronomie, unde predă după nişte manuale idioate ; în sfîrşit, graţie tatălui, se mută şi de aici, îngrămădeşte în dulapuri fişe pentru un doctorat mereu aminat, le aruncă, descoperă viaţa scrisului şi abia atunci are revelaţia a se descoperi pe sine : prin acestei mărturisiri-„interlocuri", fără nici un plan riguros, care dau seama de existenţa lui. Ambiţia sa, în cazul de faţă, este să scrie o carte despre neputinţă şi despre nimic, o carte contrară oricăror norme şi modele : „El nu concepe să scrie decît ce riscă să fie nu parţial, ci cu totul ratat". Sau : „Dorinţa lui, probabil iluzorie, ar fi să scrie o carte despre lumea ca inconştient", care să surprindă fragmentarismul existenţial de fiecare clipă, „haosul de dincolo de determinări". Scrisul înaintează greu, între rîvnă şi nepăsare, între minimum de entuziasm şi inerţă voinţă oblomovistă şi parantezele-comentarii devin tot mai multe şi uneori şi mai interesante decît romanul însuşi. De fapt, el asta şi vrea : să-şi submineze mereu cartea cu un comentariu persiflant, care să-l arate mereu aşa cum este, dezgolit de orice adaos, de orice invenţie, substituind cărţii, însăşi realitatea, deoarece „incapabile de ficţiune, deci incapabil să inventez, cum se spune, un univers, îmi fac din amănunt o lume imaginară, gratuită pentru mine dar populată de oameni reali. Mă simt frustrat la ideea de a elimina pagini presupus bine scrise pentru a nu jigni persoanele în cauză sau pe urmaşii lor".

Această strategie narativă („Talentul de tactician. A găsi o mulţime de soluţii, a împresura cu ele lucrul dorit") duce la o situaţie aparent paradoxală : dacă viaţa poate fi falsă şi falsificată, măcar cartea, „ficţiunea" să fie adevărată, să corespundă adevărului. Raportul dintre etic şi narativ (social) a fost inversat aici în favoarea eticului. În acest fel Livius Ciocîrlie restabileşte importanţa demnităţii scrisului şi a sensului comunicat de cuvînt. Esta revanşa tardivă pe care el şi-o ia asupra sa însuşi, cel de atunci, şi a epocii acelea.

Povestirea cu sertare

O lectură captivantă, care reuşeşte să depăşească, datorită mizei morale puse în joc, nivelul divertismentului de vacanţă, ne oferă Radu Vaida cu volumul său **Cercul deschis**, apărut la sfîrşitul anului trecut la Editura Cartea Românească (lector Mircea Ciobanu). Este un roman de factură poliţistă (sau miliţistă) inspirat din activitatea lucrătorilor de miliţie pentru asigurarea securităţii cetăţenilor ţării. Eroii cărţii, maiorul Victor Codrean, căpitanul Petre Pandele şi locotenentul Aurel Toma, se încarcă de bravură în lupta neostoită împotriva infractorilor de tot felul, care încearcă, în fel şi chip, să înşele vigilenţa organelor în drept. Nu reuşesc însă, căci lucrătorii de miliţie sînt mereu la post, le deturnează planurile, sînt, într-un cuvînt, probi în meserie, hotărîţi şi ingenioşi în acţiune.

Ingenios este şi Radu Vaida care imaginează o tramă complicată, cu fire epice aparent divergente. Dar, pe măsură ce înaintăm în lectură, începem să bănuim logica interioară a evenimentelor (uneori ne înşelăm, ca în orice roman poliţist ce-şi respectă cititorul) şi, în final, naraţiunea se arată rotundă, asemeni cercului din titlul cărţii. Tehnica naraţiunii este aceea a povestirii cu sertare. Există o anchetă principală legată de un anume caz, la care, din timp în timp, autorul se întoarce, înaintînd odată cu noi în elucidarea misterului dar, în dispută pentru adevăr, dreptate şi legalitate, eroii cărţii întîlnesc alte cazuri sau îşi povestesc, în momentele de linişte relativă, întîmplări trecute, însă cu semnificaţie prezentă. Sertarele povestirii se deschid şi se închid pe rînd, unele comunică neaşteptat între ele, iar cititorul participă tot mai intens la aventurile eroilor. În timpul liber, aceştia — ne referim la pozitivi, desigur — sînt oameni obişnuiţi, cu probleme familiale ce trebuie rezolvate, duioşi cu soţiile, uneori cicălitoare, de cele mai multe ori înţelegătoare, cu pasiuni extraprofesionale, (pescuitul e la mare cinste în **Cercul deschis**), unii dintre ei sînt şi scriitori sau deţin amintiri frumoase de la întîlnirile, în grup sau individuale, cu scriitorii. Introducînd astfel de fragmente memorialistice sau momente de respiro (o petrecere în familie sau cu prietenii, un episod pitoresc din tinereţea personajelor ş.a.) sau, pur şi simplu, suspendînd pentru un timp palpitanta urmărire a firului principal, Radu Vaida dovedeşte că stăpîneşte bine tehnica amînării şi a suspansului, potenţînd astfel interesul cititorului faţă de carte.

Unele ticuri verbale şi comportamentale, aparţinînd unei recuzite specifice şi cam uzate prin folosire, se întîlnesc uneori şi în **Cercul deschis**, dar, de regulă, umorul de bună calitate, ingeniozitatea epică, replica percutantă fac lectura fluentă şi captivantă.

Nu ne vom apuca acum să dezvăluim lovîturile de teatru, care se află din belşug în roman, căci ar fi să nu respectăm regula jocului. Sîntem însă datori cititorului o explicaţie privind titlul cărţii, în absenţa căreia ar putea să rămînă, după citirea acestei recenzii (nu a romanului) contrariat. Într-adevăr, un cerc deschis mai este el cerc ? Aţi bănuit, probabil, că autorul a folosit o metaforă, pe care, de altfel, o decodează în final. O decodăm şi noi, citindu-l pe Radu Vaida, convinşi că prin aceasta nu vom afecta cu nimic caracterul pasionant al lecturii : „Cercul nostru, da, cercul nostru trebuie să-l menţinem deschis, spre adevăr şi dreptate, spre omenie şi lumină..." Un final care vorbeşte de la sine despre valorile morale pe care le slujeşte scrisul lui Radu Vaida.

V.F. Mihăescu

George Rădoanu : „Peisaj"

costin grigoraş

Mit

iată aripile lui Icar cel dezbrăcat de pluire
cum mi le prind de inimă de braţe de fruntea incinsă

nimic nu-mi clinteşte alcătuirea
sînt ţintuit locului ferecat în ţărînă
după chipul şi asemănarea pietrelor

atît de departe îngemănarea cu cerul
starea de graţie atinsă în templul luminii
ca o împăcare cu imaginarul

credeţi-mă sînt aripile lui pe aceşti umeri de ceară
chiar dacă abia îmi închipui văpaia din ţărîi
umbra lăsată în ai nouălea cer năruirea
în mii de feluri cheltuind aţintirile minţii

astfel fără să fi născut vreodată zborul
mă mistui la vîlvătaia celui încheiat

Drumul lui Don Quijote

hai Rosinante
du-mă în largul zăpezilor din aripi
pe acest întins cufundat între păsări involburate
prescris al himerei ce sînt

hai să colindăm luminăţia începutului de zloă
în neîngrădită desprindere ne fie pornirea suitoare
e scurtă ţîşnire către stelele mustind de frăgezime
fierbearea unui echilibru împlinit cu însăşi libertatea mişcării

du-mă înfăşat în fastul armurilor de aer
mai iute decît un toiag care desparte mările
pînă la transparenţă închipuindu-mi licăritul galopului
echinocţii solstiţii şiraguri de chipuri la răspîntii
cîmpia munţii apele despicate în părţi egale
ca un fel de acou călătorind pe cu totul alt drum

spre gura care l-a spus

Ars Doloris

lui Nichita, în memoriam

dăltuind în inimi de cremene
cuvinte uitate pe buzele pierduţilor lumii
munţi întregi năruindu-se sub răsuflarea unor spulberate sahare

pe coaja copacilor întregind strigătul unui trup strivit de zări
însă focul stîrnit înghite pădurea aproape înlăcrimată

în apele mării limpezind chipul din urmă
şi dintr-odată peştii atraviţi se istovesc pe uscat
vorbind despre lepădare de ape într-o sfîşietoare limbă

de aripile păsării Phoenix alipită pieritoarea fiinţare
dar lîngă rug rămîne pămînt nu cenuşă
pămînt strivitor pămînt adumbrit de înfiorare

ce privire să fie aceea care nu poate purta corabia luminii
ce cînt să fie acela neînvăţat cu inaltul
cînd tot ce ating se preface în stîrv mineral
cînd urc în numele a tot ce a fost aducere aminte

treptele acestui eşafod de hîrtie
cu ultima îmbrăţişare întipăriţă pe umerii cuvintelor

Dragoş Morărescu : „Peisaj"

miorița baciu

Cu Eminescu

Transilvanie – fiinţă a veşniciei, primăvară de neînvins,
Gîndind la tine, reţăiesc liorul dintîi
La nesfîrşit mă scald în apele aceluiaşi riu...
Aici, patrie, privită de pe dealurile natale
Esta e infinită lumină –
Echilibru şi zbatere, măsură şi flacără,
Dor de cîntec mistuind,
Joc de culori alb-negru, în virtejul învrtitel de pe Tîrnave,
Mers înalt, glas coborît, ris-melancolie.
La apusul soarelui, zvîcnet de îngeri
Ninge peste Blaj cu polen.
S-au depus straturi de rugină peste sufletel
Apăsat, cascada le tămăduieşte.

Oră de sete şi dor,
Teiul lui Eminescu a timp amiroasa.
Undele Cheretaului suspină şi azi după frumuseţea poetului–zeu
Pămînt–patimă fericit să fie călcat de paşii lui.
Livezi de pruni îi înfloreau trupul,
Păsările – frînturi ale ochilor adînci şi negri,
Cîmpul casit păstrează miraosma părului său,
Dansul ierbii în arzînda cîmpii transilvane poartă amintirea piciorului gol,
Case de lemn, în muşcate îi ascund zîmbetul.
Lacrima sa – luminîndu-ne viaţa,
Gîndul său – zbor la streaşina cerului, lîngă urma lui Avram Iancu.

Jurnal liric

Poemele lui Marcel Mureşeanu (**Pe adresa copilăriei**, 1969, **Cel din urmă**, 1974, **Scrisori către prietenă**, 1978, **Amurgul furtunilor** 1983, **Matineu**, 1984, **Viziune cu porumbei călători**, 1988) vorbesc limpede de tot de o evoluţie în timp, atît din punctul de vedere al scenariului tematic, cît şi al retoricii. Neterorizat niciodecum de o formulă poetică ultramodernă, de ...şansele şi utopiile postmodernismului, de mirajul ermetismului fără acoperire estetică, valorică, Marcel Mureşeanu se descoperă pe sine cu conştiinţa că poezia îşi cucereşte teritoriile dintr-o experienţă trăită, dintr-o memorie afectivă provocată să-şi dezvăluie identitatea, să vizualizeze spaţiile, să numească o temporalitate, totul în raport cu lumea, cu viaţa socială, cu istoria. Tematic, scenariul liric îşi asumă universul satului : satul cu amintirile, cu anotimpurile, cu magica poveste a descîntecelor, dar mai ales istoria, evenimentele ei, retrăite în alianţă cu un neobişnuit sentiment al recuperării unei mitologii româneşti. Datinile, ritualurile, miturile, ethosul românesc sînt pentru Marcel Mureşeanu autentice spaţii ale poeziei, izvoare ale lirismului. E o reintoarcere spre origini, spre sacralitatea formelor şi a timpului regăsit. Este, nici vorbă, şi un mod eficient de a actualiza o experienţă de natură ontologică, de a-şi asuma semnificaţiile ei fundamentale, de a purta un dialog cu spiritul de continuitate, de viaţa românească, redescoperită nu în simple explorări arheologice, ci în ritualurile, tiparele originare, în fondul ei daco-roman neatins de aripa vulnerabilităţii. Istoria este pentru Marcel Mureşeanu o fiinţă deschisă poeziei ca formă de recuperare lirică. Retrăind istoria, poetul îi retrăieşte eroica fiinţă, miturile, faptele, latinitatea. Marele zeu dac, Zamolxe, există ca un personaj etern, în natură şi printre noi : „Cred că dacii / îşi acopereau cu piei de capră ferestrele / ca să dăruiască o parte / din soarele şi din lumina lor / zeului cel mare, Zamolxe. / Cred că dacii îeşeau să moară / în tinda de lut a casei, / ca sufletul lor să ajungă mai iute / la zeul cel mare, Zamolxe / Cred că dacii / i-au dat regelui lor, / cel ucis de romani, / un munte şi-o vale / şi-o grădină cu meri înfloriţi, / s-o ducă zeului cel mare, Zamolxe. / Cred că zeul cel mare, Zamolxe, / după o vreme / i-a binecuvîntat, zicîndu-le : / luaţi-le, toate sînt ale voastre, / soarele, lumina, sufletul, / muntele, valea / şi grădina cu meri înfloriţi." Sarmizegetusa e o catedrală a neamului românesc, un sanctuar dacic ce ritmează vocea istoriei cu conştiinţa unei existenţe neîntrerupte. „Romanul" ei este reînviat de poet din perspectiva vieţii şi voinţei de a înfăţişa o lume vie. Sacrul şi profanul nu au graniţe. Totul e regizat de Marcel Mureşeanu în numele unei realităţi sociale şi mitice. Zei şi oameni creează istoria, o memorie a ei : „Sarmizegetusa cu zei şi femei, / cu oi şi oieri, / cu viteji şi canalii, / cetate cu ură ca toate cele omenesti, / cu prăpăsiti şi cersetori, / regii tăi erau călăi, / regii tăi erau eroi, / faţa ta era păgînă, / talpa ta era de strămoş, / casele tale erau piatră de riu. / Sarmizegetusa cu treburi zilnice, / cu voci, cu cai mărunţi, / cu războaie de ţesut lînă, / cu războaie de apărat hotarul, / lupii tăi veneau sub fereastră, / lăncile bărbaţilor zăceau lîngă pat, / sirăjile tale aţipeau, / nevestele lor slăpţau copîii. / Sarmizegetusa cu filozofi, / cu preoţi şi aurari, / iernile îţi degerau ostirea, / păstrăvii se topeau în căldări, / păsările călătoare tot enigmă / şi prag se numeau, / fetele către fiecare lumină / îşi stinghereau liniştea. / Sarmizegetusa, cetate, ai căzut într-o zi sub pămînt, / cu toate ale tale, sămînţă, / iar peste tine ploaia şi soarele."

Satul din poezia lui Marcel Mureşeanu există sub zodia vechimii, unui ciclu existenţial în relaţie cu o natură expansivă, cu o civilizaţie deosebit de vitală. Ţăranii poetului păstrează şi ascultă de legi morale transmise din generaţie în generaţie şi de o mare frumusete. Legi născute dintr-o experienţă arhaică, dintr-o voinţă de a dura în istorie. Marcel Mureşeanu reconstituie satului o mitologie, dar şi un „roman" cu personaje adevărate care îşi spun povestea într-un grai înţesat de sintagme avînd un caracter de profeţii, de învăţături. Străbunii, părinţii, familia, rudele, naşterea, nunta şi moartea, obicelurile vorbesc de un sat fără virstă, respirînd aerul începutului de lume, refluxul existenţial al fiinţei colective creindu-şi din faptă ritmurile existenţei neîntrerupte. Marcel Mureşeanu îşi transcrie cu nemărginita bucurie şi duioşie **Amintirile din copilărie** dintr-un sat din Transilvania. E lumea ţărănească respectîndu-şi datinile, mitizîndu-şi timpul, participînd la un ceremonial străvechi : „Se-aud pornind copiii prin sat, pare un joc, dar nu-i doar atît... / Şi apa are clopote care bat, / şi cai au zurgălăi mulţi la git... // Primeşte-ne, gazdă, cîntă ei lîn, / şi-ţi vom veseli viaţa o seară, / tu stai în casă printre lumini, / noi stăm printre stele pe-afară ! // Primeşte-ne, gazdă, că-i zi ne-ncepută / şi frigul e tare ca fierul... / Noi sîntem vestitorii cei buni / care aburim cu răsufletul cerul. // Haideţi, cîntaţi,

Paul Sima : „Transilvania vrea Unirea"

ziseră gazdele-atunci, / că-i loc pentru toţi cîţi au de venit... / Lumea asta de-ar fi plină de prunci / tot ar mai trebui pe atît." Anotimpurile sînt puse în relaţie cu „munci şi zile", iar natura este spiritualizată, chemată să sporească frumuseţea sentimentelor. Cunoscînd foarte bine viaţa de la ţară, Marcel Mureşeanu îi creează monografia cu seninătatea că transcrie un ritual dublat de o lucidă conştiinţă a trecerii. Secundele ei se răsfiră în poem fără nici o dificultate. Ritualul cositului îşi desăvîrşeşte sintaxa sub semnul timpului, dar şi al rodirii : „Vine cositul, cum vin toate pe lume / cînd le vine vremea, cînd le-aduce vîntul, / soarele-i noaptea tăciune / care înnegreşte pămîntul, // Lacrima stelei nici nu se şterge, / nici nu se-aude pasărea zorilor / cînd trece limba fierului rece / peste tulpina caldă a florilor. // Nimeni nu poate aduce dovadă / c-a fost vreo moarte înfricoşată, / roua-şi alunecă palma pe spadă, / palma rămîne şi mai curată // Trece cositul cum trec toate pe lume, / numai sămînţa lumii nu se pierde, / de sub pragul casei înfloreşte şi umblă / şi se face pajiste verde". Romanul satului creşte din aceste ritualuri, din aceste anotimpuri ce oglindesc o poezie a ruralităţii invadată de un scepticism melancolizat. Timpul este un personaj profet care ameninţă, creează nelinişti. Fiinţa poetului intră în criză. Cuvîntul şi fiii chemaţi îl salvează. Poemul este o spovedanie a conştiinţei ce îşi interoghează destinul, îi tălmăceşte semnele. Marcel Mureşeanu intuieşte fără greş apariţia „bolii", formele destructive care o vestesc. Arca vieţii intră în apele negre ale Styxului şi teatralizarea neliniştii e cu totul excepţională. Poetul spaţializează şi vizualizează o stare a fiinţei ameninţate. E un „descîntec" de o mare sinceritate a simţirii : „O durere surdă mă-ncearcă, / arătîndu-mi că pe lume mai sînt, / că de-acum intră apa în arcă / şi se cade să mă-nspăimînt. // Nu-mi vine un descîntec în minte, nu-mi vine, / decît o vorbă cu un pod de aramă, / c-un cuc blestemat să-i cadă penele, / ca să nu mai zboare, de bună seamă ! // Hei, strig eu c-o şoaptă mai mare, / fiii mei, unde sînteţi ? / Unde v-aţi dus ? / Aici ! răspund ei, lîngă staule, lîngă bietele animale, / că-i aproape ziua de-apus. / cît de bine-i c-am făcut largă uşa, / că, uite, acum încep toţi, / se vede cerul, cărare şi pînza cea albă întinsă, / de-o mie de coţi. // Şedeţi ! Ce zic eu, dar ei au şi stat demult, / se aburesc blidele de pe pereţi. / Am să vă dau o scrisoare, le spun, / ce nouă şi încă pe-atîtea peceţi. // E boală trecătoare, tată ! / De unde ştiţi ? / Semnele ascunse în noi ne arată, / albinele n-au adus miere roşie / şi minjii n-au rupt funia cea înnodată. // O fiii mei, aşa să fie, oare ? / Aşa ! aşa ! Cum altfel ? ! Cum altfel ?? / Somnul lunecă pe piecapele tale ? / N-are pe nimeni cu el."

Nivelul cel mai ridicat şi cu adevărat memorabil îl atinge Marcel Mureşeanu în volumele **Matineu şi Viziune cu porumbei călători**. El renunţă la declarativism, versificări comode, naraţiuni îngheţate de fluxul epic abuziv, devotîndu-se lui Hermes. Fenomenul e real. El este rolul unei evoluţii în direcţia gramaticii textului, unui limbaj rafinat, unei ironii ce desconspiră „orgoliul formelor pure". E un Marcel Mureşeanu foarte grav, dar şi ironic, creindu-şi un topos original. Poemul este o fericită îogodnă dintre idee şi verb, emoţie şi sintagma purtătoare de sens. Marcel Mureşeanu îşi anunţă cu claritate „programul" : „într-o carte nu trebuie să fie / decît un singur poem de dragoste. / Un poem scurt. / Ca o stea în şase colţuri, / în inima căruia / să se afle, rece, Oglinda. / El va putea astfel trece / din mină în mină / fără a fi atins de gingaşele degete / ale cenuşii." Retorica poemului instituie o transparenţă a faptei. Melancolizîndu-şi sentimentele, Marcel Mureşeanu visează ca un adolescent avînd în faţă orizontul nemărginit : „Nu mă ocup decît / de marile nimicuri. / Acum tîrziu visez o iubită / albastră şi plină de praful cîmpiei, / o iubită ca o albă floare / de salcîm / dînd foc mirişlilor de secară. / Să trecem cu sareta, / la pas, / eu citind repartiţia ei / la tară, / ea ţintind cu privirea, / printre urechile calului roib, / în inima mea / care se află / cu mult înaintea / iluziilor". Ironia nu e în dezacord cu solemnităţile poetului : „La Tîrgu Frumos, la Tîrgu Frumos / există o fată de abanos. / Făcînd elixiruri şi cesiuri cîmpestre, / ea nici nu mai prinde de veste / cum trece viaţa (o, cît de frumos !) din Tîrgu de Sus, spre Tîrgu de Jos." Poemele lui Marcel Mureşeanu devin interogaţii, „vizîuni" : „Cîntă cocoşii, încă mai cîntă... / Unde sînt cuvintele ce s-ar potrivi / pe acest concert de Haydn / pentru violoncel şi pînză de păianjen / dispărut ca un fum / peste satul olandez al lui Teniers junior ? / Unde sînt cuvintele ? / revine ca un joc întrebarea, / pe cînd foarte aproape de mine / se află mii de cărţi / ce-ei împlinesc destinul / în aşteptarea Marii Muzici, să le invie / pentru Gloriosul Mars asupra «Tăcerii şi Morţii»." Poetul nu-şi uită „ora de remuşcări...", izvor de reculegere şi de retrospective, de judecăţi morale asupra unui timp cu aripile deschise. El rememorează „clina iluminării desarte". Face radiografia derizoriului, dar cu surîsul pe faţă. Originalitatea lui Marcel Mureşeanu stă în regia ironizării fantelor cotidiene, banalului. Textul e un „discurs" rostit cu gîndul la noi.

Poezia lui Marcel Mureşeanu este un autentic jurnal liric. El comunică o disponibilitate de a se rosti pe sine în faţa oglinzilor timpului, naturii, ideilor. Jurnalul deschis cu sinceritate poeziei ca formă de viaţă.

Zaharia Sângeorzan

O operă de mare valoare pusă în slujba progresului, păcii și colaborării

Dintotdeauna, poporul român a știut să-și cinstească eroii, să-și aducă prinosul recunoștinței sale marilor personalități ale istoriei patriei, celor care, printr-o muncă neprecupețită, prin puterea minții și a faptei, au adus contribuții majore la afirmarea și împlinirea nobilelor năzuințe de independență, unitate și progres ale națiunii noastre, la creșterea prestigiului României între țările lumii. O asemenea personalitate de excepție, a cărei figură luminoasă, exemplară prin tot ceea ce a înfăptuit și înfăptuiește, s-a înscris definitiv în marea galerie a personalităților neamului românesc, este tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu. În aceste zile ale începutului de an, cînd gîndul se avîntă spre minunatele perspective de noi și mărețe împliniri în ampla operă de înflorire multilaterală a patriei, întregul nostru popor sărbătorește, într-o atmosferă de vibrant patriotism, aniversarea zilei de naștere a tovarășei Elena Ceaușescu și a îndelungatei sale activități revoluționare. Este caldul omagiu adus din inimi militantului revoluționar de aleasă esență, omului politic dăruit cu trup și suflet poporului din care s-a născut, savantului de renume planetar, care printr-o prodigioasă, multilaterală și neobosită activitate, are o contribuție de inestimabilă valoare la toate marile înfăptuiri ale prezentului socialist al țării, la creșterea continuă a renumelui spiritualității românești, al României în lumea contemporană.

SUFLET DIN SUFLETUL NEAMULUI SĂU

Patria este cuvîntul tutelar al întregii activități revoluționare, politice a tovarășei Elena Ceaușescu. Suflet din sufletul neamului său, tovarășa Elena Ceaușescu și-a dăruit și își dăruiește întreaga energie și putere de creație României socialiste, poporului român, operei de înălțare a patriei pe noi culmi de progres și civilizație. Intrată încă din fragedă tinerețe, alături de cel mai iubit și stimat fiu al națiunii noastre socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în mișcarea revoluționară, tovarășa Elena Ceaușescu a participat cu neînfricare la marile bătălii de clasă, împotriva fascismului și războiului, punînd întotdeauna mai presus de orice interesele și aspirațiile vitale ale poporului român, voința sa de a-și făuri o viață nouă, liberă și demnă, de a se dezvolta de sine stătător. Încă din acei ani grei, ai luptei din ilegalitate, al înfruntării aparatului de teroare al regimului burghezo-moșieresc, tovarășa Elena Ceaușescu s-a distins prin înalte calități morale, prin patos revoluționar, prin fermitate și curaj, prin promovarea în orice împrejurare a virtuților definitorii ale poporului român, a năzuințelor tuturor popoarelor de a-și clădi viitorul în pace și prietenie, într-un climat de pace autentică, înțelegere și cooperare internațională. Aceste strălucite calități, forjate în anii dificili ai luptei pentru libertate, drepturi sociale și naționale ce au premers actului istoric de la 23 August 1944 s-au afirmat plenar în perioada edificării noii orînduiri și, cu deosebire, după Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, care a inaugurat cea mai bogată și mai fertilă epocă din existența multimilenară a poporului român — Epoca Nicolae Ceaușescu. „Congresul al IX-lea — sublinia tovarășa Elena Ceaușescu în Cuvîntarea rostită la manifestarea populară consacrată marii sărbători naționale a României, desfășurată în Capitală la 20 august 1988 — a inaugurat o epocă de glorioase împliniri, caracterizată printr-un puternic spirit inovator, care a dat un puternic impuls gîndirii și activității revoluționare, punînd larg în valoare capacitățile și energiile întregului popor, asigurînd valorificarea la un nivel superior a mijloacelor materiale și umane de care dispune societatea noastră socialistă." În acești ani, arăta tovarășa Elena Ceaușescu, au fost adoptate hotărîri de importanță istorică privind dezvoltarea armonioasă, în ritm înalt, a industriei, agriculturii, a tuturor sectoarelor economiei naționale, repartizarea echilibrată a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, ceea ce a dus la ridicarea economico-socială a tuturor județelor și zonelor patriei, la creșterea generală a gradului de civilizație și bunăstare a întregului popor, la realizarea egalității depline în drepturi pentru toți cetățenii țării. La toate aceste uriașe înfăptuiri — inseparabile de gîndirea și activitatea teoretică și practică ale tovarășului Nicolae Ceaușescu — cititor de țară nouă, militant neobosit pentru continua înflorire a patriei socialiste, pentru afirmarea sa demnă în lumea contemporană — o importantă și valoroasă contribuție și-a adus tovarășa Elena Ceaușescu. Ca o expresie vie, elocventă a înaltei aprecieri de care se bucură în rîndurile partidului nostru comunist, ale întregului nostru popor, tovarășei Elena Ceaușescu i-au fost încredințate înalte funcții pe linie de partid și de stat. În calitate de membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim vicepremier al guvernului, președinte al Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, tovarășa Elena Ceaușescu aduce contribuții de excepțională însemnătate la fundamentarea politicii interne și externe a partidului și statului nostru, la promovarea și înfăptuirea acesteia, la traducerea în viață a amplelor planuri și programe de dezvoltare multilaterală a patriei, la realizarea obiectivelor vizînd creșterea calității și eficienței, a productivității muncii, introducerea largă a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane, la înflorirea generală a societății românești pe coordonatele socialismului și comunismului. Dimensiunea internațională vine, de asemenea, să întregească în mod fericit și semnificativ vasta activitate politică desfășurată neobosit de tovarășa Elena Ceaușescu. Întregul nostru popor apreciază astfel în mod deosebit aportul tovarășei Elena Ceaușescu la promovarea politicii externe de pace și amplă colaborare a partidului și statului nostru. Cele peste 200 de vizite efectuate în țări de pe toate continentele de tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, întîlnirile și convorbirile la nivel înalt desfășurate la București au marcat, de fiecare dată, momente cu ample rezonanțe în cronica raporturilor României socialiste cu statele respective, au deschis noi și largi perspective pentru dezvoltarea acestora în beneficiul reciproc, al cauzei păcii și înțelegerii internaționale. În calitate de președinte al Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea", tovarășa Elena Ceaușescu militează cu înaltă consecvență și responsabilitate pentru întărirea unității de acțiune a savanților, cercetătorilor și specialiștilor de pretutindeni, în nobila luptă pentru încetarea cursei înarmărilor, pentru trecerea urgentă și hotărîtă la dezarmare, în primul rînd la dezarmarea nucleară. **„Pornind de la adevărul că un nou război mondial s-ar transforma inevitabil într-un război nuclear ce ar distruge însăși condițiile pentru existența vieții pe planeta noastră** — sublinia tovarășa Elena Ceaușescu — **România consideră că problema fundamentală a epocii contemporane o constituie trecerea hotărîtă la dezarmare — și în primul rînd la dezarmarea nucleară. Acum, mai mult ca oricînd, se impune unirea eforturilor și acțiunilor tuturor popoarelor pentru apărarea cursului pericolos al evenimentelor spre încordare și război, pentru apărarea dreptului suprem al oamenilor, al națiunilor, la pace, la viață, la existență liberă, independentă și demnă."**

SAVANTUL DE RENUME PLANETAR

„Pornind de la faptul că socialismul și comunismul se realizează pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii moderne, ale cunoașterii umane în general — sublinia tovarășa Elena Ceaușescu — **trebuie să ne preocupăm în continuare, mult mai susținut, de dezvoltarea activității de cercetare, de soluționarea operativă și eficientă, cu ajutorul cercetării științifice, a diverselor probleme pe care le ridică promovarea progresului tehnic în întreaga economie, noua revoluție tehnico-științifică și noua revoluție agrară din țara noastră".** Preocupîndu-se necontenit de organizarea, în lumina unei concepții unitare și novatoare, a întregii activități de cercetare științifică și de introducere a progresului tehnic din țara noastră, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu se distinge, în egală măsură, printr-o prodigioasă activitate de creație științifică și tehnică originală, orientată spre domenii de mare complexitate și însemnătate ale chimiei, spre soluționarea unor probleme complexe de ordin teoretic și aplicativ. Sînt bine cunoscute și larg apreciate în țară și peste hotare contribuțiile de mare valoare ale tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu în domenii de vîrf ale științei și cunoașterii contemporane, cum este chimia macromoleculară, lucrările de înaltă ținută științifică și cu o finalitate practică deosebită, publicate în prestigioase edituri din întreaga lume. Veritabilă mărturie a înaltei recunoașteri internaționale a meritelor de excepție ale savantului român este impresionantul număr de titluri de „Doctor Honoris Causa", „Membru titular" și „Membru de onoare" ale unor prestigioase foruri științifice și universitare de peste hotare. Dintre acestea amintim : Titlul de „Doctor Honoris Causa" decernat de Comitetul de Stat pentru atribuirea de titluri științifice al R.P.D. Coreene ; „Doctor Honoris Causa" al Universității Yukatan din Mexic ; Diploma de membru de onoare al Societății internaționale de chimie industrială ; „Doctor Honoris Causa" al Universității din Buenos Aires ; „Doctor Honoris Causa" al Universității feminine din Manila ; „Doctor Honoris Causa" al Universității Tehnice pentru Orientul Mijlociu din Ankara ; Doctor Honoris Causa" al Universității din Malta ; Diploma de membru titular al Academiei europene de științe, arte și litere și membru al Comitetului de Onoare al Academiei; Membru de onoare al Academiei de arte și științe din Ghana ; Membru activ al Academiei de științe din New York; Membru corespondent al Academiei din Atena, etc.

În rîndul bogatelor însemne ale aprecierii deosebite, ale stimei de care se bucură pretutindeni opera științifică a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, menționăm : Ordinul „Steaua Iugoslavă" cu eșarfă; Ordinul „Drapelul Republicii" clasa 1 al R.P.D. Coreene ; Medalia jubiliară „Gheorghi Dimitrov"; Ordinul indonezian „Cea mai remarcabilă ființă a țării" ; Medalia jubiliară „25 de ani de la crearea filialei siberiene a Academiei de științe a U.R.S.S. ; Marea Cruce a ordinului El Libertador a Argentinei ; „Marea Cruce a Ordinului de Merit al R.F. Germania" etc.

Sînt acestea convingătoare argumente ale unei incontestabile recunoașteri internaționale a meritelor de excepție ale savantului român, și, în egală măsură, elocvente expresii ale contribuției de seamă pe care tovarășa Elena Ceaușescu a adus-o neîncetat la creșterea prestigiului planetar al științei românești, al României socialiste.

*

În ultimele zile ale anului pe care abia l-am încheiat, în capitala Uniunii Sovietice, la Moscova, avea loc apariția unui nou volum din vasta operă-științifică a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu : „Progrese în chimia și tehnologia polimerilor", lucrare ce s-a bucurat de un amplu ecou și de aprecieri în rîndul specialiștilor sovietici. În cadrul festivității care a marcat lansarea volumului, acad. A. M. Prohorov, laureat al Premiului Nobel, releva că rolul tovarășei Elena Ceaușescu în promovarea cercetărilor științifice din România, în pregătirea de cadre de specialitate cu înaltă calificare este de maximă importanță ; la rîndul său, directorul Editurii „Nauka", în care a fost publicată lucrarea, sublinia : „Pentru Editura «Nauka» a Academiei de științe a U.R.S.S., reprezintă o mare onoare posibilitatea de a tipări în limba rusă această nouă lucrare a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu".

Cuvinte de aleasă apreciere la adresa personalității politice și științifice a tovarășei Elena Ceaușescu rostea, la 20 octombrie 1988, la Phenian, Li Giang Ok, președintele Comitetului de Stat pentru atribuirea de titluri științifice al R.P.D. Coreene : „Dumneavoastră, stimată tovarășă Elena Ceaușescu, v-ați dedicat din tinerețe mișcării muncitorești, ați desfășurat o îndelungată activitate revoluționară, dovedind abnegație nemărginită în opera consacrată eliberării sociale și naționale a României, consolidării independenței și suveranității țării, ridicării României pe culmile progresului și civilizației. Ca eminent savant, ați elaborat, tovarășă Elena Ceaușescu, noi direcții în cercetarea cauciucului sintetic, aducînd o contribuție strălucită la dezvoltarea chimiei macromoleculare, iar astăzi, îndeplinind înalte funcții de partid și de stat, aduceți o contribuție activă la dezvoltarea economico-socială a țării, la înfăptuirea revoluției tehnico-științifice, la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate".

Toate aceste aprecieri, argumentele unei apreciere științifice strălucite conturează pe deplin portretul unei personalități de excepție — militant revoluționar, savant de prestigiu mondial, patriot înflăcărat, devotat marilor idealuri ale poporului român — o sărbătoriteî unei întregi națiuni în acest început de ianuar : tovarășa Elena Ceaușescu.

Aurel Perva

REVISTA STRĂINĂ

● **ACTRIȚA AMERICANĂ FAYE DUNAWAY** și actorul austriac Klaus Maria Brandauer sînt protagoniștii filmului de debut al regizorului Andrew Birkin, fratele cunoscutei actrițe Jane Birkin. Acțiunea filmului intitulat „Burning Secret" se desfășoară la Viena anilor '20 ai secolului nostru.

Faye Dunaway joacă rolul mamei unui băiat de nouăsprezece ani a cărui dragoste are de înfruntat intrigile unui baron, căruia îi dă viață Klaus Maria Brandauer. „Este un om foarte delicat și este cel mai interesant actor pe care l-am întîlnit în întreaga mea carieră", spunea actrița americană despre partenerul ei austriac din „Burning Secret".

● **ÎN RECENTUL SĂU ROMAN CU CARACTER AUTOBIOGRAFIC**, intitulat „Eliza sau Viață nesigură", scriitoarea franceză Claire Etcherelli, născută în anul 1934, abordează problematica complexă a relațiilor unei franțuzoaice, care trăiește la Paris, cu emigranții africani. Acțiunea se petrece la sfîrșitul anilor '50, în vremea conflictului care a luat sfîrșit cu proclamarea independenței statului algerian.

Acțiunea romanului se derulează pe două planuri. Primul este cel al destinului a doi frați — un băiat și o fată — luptători pentru independența Algeriei, a căror revoltă — mai mult instinctivă — are însă puține șanse de izbîndă.

Cel de al doilea plan este definit de relațiile de dragoste ale unei scriitoare franțuzoaice și un muncitor algerian tînăr și inteligent, Arezki, angajat al unei mari fabrici de automobile. Legăturile de această natură fiind văzute cu ochi răi de opinia publică franceză, îi obligă pe cei doi să-și tăinuiască dragostea.

Claire Etcherelli are un stil dinamic, ea se remarcă prin fraze scurte și ritmul alert al povestirii. Relațiile dintre eroii romanului sînt mai mult de natură sentimentală, autoarea nepropunîndu-și (sau nereușind) să pătrundă în conștiința personajelor sale. Aspectele sociale și politice sînt surprinse numai sub aspectul represiv al urmăririi algerienilor, acuzați invariabil de destășurarea unor activități ilegale împotriva statului francez.

● **ARTA DE A REÎNVĂȚA SĂ TRĂIEȘTI**, așa ar putea fi subintitulată nuvela „Întîlnire la Stretenka" a scriitorului sovietic Veaceslav Kondratiev, intrat în lumea literelor în anii '70. Tematic autorul se întoarce la perioada imediat următoare terminării celui de al doilea război mondial și precum odinioară Iurii Bondarev, Veaceslav Kondratiev explorează lumea sentimentelor soldaților demobilizați. Eroul central al nuvelei se întoarce rănit de pe front, situație care îl va pune într-o nouă ipostază față de viață, față de viitor, față de cei din jur. El nu este singurul care nu-și mai găsește locul și rostul în viață, foștii lui prieteni și camarazi de arme răniți, mutilați fizic și psihic luptă deasemenea cu ei înșiși, dar și cu cei din jur, cu noile relații din societate.

Drumul de la eroul acoperit de glorie pe cîmpul de luptă la omul obișnuit este extraordinar de greu. În cele din urmă, majoritatea eroilor lui Kondratiev reușesc să se adaptieze noilor condiții, noilor realități, dar după cîte întîmplări, după cîte răsturnări de situații și experiențe care mai de care mai dureroasă...

Veaceslav Kondratiev este un critic deschis nu numai al situației postbelice, dar și al raporturilor stabilite pe cîmpul de luptă : pedepsele absurde date soldaților, ordine confuze în contradicție cu situația cîmpului de luptă. Pe acest fond se detașează cîteva tipuri de tineri eroi care reușesc cu eforturi deosebite să se reintegreze vieții din civilie. Războiul i-a învățat să se adaptieze la toate, să se depășească pe ei înșiși. În final, ei ajung la concluzia că războiul a fost cel mai greu examen ale vieții lor tinere, dar că odată cîștigat, reîntoarcerea acasă le permite o readaptare nu numai dorită dar și posibilă.

Povestirea alertă, gradarea inteligentă a acțiunii, descrierea atmosferei veridice a Moscovei imediat după terminarea războiului, toate acestea fac ca nuvela lui Kondratiev să se bucure de mare succes. Mai ales că mulți dintre cititori se regăsesc în destinele eroilor ei.

● **CÎTEVA DATE IMPORTANTE ȘI-AU PUS AMPRENTA** asupra vieții literare portugheze din a doua jumătate a anului care a trecut. Este vorba, în primul rînd, despre împlinirea a cinci sute de ani de la marile descoperiri geografice ale portughezilor, dintre care cea mai însemnată a fost cea a Capului Bunei Speranțe, datorată lui Bartolomeo Diaz, în anul 1488. Pentru a marca acest eveniment, la Lisabona, a apărut lucrarea în două volume intitulată „Navigatori, călători și aventurieri portughezi din secolele al XV-lea și al XVI-lea" datorată scriitorului istoric Luis de Albuquerque.

Împlinirea a cincizeci de ani de activitate literară a lui Fernando Namura, acum în vîrstă de 70 de ani, cel mai tradus dintre toți scriitorii portughezi contemporani, a fost marcată de reeditarea principalelor sale volume ca și de publicarea, pentru prima dată, a volumului de meditații intitulat „Jurnal fără date".

În fine, aniversarea centenarului nașterii lui Fernando Pessoa (1888—1935), cel mai mare poet modern al Portugaliei, a constituit evenimentul care a determinat publicarea unor opere și fragmente încă nepublicate pînă în prezent. Un omagiu simbolic adus marelui poet l-a constituit și faptul că tîrgul de carte de la Lisabona a fost deschis chiar în ziua nașterii lui Fernando Pessoa.

● **UN IMPRESIONANT ROMAN A PUBLICAT ÎN ANUL 1987** scriitorul canadian Christopher Hyde, intitulat „Valul". Acțiunea lui se desfășoară pe rîul Columbia, la granița dintre Canada și Statele Unite.

Urmare a dezghețului și topirii bruște a zăpezilor, barajele centralelor hidroelectrice de pe rîul Columbia sînt amenințate cu distrugerea. Amenințarea care planează ca o moarte asupra vieții locuitorilor așezărilor de-alungul rîului Columbia ar fi putut fi prevenită, dar aceasta ar fi însemnat investirea unor sume importante și folosirea unor materiale de construcție corespunzătoare.

Volumul lui Christopher Hyde este inspirat din evenimente reale, de ruperea unor mari baraje din Statele Unite și Italia.

● **ECCE POETA !** a exclamat Franz Fühmann salutînd debutul editorial al poetului din R.D. Germană, Uwe Kolbe. Primul său volum se numea „Hineigeboren" și a văzut lumina tiparului în anul 1980. În 1987 i-a apărut cel de al treilea volum intitulat „Barholm II", editat de Aufbau Verlag Berlin un Weimar, după ce cu un an înainte entuziasmase cititorii de limbă germană cu culegerea „Abschiede".

Ciudu-i creațiile cuprinse între coperțile celor trei volume, cititorului nu-i rămîne aliceva de făcut decît să exclame asemoma lui Franz Fühmann. În afara faptului că poezia lui este de un înalt și rafinat nivel intelectual, ea se remarcă printr-o sensibilitate deosebită, care nu este (din păcate) unul dintre elementele cele mai reprezentative ale liricii contemporane, nu numai din țara prietenă. Poezia lui este un amestec de emoție, sentimente și imagini, Kolbe fiind discipolul declarat al lui Georg Trakl.

Poezia lui Kolbe este înainte de toate un suvoi de emoție, nu de noțiuni, el fuge de teoretizare în poezie indiferent dacă este vorba despre creația cu caracter autobiografic, poezia de dragoste sau de poezia spațiului geografic. Uwe Kolbe este poetul care mai mult trăiește decît filozofează. Bornholm reprezintă pentru el ceva mai mult decît o frîntură de uscat la țărmul Mării Nordului, în volumul lui, Bornholm capătă un nou sens : este numele străzii prin care se face accesul în Berlinul Occidental.

Altfel spus, ultimul dintre volumele lui Uwe Kolbe este inspirat din problematica oamenilor trăind într-un oraș divizat. Tema nu este desigur nouă în literatura R.D. Germane, ea fiind abordată și de Christa Wolf în romanul său „Cer împărțit", apărut în anul 1963.

ACASĂ

Destoinic și zănatic, gerul...

Ger uscat. Crapă pielea obrazului (cui îl are, cui nu...) Gerul bobotezei, destoinic și zănatic. Acum plesnesc ochii lupului de dorul iepurelui pitit în covru. În cîmpia impulsivă a Bucureștilor miroase a foc hrănit cu buturugi de glicină. Flori dulci, ca o mihnire multiîmbujorată, răsar pe creanga țuicii care fierbe-n ceainic. Înconjurată de pridvoare de aromă, timpla s-apleacă visătoare în petrecerea iernii. Viscolul înalță în răscruci de drumuri europene ciorchini de luceferi. Ursitoarele poartă haruri și zodii vesele pe tăvi de jad. În uliți dansează dîrdiit și zornăitor trestii în spicul cărora ard sfeșnice albe. Din pipa hornului se luminează cărări albastre pe care o fată, cu sprincenile răsfățate cu doi stropi de cenușă de piersic, aleargă să-și arunce inelul în copca de la riu unde, noaptea, se arată chipul tristeții, ca un fruct crescut sub ghețuri. Mă simt încet și lunecat în spuză de povești. Visele amintirii răstoarnă nuferi, un cerb le paște umbra, un pin roșu le deschide ușa.

Ninge rar, dar cu stea în frunte, ninge cu țigănci izbucnite din ghioc, ninge cu ispitele boierilor sculați din somn ca să afle c-au fost înșelați, ninge cu tingiri de jar așternute sub tălpile prinților. Ninge printr-un trup de miel fluierat de-un lup ostatec.

Departe-n lume, viscolește vuind.

La noi, gerul arde în draci. Și, zgîlțîit de Crivăț, un salcîm din curtea casei noastre își trosnește oasele pe deasupra Europei.

Îndărătnic, urmează să vină, acum, februarie.

Și noi, cuprinși în el.

Fără zăpezi abundente, secundele sînt goale de timp și pline de dor.

Fără zăpezi multe, sînt trist ca un golan rupîndu-și și genunchii pe derdeluș.

Sanie ruptă.

Circiumă fugind neplătită.

Ninge.

Sau, învins de Crivăț, gîndul meu își spune rînduri ce nu-și aveau așternut în biruință.

Ninge puțin.

Și noi toți batem din picior într-un vis neauzit.

Sau, poate, nezugrăvit.

Fănuș Neagu

Luceafărul
Revistă editată de UNIUNEA SCRIITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTA ROMÂNIA

Redactor șef : Nicolae Dan Fruntelată
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), A. T. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scînteii nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 90
Tiparul executat la : COMBINATUL POLIGRAFIC CASA SCÎNTEII